

Ч. 5 (124) Р. XXIX

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD – bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANTGARDE – bimestriel
Revue de Jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
jeunesse ukrainienne en exil

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: І АДМІНІСТРАЦІЇ

«AVANTGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 BRUXELLES
Tel.: 734.04.82

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА

Вел. Британія:
KU SUM
«Tarasivka»
Old Cliff House
Weston-on-trent, Derby's

Австралія
Mr. J. Kutnyj
7 Dale street
Maribyrnong 3032, Vic.

Аргентина
W. Zastawnyj
Soler 5039
Buenos Aires

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ

Головний Редактор – Андрій Гаїдамаха

*Редакційне листування й матеріяли
надсилати на адресу Редакції.*

*Це число зредаговано в Секретаріаті ЦУ СУМ
при співпраці Редакційного Гуртка Дружинників СУМ
Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський.*

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1975 РІК

КРАЇНИ:	ОДНЕ ЧИСЛО		РІЧНО:	
ЗСА	дол.	2.00	дол.	10.00
КАНАДА	дол.	2.00	дол.	10.00
ВЕЛ. БРИТАНІЯ	ф.ст.	0.50	ф.ст.	2.50
АВСТРАЛІЯ	авст. дол.	1.25	авст.дол.	6.00
БЕЛЬГІЯ	бфр.	50.00	бфр.	250.00
ФРАНЦІЯ	ффр.	6.00	ффр.	30.00
НІМЕЧЧИНА	нм.	4.00	нм.	20.00
АВСТРІЯ	шіл.	25.00	шіл.	125.00
АРГЕНТИНА	пезо	10.00	пезо	50.00
БРАЗИЛІЯ	круз.	4.00	круз.	20.00
ПАРАГВАЙ	гвар.	4.00	гвар.	20.00

БІЙ ЗА ДУХОВУ СПАДЩИНУ

Відомий літературний критик, засуджений жорстоким окупантським судом в Україні – Євген Сверстюк в своєму творі «Собор у риштуванні» цитує французького письменника-авіатора Антона Сент-Екзюпері, який писав: «Треба врятувати духову спадщину, бо геній народу зів'яне; треба врятувати самий нарід, бо спадщина пропаде. Для добра мого краю доведеться кожному мить діяти в цьому напрямі всією силою моєї любови».

Ці глибокі своїм змістом слова стали моттом нового провідного покоління в Україні, покоління, що виросло в умовах заперечення з боку окупанта духових вартостей минулого України, її великої культурної спадщини. Рятуння українського народу від духової смерті і рятуння спадщини його, щоб могли жити і розвиватися є найбільш суттєвим моментом для кожного члена спільноти – нації. Цю істину зрозуміли й відчули в цілій своїй повноті сучасні молоді діячі культури в Україні. Вони ж бо є свідками найбільшого колоніального визиску України Московою, найбільш бруталного топання великих цінностей українського народу – його релігійних святощів та історичних надбань. На місце знищених церков – автокефальної православної і католицької та в крові втопленої цілої їх ієрархії з тисячами духовенства і вірних, прийшла офіційна т.зв.: російська православна церква з московським патріархом – вірним виконавцем рішень партії і уряду. До того вони бачуть, як послідовно і безпощадно нищиться українська мова, а на її місце приходить мова панівного народу.

Молодь, майбутнє народу, висилається з України на цілині землі в Азії і на важкі роботи в розбудові Сибіру, останньо сумнозвісної БАМ. На те місце в Україну напливає студентство і чиновники на провідні пости з Півночі. Комсомол має завдання виховувати яничарів чужого «отечества», щоб згідно з партійними рішеннями допровадити до «злиття народів», а на ділі зробити всіх рускими.

Штучна порода марксизму-ленінізму з її прямуванням до перетворення людини в «гвинтик», як про це пише В. Мороз, щоб виконати сліпу функцію призначену їй державою-машиною, після 55-річної советської практики, як виходить, не дає бажаного результату. Зокрема не прищиплюється ця штучна система до української людини, яка в своїй духовній структурі має властивості шукання й боротьби за правду, волю, справедливість, добро і красу. Така духовна структура відкидає, як неорганічне, все що є облудою, брехнею, несправедливістю і підлістю. Поширена в народі освіта, природний гін серед молоді до опанування знань, науки, пізнання правди, довели до наявності в Україні потужної інтелектуальної верстви – мозку нації. Вправді Валентин Мороз нарікає на півосвіту, яка є на перешкоді до повного тріумфу правди і справедливості, однак не можна заперечити факту, що саме серед інтелектуальної верстви в Україні наростає дух солідарності і самоосвідомлення своєї ролі в суспільстві. Як правило, ця інтелектуальна верства має ширші горизонти думки, як ці, що їм накидає партія. Вона потрапить розрізнити суттєве від побічного, правду від партій-

ної діалектики і пропаганди, імперіялістичні цілі Москви від голошених ідей інтернаціоналізму, закони від поліційної практики.

Правильно назвав Вячеслав Чорновіл свою збірку про суди в Україні над молодими інтелектуалістами – «Лихо з Розуму». Описані ним факти і особи доназують наявно, що молода українська інтелектуальна еліта не маючи майже ніякого пов'язання з закордоном, сама доходила до вияву протиріччя в пануючій державній системі та офіційній ідеології. На допомогу цій молодій інтелектуальній верстві приходило історичне минуле, недавна боротьба УПА-ОУН і класична українська література. Палення бібліотек-архівів, руйнування архітектурних пам'яток, церков, мистецьких творів, що нагадували славне минуле, заорювання стрілецьких могил, все це тільки насторожувало і заставляло шукати дійсних причин та історичної правди. Ця правда ставала в цілій своїй величії заставляла думати і наслідуватись новими духовими силами, досі старанно приховуваними режимом. Розум став несподівано небезпечний для режиму і тому треба було направити на нього дуло. Один з талановитих поетів і культурний діяч пише:

*«...Розум людства! Всетворча сило!
Це на тебе піднято руку!
...Чи ж тебе залякають «строком»
Лжепроороки ідей великих,
Братовбивці із задрим оком?
Сам ти судиш – і судиш чесно.
...Й інквізиторів, що воскресли,
Й знову пхаються в гуманісти.
Хто дав право за слово правди
Замикати людей до віку?»*

Розум має ту основну властивість, що він є творцем ідей, проти яких важко боротися. Коли ж ті ідеї падають на добрий ґрунт, то їх не зуміє викоринити ніяка ворожа сила. Василь Симоненко, той найбільший з шестидесятників писав:

*«Мозок можна прострелить –
Думку ж не вбить!»*

Однак дума мусить мати середники для свого поширення, інакше вона не може сповнити своєї місії. Так дійшло до захальваної літератури, яка стала новітньою Зброєю проти злодіянь монопольної державної системи. Захальвана література стала фільтром громадської думки, і почала викликати нові настрої та нові зацікавлення. Ця література допомагала формувати національний хребет, що його вирощували віками наші предки на протязі цілої історії. В центрі цієї літератури є вільна людина з національним способом думання, як протиставлення бездушному роботів-гвинтинові, якого намагався творити система московсько-большевицького імперіялізму. Валентин Мороз кпить собі із «слизьнохвостих снєптиків» і «вчених поросят», що відчужилися від власної нації. На думку Мороза вони стратили людський характер, переставши вірити в Бога. Він каже: «Знаю твердо: щасливі ті, що мають Бога». Бо «немає Бога, немає людей» – так говорить український нарід. Євген Сверстюк протиставить бездушному суспільству людей-автоматів, яких виховує державна советська система – національ-

ну спільноту, в якій національна людина утверджує місце нації під сонцем. Громадська думка в національній спільноті, витворена вільними людьми, буде національною совістю, честю і порядністю, бо «перед народом, як перед Богом» – каже Є. Сверстюк.

В одному зі своїх творів В. Мороз подивляється гуцулів з Космача за їхню стійкість в обороні церкви Довбуша, з якої забрали іконостас і не схотіли повернути. Цей випадок він ставить як приклад до наслідування і вважає, що така постава зможе врятувати українську культуру від заглади.

В обороні церковних пам'яток виступає неодноразово в своїх творах Ігор Калинець, який при цьому виявляє подивугідне ознайомлення зі Святим Письмом і релігійним питанням.

Рятувати духову спадщину народу, рятувати народ від заглади! Це тому на початку 60-их років група українських правників на чолі з Лук'яненком і Кандибою починають обговорювати советську конституцію і законодавство. Зокрема дискутують 17 статтю конституції УРСР яка говорить про можливість виходу України з СРСР. За те вони опинилися в концлагерях Сибіру.

В бою за українську духову спадщину кристалізується політична думка в Україні. Вона доходить неухильно до логічного заключення, що без власної суверенної держави ми не всилі нашої духової спадщини врятувати ні зберегти, ні тимбільше, її розвинути. Ці духові процеси в Україні мають бути також предметом нашої постійної застанови й глибших студій, бо в них криється істота життя нації і її природних прагнень.

Омельян Коваль, Голова СУМ

НІ ШОВІНІСТИ НІ ІМПЕРІЯЛІСТИ

Ми, українські націоналісти, не є шовіністи. Борючись за незалежну українську державу, ми боремося тільки за здійснення українським народом тих прав, якими вже давно користується величезна більшість народів світу, і які (права) вже давно визнано природними правами кожного народу. До речі, наша боротьба є законною боротьбою навіть з точки зору большевицьких законів: конституція СРСР забезпечує за кожним народом право на вільний вихід із складу СРСР. До всіх народів світу ми плекаємо щирі симпатії. З усіма народами світу, в тому числі і з російським народом, який побудує свою національну державу на своїх етнографічних землях, ми хочемо жити в дружбі і співпраці. Ми не боремося проти сусідніх нам народів у цілому, а тільки проти тих імперіялістичних сил, які нас поневолюють. Підкреслюємо ще раз: усі народи, в тому числі російський і польський народи, ми цінімо, шануємо та прагнемо до дійсної дружби і співпраці з ними. Ми ненавидимо і боремося тільки проти тих імперіялістичних сил, які нас поневолюють або хочуть поневолити.

З брошури П. Полтави: «Хто такі бандерівці та за що вони борються». Видання ОУН, Київ-Львів 1950.

ПОЧАЇВСЬКА СВЯТИНЯ

В липні цього року минуло триста років від чудесного врятування Почаївського монастиря від турецько-татарської навали. Триста років минуло, як Пречиста Діва своїм омофором та ангелами небесними відбила турецький наступ.

Цій події присвячено чимало монографій, переказів та легенд. Про Почаївське чудо співаємо у всім добре відомій пісні «Ой, зійшла зоря вечеровая...». Слова цієї пісні невідомого автора, музику поклав Микола Леонтович, а аранжував Олександр Кошиць. Сам же Почаїв сті упродовж століть символом святого місця. До Почаєва рік-річно напливав люд з усіх сторін України прохати ласки та милосердя.

Наступ на Почаївський монастир 1675 року – це вже кінець Золотого віку в нашій історії. Україна вже була розділена на Лівобережну і Правобережну. Турки і татари ще повною силою герцювали по Україні, забираючи невинне населення в ясир. Польський Король Ян Собеський оголосив врешті війну Туреччині. Турки вже скоро почали наступ на Галичину та Волинь. Населенню загрожувала небезпека. Зруйнувавши Збараж, Вишгородок й Вишневець, подались на Почаїв. Монастир був безборонний. Польський король, не сподіваючись такого скорого наско-

Почаївське Чудо, рис. Никодима Зубрицького (1688-1724)

Почаївська чудотворна Ікона Божої Матері

ну, був покищо зайнятий обороною Варшави, а козаки гетьмана Петра Дорошенка стояли в Чигирині.

Спаливши та пограбувавши все довкілля, турки 20-го липня 1675 р. почали наступ на Почаївський монастир. Два дні йшли запеклі бої. Врешті на третій день турецький начальник хан Нурредин наказав штурмом зайняти монастир, пограбувати і спалити його, те що старе і немічне вирізати, а здоровий люд забрати в ясир. Монахи і населення, яке скривалось за оборонними мурами (частокіл), зайняло відповідні місця і готове було власними грудьми захищати Почаївський монастирі чудотворчу ікону Матері Божої.

»І ось в середу почався Акафист до Пресвятої Богородиці. Хор і всі люди зі слізьми заспівали »Побідоносній Воеводині, як від злого врятовані, пісні переможні в подяку складаємо Тобі ми, слуги, Твої, Богородице!..« І в цей час раптом розкрилися хмари і над собором появилася Богородиця в блискучому сяйві, оточена Ангелами з оголеними мечами... Праворуч при Богородиці стояв на хмарах преподобний Йов і молився Богородиці про рятунок безборонного монастиря...

Усе це побачили турки й татари, почали безладно пускати стріли на небесне видіння, але стріли верталися назад, і били тих, хто стріляв. Перелякані вороги зрозуміли, що діється чудо, стали панічно втікати, і Почаївський монастир був врятований...» (Записав Митрополит Іларіон в книзі «Фортеця православія на Волині – Свята Почаївська Лавра»).

Почаївський монастир правдоподібно заснували ченці з Києва в половині XIII століття, які прибули на Захід після зруйнування Києва Батієм. Монастир побудовано на місці, де Богородиця, об'явившись, залишила свою стопу. Тут і збудовано церкву Успення Пресвятої Богородиці.

З XVI віком монастир почав набирати щораз то більше характеру святого місця, де сходились паломники на молитву. При кінці того ж століття тут привезено чудотворну ікону Богородиці, яку з Греції привіз Митрополит Неофіт. Безчисленні uzдоровлення і ласки ще більше почали притягати людей до чудотворного місця.

Впродовж століть монастир був нераз відбудовуваний. Великого розвитку він зазнав за ігумена Іова Заліза, а слава його рознеслась на всю Волинь, Галичину, Полісся і Поділля, а згодом і на всю Україну.

Та без своїх щедрих меценатів Почаївський монастир ніколи не був би втримався і напевно би не зазнав такого розквіту. Так в 1597 році Анна Гойська, власниця почаївських послостей, весь свій маєток, разом із чудотворною іконою, записала на Почаївський Монастир. Великі заслуги в розбудові монастиря належать вищезгаданому ігуменові Іову Залізові. Під його впливом Єва і Федір Домашевські, багаті і побожні православні дідачі українці з Бережець 1649 року збудували на самому вершку гори велику муровану церкву в честь Пресвятої Тройці. В 1771-1782 рр. граф Микола Потоцький збудував великий собор Успення Пресвятої Богородиці. Цю саму церкву змалював Тарас Шевченко, відвідуючи Почаїв.

«Український народ, – пише другий історик Почаївського монастиря, Семен Антонич Жук, – у добрі й злі часи не переривав своєї дбайливої опіки над монастирем, був його найбільшим опікуном, жертводавцем і будівничим. Мінялися різні політичні режими протягом століть... Багато лиха зазнав на протязі своєї історії Почаївський монастир, але лишався тим, чим був від початків свого заснування: святиною автохтонного українського населення».

Крім цього Почаївський монастир був упродовж віків культурним центром та заборолом української церкви. В XVII столітті ігумен Іов заложив тут друкарню, яку використано для поширення книжок церковного та національного характеру, головно у XVIII столітті. На жаль, коли Україна підпала під владу царської Росії московський уряд використовував монастир на свої цілі; звідти він вів русифікаторську кампанію, видаючи різного рода брошури російською мовою.

Тепер були заходи зліквідувати повністю Почаївську Лавру, однак перебуваючі там монахи дали знати світові про цей вандальський намір московських окупантів і монастир покищо оцілів. Прийде ще час, коли новітні напасники впадуть від власних куль а Почаївська Божа Матір затріюмфує, як володарка України.

»МІЖ МОСКОВСЬКИМ МОЛОТОМ І ВАТИКАНСЬКИМ КОВАДЛОМ«

До цієї співчутливої статті «Українського Православного Слова» можна б хіба тільки додати, що боротьба за «церковний статус» це не є «витрата сил і часу», а держання на міжнародному форумі а к т у а л ь н о ю української церковної і національної справи.

Ред. «А»

Від довшого часу «УПСлово» не подавало інформацій з життя Української Католицької Церкви. Не подавало поперше тому, що події в її житті в останніх часах мали часто драстичний характер, а вістки про ті події не раз суперечили одна другій. Крім того, годі було реєструвати події, які свідчили про глибоний конфлікт, що заіснував між частиною Ієрархії УКЦеркви й найбільш активною частиною мирян тієї Церкви. Нарешті, редакція нашого місячника вважала і вважає за свій обов'язок подавати передусім перевірені вістки та інформувати про позитивні явища в житті нашої спільноти поза Україною.

Та на протязі останніх місяців, не тільки католицька преса, але й міжнародня, подала чимало повідомлень і коментарів, які свідчать про вельмитрагічний й тернистий шлях змагань українських католиків за здобуття своїй Церкві (у лоні Римської Церкви) хоч би автономного статусу. Це й дає змогу поінформувати читачів нашого місячника про останні події в церковному житті українців-католиків та висловити з того приводу наші міркування.

Заходи українців-католиків у згаданому вище напрямку, що тривають ось уже понад десять років, зустрілися з рішучим спротивом з боку ватиканських чинників і самого Папи. Цей спротив у великій мірі підсилили найвищі офіційні чинники ССРСР, які, на жаль, користають сьогодні на ватиканському терені з гідного подиву послуху. На місці буде підкреслити, що зростаюча все на терені Ватикану активність офіційної Москви, в значній мірі тісно пов'язана з заходами на тому ж терені українських католиків, що спрямовані на здобуття від Ватикану для своєї Церкви статусу хоч би номінальної Патріархії. Річ очевидна, Москва уважно слідкує за українською акцією і робить усе від неї залежне, щоб не допустити до надання Українській Католицькій Церкві не тільки статусу Патріархії, але будь-якого статусу, що мав би в своїй номенклатурі такі прикметники, як «українська» або «ниєво-галицька». Це й зрозуміло, коли взяти під увагу її далекоїдучі пляни денационалізації й русифікації України. Коли ж іде про Ватикан то він тепер всеціло догоджує Москві, а українських католиків годує стародавніми канонами, яких тримається як сліпий стіни, очевидно, там, де йому вигідно.

Але, нема де правди діти, тих самих, притрушених пилом віків канонів

тримаються й вселенські православні Патріархії (Царгородська, Олександрійська, Єрусалимська й Антіохійська), коли стає перед ними домагання надання автокефалії якійсь новій національній православній церкві. Одна тільки Московська патріархія обертає тими канонами, як тим дишлем, тобто так, як їй вигідно й потрібно.

Трагедія ж УКЦеркви в діаспорі в тому, що вона знайшлася між московським молотом і ватиканським ковадлом. Як відомо, розжарене залізо прибирає форми, що їй надає молот. В даному випадку, московський молот вистукує лагідні й приємні Ватиканові форми, а українським католикам залишає розжарені осколки-відбризки, що випаляють у живому організмі їхньої Церкви болючі рани. Очевидно, довготривалюча боротьба в таких обставинах доводить загальні вірних до перевтоми і нервозності та викликає у ньому різні погляди на методи боротьби. З тих же причин заіснували конфлікти, в першу чергу між активною частиною мирян і українською католицькою ієрархією, а згодом і розкол серед самих єпископів. Все це виявилось назовні під час перебування у Римі українського католицького єпископату і побуту у тому ж часі у Римі численної групи українських прочан, що зїхались туди в липні ц.р. з усіх українських поселень у світі, з нагоди Св. Року. На жаль, це виявлення відбулося в прикрих і, як стверджує українська католическа преса, жалюгідних подіях.

За основну причину таких подій вважають зміни тактики в боротьбі з Ватиканом. Найбільш впливові в ієрархії УКЦеркви особи рішили стати на шлях ставлення Ватикану перед довершеними фактами. Започаткував цю тактику Кардинал Й. Сліпий, підписавши цьогорічне Великоднє послання з додатком до свого імені титулу «Патріярх». Підтримали таку тактику не всі єпископи і не все духовенство, одні почали згадувати під час церковних відправ Владику Й. Сліпого як Патріярха, а інші цього не робили. Очевидно, про новообрану тактику довершених фактів скоро довідався Папа і зареагував на неї спеціальним листом до Кардинала Й. Сліпого, в якому заборонив йому вживати титул патріярха та, водночас, доручив своїм нунціям у країнах українського поселення передати зміст того листа українським католицьким єпископам, для відчитання папського листа вірним УКЦеркви. І тут в одних єпархіях той лист був відчитаний, а в інших ні.

Та найбільш прилюдна демонстрація з цього приводу сталася на чужому терені, а саме – під час соборної архиєрейської Служби Божої в катедрі Св. Ап. Петра в Римі, 12. липня ц.р., участь в якій взяли майже всі українські католическі єпископи й чимало духовенства, а присутніми на якій були численні учасники української проці. І тут одні єпископи згадували й величали Владику Й. Сліпого Патріярхом, а інші ні. Безперечно, подія жалюгідна, тим паче, що відбулася вона лунким відгуком у низах УКЦеркви та дала нагоду різним елементам до негідних культурної нації виступів, зокрема у відношенні до своїх же єпископів. Очевидно, з таких відносин у лоні УКЦеркви найбільше радіє Москва та послушні їй ватиканські чинники.

Ми – православні українці – свідомі, який гострий біль все це завдає братам-католикам і щиро їм співчуваємо та боліємо їхнім болем, бо ж Українська Православна Церква, як і Українська Католицька

Церква, являються невід'ємними частинами одного національного організму. Однаковою є й сучасна доля цих Церков: обидві вони в поневоленій Москвою Україні збезчещені, а видимі мури їхнього існування зруйновані. Крім того, такою самою історичною місією обтяжило Боже Провидіння Українську Православну Церкву, як і Українську Католицьку, що існують і мають змогу творчо діяти нині лише поза межами України.

Цій почесній місії глибоку й постійну увагу віддає Провід Української Православної Церкви, який вважає, що, поза збереженням і удосконаленням зовнішніх організаційних ознак існування нашої Церкви в діаспорі, головним завданням її місії являється: переховання й помноження в діаспорі духовно-релігійно-культурних скарбів нашої нації й донесення їх в оновлену й звільнену з неволі Україну. Але, водночас, і ми – православні українці – не резигнуємо з обов'язку здобуття Українській Православній Церкві в діаспорі належного й гідного їй місця в лоні Вселенської Православної Церкви. Проте, знаючи «князів віку цього» та беручи до уваги довготриваючу «добу детанту», не ставимо цього завдання на чолі, перед усіма іншими, далено важнішими, що їх перелічено вище. Не ставимо передусім тому, щоб не сточувати надаремно в існуючих нині умовах своїх сил і дорогий час на вижебрування статусів, милих вухові назв тощо від чужих або й ворожих нам цетрів «церковно-канонічної» диспозиції, тим паче, що всі «статуси» й в усіх галузях життя нації стануть стабільними і будуть усіх зобов'язувати лише тоді, коли їх визначить суверенна воля української нації, виявлена у вповні державно-незалежній українській державі.

(«УПСлово», Бавнд Брук)

З ПАТРІАРШОГО ПОСЛАННЯ

... Тому, Український Народе, стань уже раз собою! Позбудься своєї вікової недуги сварів і чварів, вистугування чужим, підлецування і пониження, бо на встид і сором не бракує їх ще й нині в наших національних і церковних провідних кругах. Отрясися зі своїх вікових недотач, стань на свої ноги в Україні і на поселеннях! Нехай світ здумиться перед Твоєю силою, глибокою побожністю, красою і найвищою культурою! Час стати сам собою – і політично, і науково, і в мистецтві, і загалом культурно! Христови Церква об'єднює Тебе надприродною і природною силою. Народе, піднеси свою голову, випростуй свої руки й ноги (див. Євр. 12,12). Будь одно, монолітом, і не шукай «чужих богів». Своєю українською Церквою, організацією, своєю політичною зрілістю, своєю культурою, наукою, письменством і мистецтвом Ти вже зазначив своє становище. Справді в цьому Святому Ювілейному Році Ти дав вислів і свідоцтво найвищих культурних досягнень – дай і вислів повної зрілості серед найбільш непригідних умовин!

Кінчаючи це послання, ми заносимо гарячу молитву за наше світле майбутнє, яке нам на цій кулі земській мусить просвічувати патріархатом у всіх змаганнях і подвигах нашої помісної Церкви.

Благословення Господнє на Вас!

19.8.1975

+ смир. Йосиф

ЗБЕРЕГТИ МИНУЛЕ ДЛЯ ТВОРЧОЇ ПРАЦІ В МАЙБУТНЬОМУ

*(Панель з нагоди Європейського Ювілейного Злету на Тарасівці –
Великобританія)*

В рамках ювілейної програми з нагоди Європейського Ювілейного Злету на Тарасівці, Великобританія, відбувся панель на тему «50-річчя СУМ в аспектах минулого, сучасного і майбутнього» з участю понад 100 сумівців з Франції, Бельгії, Німеччини та Великобританії. Панелістами були Б. Гаргай, голова КУ Великобританії, І. Пастернак, голова КУ Франції, Р. Раделицький, голова КУ Бельгії та П. Мозолук, секретар КУ Німеччини. Модератором Панелю був А. Гайдамаха, І-ий заступник голови ЦУ.

Не так проблемну, як ідейно-програмову доповідь на тему панелю виголосив Б. Гаргай, яка служила панелістам і слухачам як основа для творчої дискусії. Накресливши історію постановня СУМ в 1925 р. з ініціативи і за безпосереднім старанням С. Єфремова і Дурдуківського, перший панеліст пригадав, що створено СУМ з виразною метою підготування кадрів-борців з окупаційним режимом та для поширення ідей неминучої потреби відриву України від Росії». СУМ була конспіративною організацією з виразною політичною програмою, яка включала і збройну боротьбу. Політична програма СУМ передбачала в майбутній українській Державі парламентарний демократизм, приватну власність на землю і промисловість та забезпечення свободи торгівлі й кооперації. Важливо відмітити такі моменти передвоєнного СУМ: культурно-виховна діяльність працю посідала велике місце в діяльності СУМ, існувало поєднання твердої дисципліни з вихованням чітких рис індивідуальності й самостійності кожного сумівця в праці й вислові думок, та широке місце посідала спільна праця молоді з авторитетними старшими громадянами. На чужині відновлено СУМ в 1946 р. як спадкоємець ідейного багажу сумівців 20-их років в сполученні з новітньою боротьбою ОУН-УПА та шести- і семидесятниками. Також і післявоєнний СУМ провадив виховну працю з молодим поколінням з виразними політичними цілями. А майбутнє нашої Спілки залежить від вироблення молодих кадрів СУМ, які на основі минулого мають творити нове, тому «треба зусилля всіх, щоб зберегти минуле та влорскнути в душу і тіло сумівського організму живучої творчости та ідей».

І. Пастернак поділився із своїм досвідом про розвиток СУМ на терені Франції. СУМ у Франції зменшився із колишніх 300 членів на 65. Причиною такого спаду членства він вважає поверхову, не зглиблену мотивацію сумівців, бо фольклором єдиним не успокоїти, ані задовольнити молоді, спраглу великих ідей і діл українську душу. Добрим показником недостатнього ідейного, чи радше світоглядного вироблення молодого українця І. Пастернак вважає безпорадність «мовчазної більшости» молодих українців перед широким прониканням серед громадянства ліvizни. Політичні акції, нами досі переведені, він характеризує як обо-

ронні, радше ніж наступального типу, так що ворог є завжди крок перед нами, тоді коли це повинно бути навпаки. Тому, на думку І. Пастернака, в майбутньому треба конче підвищити ідейну якість наших членів, які б тоді промінювали своєю поставою і діяльністю на всю громаду.

Панеліст з Бельгії, Р. Раделицький, торкнув важливу проблему перебирання керма в нашій Спілці молодими силами, що часто йде в парі з прагматичним духом часу, який провадить до вузького матеріального егоїзму і спричинює відхід членів через невирощений або умертвлений ними ідеалізм. Цей стан особливо позначається на вихованні юнацтва, з яким дуже мало молодих виховників займається. На цьому місці не без підкреслення треба додати, що панеліст представив дуже вузький бік заінтересувань, які існують в нашій Спілці, бо СУМ передбачає цілий вахляр зацікавлень і занять, що може задовольнити всі вимоги і потреби молоді української людини.

Виходячи з того факту, що в Німеччині заслабо охоплено терен організаційною сіткою СУМ, П. Мозолук підкреслив важливість потреби нових форм і метод праці, які були б доступні молоді. Уважаючи, що не всі можуть займатися в ідейній площині, треба однак пригадати, що природа кожного суспільства вимагає, щоб його провід надав певний тон, якийсь ідейний напрям всім ділянкам діяльності – від виховної, чи навіть спортової праці, аж до політичних акцій.

Після виступів окремих панелістів розв'язалася жвава і цікава дискусія, в якій виступи дискутантів були напрямлені головню на аспект майбутнього нашої Спілки. Директор Заблоцький відмітив надто песимістичний тон у виступах деяких панелістів і висловив думку, що, щоб забезпечити майбутнє організації, молоді кадри мусять викресати із себе велику, незменшуючу дозу ентузіязму, молодечої енергії та запалу до праці. Голова ЦУ, дг. О. Коваль, на закінчення панелю ствердив, що під ідейно-політичним аспектом ми знаходимося в zenіті нашого розвитку, бо весь світ дивиться на Україну і її вимогу стати членом «у народів вольнім колі» через борців в Україні, а під психологічним аспектом треба підкреслити, що молодь завжди бунтується проти батьків, вона однак переборює стагнаційний стан, створений батьками, і надихує суспільні форми життя новим духом. До цього мусить прагнути і наша сумівська молодь, ведучи непощадну боротьбу з трьома традиційними пороками українця: забув, не знав, спізнився.

А.Г.

ЧИ ВИ ВЖЕ ВПИСАЛИСЯ НА ВИШКІЛЬНИЙ КУРС ІНСТИТУТУ СУСПІЛЬНО ПОЛІТИЧНОЇ ОСВІТИ? ЯКЩО НІ, ТО ЗРОБІТЬ ЦЕ НЕГАЙНО, ЩОБ МОЖНА БУЛО СКОРИСТАТИ З ПРОГРАМИ 1975/76. ЦЕЙ ВИШКІЛ ДАСТЬ ВАМ ЗНАННЯ ЯКЕ ПРИДАСТЬСЯ У ВАШІЙ СУСПІЛЬНІЙ І ПОЛІТИЧНІЙ ПРАЦІ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ І НА ЗОВНІ. ЗБИРАЙТЕСЯ В ГУРТКИ І ПРАЦЮЙТЕ СЕМІНАРІЙНИМ СПОСОБОМ. КОРИСТАЙТЕ З ДОПОМОГИ КЕРІВНИЦТВА ІНСТИТУТУ. ВИ ОДЕРЖИТЕ ЦІННІ ВИШКІЛЬНІ МАТЕРІЯЛИ, ЯКІ НІКОЛИ НЕ ТРАТЯТЬ СВОЄЇ НАУКОВОЇ ВАРТОСТИ.

50-ліття СУМ в аспектах минулого, сучасного і майбутнього

*(Програмова доповідь на Європейському Ювілейному Злеті
в Тарасівці, 6 вересня 1975 р.)*

Боротьба українського народу за свої суверенні права, що почалася з вибухом революційних рухів на території колишньої Російської імперії і яка перейшла в нашу історію під назвою Визвольних Змагань, закінчилася невдачею. Після 1920 року велика частина активних учасників Визвольних Змагань опинилася на засланні або поза межами своєї батьківщини. Але все ж таки боротьба українського народу не припинялася навіть у таких, здавалося б, безнадійних обставинах. Це не випадок, що національний, свідомий і по-визвольницькому настроєний елемент у тодішній Україні звернув свою увагу на молодь. Він тільки відгукнувся на здоровий і природний інстинкт нації, яка у своїй молоді завжди бачить пересемника і продовжувача життя і боротьби нації. У таких обставинах після років спроб, випробування і різних видозмін, з допомогою провідних членів СВУ, особливо академіка Сергія Єфремова та педагога Володимира Дурдунківського, в Києві – в серці України – постала Спілка Української Молоді. СУМ, як конспіративна організація українського національно-свідомого юнацтва в Україні, була створена в 1925 р. з ініціативи і за безпосереднім старанням Єфремова і Дурдунківського. У своєму характері СУМ був не партійною, а загальнонаціональною Спілкою молоді.

Нема сумніву, що на перших членів СУМ мали вирішальний вплив два фактори: перший фактор була ще свіжа в пам'яті людей щойно відгримівша героїчна боротьба українського народу за Боже і природне право бути самостійним господарем на власній землі. В тій боротьбі може найяскравіше і найбільш драматичний приклад героїзму показала молодь столиці на залізничній станції Крути. Дух крутянців вже тоді, як і по цей день, надхнув українську молодь на найбільші чини й подвиги. І впливу того духа не могли не відчути перші члени Спілки Української Молоді.

Другим формуючим фактором для молодих патріотів мусів бути вплив на них з боку Єфремова, Дурдунківського, Гермайзе, Чехівського та багатьох інших видатних на той час українців, які були одночасно і вчителями, і провідниками, і дорадниками молодим друзям у спільній праці.

Є відомим, що Єфремов настоював на тому, що настав час для об'єднання української молоді в підпільну організацію з виразною «метою підготовки кадрів-борців з окупаційним режимом та для поширювання ідей неминучої потреби відриву України від Росії».

На підставі цих засад Павлушков склав програму й статут організації. В основному програма СУМ була співзвучна з програмою СВУ. Основне завдання нової, широкої юнацької організації було – систематична, плянова боротьба з імперіальною большевицькою Москвою

за самостійність України. Для досягнення цієї головної мети, для реалізації цього найважливішого завдання, члени організації повинні якнайшвидше поширювати організацію, притягати до неї якнайбільше відповідного юнацтва, повинні всякими способами агітувати серед молоді і взагалі серед знайомих за самостійність України, повинні підтримувати насильно встановлену в Україні московську владу, повинні самі готуватися до участі в можливій активній боротьбі. На підставі цих загальних засад Пазлушков склав статут організації СУМ, підкресливши там, що вона має характер спілки, а не партії.

Щодо політичної програми, то її можна було звести до трьох основних питань: 1. Встановлення демократичної республіки з парламентом, з гарантією свободи, що існувала в державах Західної Європи. 2. Встановлення приватної власності на землю і промисловість, де зокрема кожному селянинові визначалось право мати необмежену кількість землі. 3. Забезпечення свободи торгівлі й кооперації... Щодо військовизації то Єфремов ані Дурдуківський не заперечували, щоб сумівці використовували її для того, щоб навчитися володіти зброєю на майбутнє. Цей пункт дав потім підставу большевицькому судові обвинувачувати СУМ як терористичну організацію, широко пов'язану з повстанцями.

Цілу організацію формовано за системою п'ятичлених замкнених звен, щоб на випадок розкриття окупаційною владою окремих членів чи звен, Спілка не потерпіла чисельних втрат. Добір членів проводили серед студентства, серед селянської молоді, а навіть і серед війська. Приступаючи до Спілки, члени мусіли присягати, що залишаться в ній на ціле своє життя. Хто зважився б покинути СУМ, або допуститися зради своїх товаришів, супроти нього мала бути застосована кара смерті.

Фінансові засоби Спілки складалися з членських внесків, що їх мав сплачувати кожний член у висоті 10% від свого заробітку, а також роблено збірки. Гроші мали йти на закуп зброї, друк виховної та політичної літератури, організаційні поїздки та інше.

Від 1926 р. СУМ була складовою частиною СВУ як автономна одиниця. Багато цікавих відомостей про діяльність СУМ в Україні залишилось в протонолі судового процесу СВУ-СУМ, у спогадах окремих людей, які стояли близько до СУМ. На весні 1929 р. московська окупаційна влада арештувала провідних членів СВУ і СУМ. В березні 1930 р. відбувся процес СВУ-СУМ, на якому між підсудними були також Павлушков та Матушевський. Павлушкова засуджено на кару смерті, яка опісля була замінена на досмертню тюрму, а Матушевський дістав дещо менше покарання.

Сама ж праця СУМ в 20-их роках заслуговує на вийняткову увагу. Зокрема варта звернути увагу на такі моменти: 1. В праці СУМ величезне місце посідала культурно-виховна ділянка, чому свідком може бути вся діяльність ТЄЗ* під керівництвом чоловічої української молоді та інтелігенції з СВУ. 2. В праці СУМ надзвичайно приємне враження робило поєднання твердої дисципліни з вихованням чітких рис індивідуальності й самостійности кожного сумівця в праці й вислові думок. 3. В праці СУМ широке місце посідала спільна праця з стар-

шими й авторитетними громадянами, спільна праця ТЄЗ та СУМ з керівниками СБУ. Тут є і цінні наслідки – висока моральність сумівців. Про своїх керівників один з провідних сумівців Б. Матушевський говорив: «Я дуже поважав авторитет Дурдуківського й Єфремова. Вони справді були для мене людьми ідеальними. Отже їх погляд і світогляд мусіли бути і моїми».

Існування і діяльність СУМ в Україні – хай порівняно і коротко-тривалі – мали все ж таки величезне історичне значення. СУМ могла засіяти в душах молодого покоління зерно національної правди, яке, як нам відомо, дало обильні плоди в пізніших роках. Навіть своїм розгромам СУМ, ворог спричинився до широкої популяризації її ідеї серед української молоді та народу.

1945 рік – це рік закінчення війни. В Україні Повстанська Армія веде затишну боротьбу. Очі української молоді звернені на цей Край і вона кожної хвилини готова на його поклик. Українська молодь, пересякнена любов'ю до своєї Батьківщини, вибирає тяжчу дорогу – дорогу праці для добра свого народу. В таборах, в яких жила молодь, відбуваються різні курси, на яких вони вивчають головне українознавство та привчають себе до фаху. Форми та ініціатива була в руках поодиноких людей, які діяли неорганізовано, а кермувалися тільки досвідом і власною ініціативою.

В Західній Європі, багато тисяч українців, колишніх робітників, вояків, молодь і старші, мимо найкращих намагань Москви, а навіть до певної міри і Заходу, рішили залишитись на чужині, не знаючи завтрішнього дня, не маючи навіть даху над головою, маєток його – це все що на ньому, і продовжувати життя, маючи на увазі, що його основне завдання – це працювати, вчитися і змагатися, щоб його Батьківщина стала вільною.

Опинившись із різних причин за межами своєї батьківщини, українська молодь відновила в 1946 р. існування і діяльність СУМ на чужині. Наша Спілка стала правним спадкоємцем провідної ідеї першого СУМ в Україні, ідеї спілкування української молоді – без огляду на різниці віровизнання, соціального і територіального походження, політичних переконань тощо – для творчої праці над своїм вдосконаленням і готування себе для найбільших жертв в ім'я добра української нації.

Ідейно-програмові напрямні СУМ були оформлені, подібно як у 20-их роках, на базі ідеалістичного світогляду. Вони визначають головні засади виховної праці і політичних цілей Спілки. За цими напрямними, крім релігійно-морального і національного виховання ідуть старання про поширення політичної освіти української молоді СУМ на чужині, яка згідна з постановами Конгресів повинна працювати для українського народу, підтримувати боротьбу України за визволення з-під російської окупації та за побудову самостійної демократичної української держави.

Метою та стремліннями сумівського проводу на еміграції влучно схарактеризував проф. Григорій Ващенко коли сказав: «Виховним ідеалом СУМ є виховання волі і характеру під високим гаслом: Служба Богові і Україні. Тільки на основі високих ідеалів може утворитися міцна суцільна особовість. Отже, коли ми хочемо виховувати в українській молоді міцну волю і суцільність характеру, треба перш усього

прищипити їй прагнення до високої мети, що об'єднувала б увесь український нарід. Такою є благо і щастя Батьківщини – України».

Під сучасну пору Спілка Української Молоді розгортає багатогранну діяльність. Щоб забезпечити дальший ріст СУМ та зберегти українських дітей на чужині, розгорнено широку виховну працю. Виховна праця СУМ відбувається по Осередках, вишніх таборах, на літніх та зимових таборах, у мистецькій самодіяльності та в різних політичних акціях в обороні Нескорених. СУМ на еміграції, маючи ідеальні умови до розвитку, робить ту працю, котра не могла бути здійснена в часах основоположників СУМ на Рідних Землях. Широкі акції сумівської молоді в останніх роках проти божевільних вчинків большевицької Москви тим більше стверджують, що сьогоднішня сумівська молодь є одержимою та свідомо своїх обов'язків. Байдужим для неї є матеріальні чи особисті здобутки – вона діє під імпульсом подій в сучасній Україні. Здобуваючи освіту та професію, сумівська молодь готується до остаточного бою. В неї горить та палає дух перших сумівців, які не завагалися покласти свої голови за найвищу ціль – самостійність своєї Держави. За ідеали, за які змагались і гинули Павлушков, Матушевський, Дурдуківський і інші герої-сумівці, сьогодні змагаються навіть такі молоді українці, які не мали щастя пережити Україну у безпосередній близькості, не мали можливості бачити її власними очима. Народжені на чужині, далеко поза межами України, і ці молоді сумівці горять тими ідеалами, якими були основоположники СУМ запалені.

50 років відколи Спілка Української Молоді була заснована. Найблискучішим явищем, яке ми зустрічаємо, дивлячись з перспективи на розвиток та ідейну діяльність СУМ, – це, що ідейно СУМ нічим не відрізняється від початків його заснування. Більше як колись, ми тісніше зв'язані з Україною, глибші є наші почуття до тих, які посвятили себе на жертвнику Батьківщини, щоб інші могли жити. Новітні герої – Петлюра, Коновалець, Бандера, УВО, УПА, ОУН – є нині ідеалом української молоді. Твори шести- та семидесятиків є цілющою джерельною водою, яка кормить спрагле українське серце та душу молодого покоління. Наші ровесники світять нам променистим блескотом і кличуть нас із ще більшою завзятістю стати на прю з ворогом. Сучасні герої – Мороз, Караванський, Світличні, Осадчий, Юрко Шухевич – є ідеалами сучасної української молоді. Якщо хочемо жити і бути гідними своїх предків, мусимо плисти проти течії, а не з нею!

Українська молодь, а головню сумівська молодь, зорганізована в системі УВФ, має із своїх позицій боротися проти російсько-большевицького імперіалізму та комунізму. Треба вести бій ідей України з протилежними їй концепціями, які тепер так глибоко вкорінилися у сучасному світі. СУМ, маючи чітко визначену програму та ідеологію, мусить більше як коли зміцнити своє становище серед чужинецької молоді, освідомити засліплених та дати ударну відсіч ворогові.

Сьогодні в Україні йде далі боротьба за національні права і життя українського народу, проти якого повела Москва сильний наступ і терор, щоб зламати і знищити дух спротиву, дух національного визволення.

Від нас, теперішніх сумівців, від нашої вірності сумівським ідеалам

залежатиме на майбутнє, чи наміри ворога увінчаються успіхом. Приналежність до організації і святість сумівської уніформи зобов'язують нас усіх, хто любить свою Батьківщину, хто носить ім'я сумівця – ще з більшою силою, ще з більшим завзяттям працювати для визволення України і українського народу.

Ліквідація СВУ-СУМ була проведена у Страсний Четвер. Цей збіг обставин є глибоким символом шляху на Голготу, яким пройшли герої СУМ, якими йде Україна.

Влучним було б зачитувати слова нашого національного героя – Симона Петлюри, що він їх написав у своєму заповіті, незадовго до трагічної смерті від руки нашого відвічного ворога Москви: »Згадайте про мучеників України, згадайте про всіх, кого знищила Москва, згадайте і про тих, хто зі зброєю в руках боронив рідну землю від московських наїзників і від своїх юд-запроданців. Воскресне Магір Україна, скине з себе московсько-большевицьке ярмо...«

Стоячи сьогодні на передодні нового 50-ліття, обов'язковим є застановитися над майбутністю нашої Спілки. Не легко є передбачувати майбутність, але одним з прерогативів до стремління – є вимоги та обов'язки, які тепер лежать у руках молодого керівництва СУМ, які треба представити собі і старатися їх осягнути.

Одним з конкретних питань, яке ми ставимо під розгляд – чому СУМ проіснував вже 50 років, і чому є добрі перспективи на майбутнє? Відповідей може бути багато, але найістотніша відповідь – тому, що СУМ була і є ідейно притягаючою організацією, яка в своїх рядах об'єднала молодь з всіх прошарків життя. Притягаюча вона тому, що молодь сильно хоче зв'язати себе з Україною. Душевна злука спричинює насагу до праці, до ідеалізму, до самопосвяти.

Найявним фантом є, що майбутність Спілки може бути двоякою: успішною або неуспішною. Успішне майбутнє залежатиме від того, як молоді провідники поведуть організацію та чи зуміють втримати на тих самих основах, які були передані нашими попередниками. Ідейно ми стоїмо непохитно на засадах минулого, тільки турбує нас генеральна настанова сумівського членства, котре не вповні додержується принципів засад Спілки. Якщо переглянути і застановитись над світоглядними та виховними заложеннями Спілки Української Молоді, то там ми завважимо глибокі моральні та етичні засади. Запримічується у молодих членах занедбування своїх обов'язків, брак дисциплінарности та карности, ігнорується порад та вказівок керівних органів СУМ та не проявляється та гордість бути сумівцем, що існувала в перших членів СУМ. Ці головні засади мусять бути передовими в кожного члена, якщо хочемо, щоб наша Спілка росла та міцніла.

Коли навпаки, ми прогайнємо час і не осягнемо цих ідеалів, то наша Спілка призначена на загибель. Ми мусимо бути свідомими того, що вквортці ми переберемо всю громадсько-політичну роботу від наших сеньйорів, і якщо ми не зуміємо заангажувати загал української молоді в наші ряди, наше еміграційне життя перетвориться в животіння, а це доведе до занепаду.

Обов'язковим є глибоко та серйозно застановитися над майбутнім нашого життя серед чужинецького світу та вжити всіх засобів, щоб

приєднати собі велике число симпатиків серед чужинців, які попирали б нашу справу та ставали в обороні українського народу і його героїчної боротьби. Перш за все мусимо самі озброюватися ідейно та науково, щоб відтак могли полонити широкі маси української молоді.

Методи праці СУМ безперечно мусимо пристосувати до обставин, в яких знаходимося, але не дай Бог відступити від наших ідейних залогень!

Тим більше, цього року, молоді керманічі повинні застановитися над долею нашої Спілки, і на підставі минулого творити нове. Слова без діл – мертві. Тому треба зусилля всіх, щоб зберегти минуле та впорснути в душу та тіло сумівського організму живучої творчості та ідей. Тільки тоді будемо певні, що при добрій волі та зусиллях всіх СУМ протриває ще довгі роки.

Перед нами світла майбутність. Будьмо гідними донями та синами нашого народу, а перемога і успіхи напевно будуть нашими!

Тарасівка, 7-го вересня 1975

Б. Гаррай
голова КУ Великобританії

РЕЗОЛЮЦІЇ З НАГОДИ ЮВІЛЕЙНИХ СВЯТКУВАНЬ В 50-РІЧЧЯ СУМ НА ТАРАСІВЦІ - ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

Європейські Ювілейні святкування з нагоди 50-річчя СУМ відбулися на Європейському Злеті дня 6 вересня 1975 р. на сумівській оселі Великобританії Тарасівка при участі Голови і членів ЦУ, представників КУправ та численних делегацій з Бельгії, Німеччини, Франції та Великобританії. Ювілейний Злет організував Ювілейний Комітет на чолі з дг. Я. Деремедою, а Злетом провадила Команда, на чолі якої стояв дг. М. Гринюк. Привіти наспіли від усіх центральних європейських та крайових громадських, церковних та наукових установ. Теплим словом Батька привітав Ювілейний Злет наш Блаженніший Патріярх Йосиф І-ий.

Європейський Ювілейний Злет посилає свій синівський привіт Блаженнішому Патріярхові Йосифові І-ому, Українській Католицькій і Православній Церквам та Нескореному Українському Народові, виявлячи воюючу солідарність з Нескореними Борцями за людські й національні права Українського Народу.

Відзначаючи 200-річчя від зруйнування москалями Січі Запорізької, 50-річчя від заснування СВУ-СУМ академіком С. Єфремовим та М. Павлуковим, 25-річчя від героїської смерті Головного Командира УПА, Голови Проводу ОУН і Генерального Секрестаря УГВР ген.-хорунжого Тараса Чупринки та Міжнародній Рік Нескореної Української Жінки, – клонимо наші голови в глибокій пошані перед всіма тими, що поклали на вістар своєї Батьківщини жертву свого життя.

Розпочинаючи новий етап у житті нашої Спільки, ми постановляємо:

1. Зміцнити наші зусилля в усіх трьох уладах нашої Спільки систематичною працею з юнацтвом, поглибленням світогляду дружинників та посиленою активізацією сеньйорів. Ювілейний запал і молодечий ентузіазм мають викликати зворот в напрямі обов'язковості, систематичності, звітності і організаційного зміцнення та зросту нашої Спільки.

2. Ми працюватимемо над усучасненням виховної методики в системі СУМ, відповідно до віку сумівців і родів їхньої діяльності, яка – методика – відповідала б вимогам часу.

3. В боротьбі проти згубних впливів оточення, ми зглибимо ідеологічний світогляд молодого сумівця, даючи йому в руки солідну зброю проти поглинаючої світ лівизни і виявляючи перед світом наше духове обличчя.

4. Визнаючи важливість провідництва, треба плекати засади провідників і скріпити працю з дружинниками по родах діяльності.

5. Тому що в 1976 припаде 100-річчя від проголошення Емського указу, ми відзначатимемо століття уярмленої української мови, плекаючи і розвиваючи рідну мову і українську культуру на письмі і слові, як гордий виклик русифікаційній політиці Москви на нашій Батьківщині.

6. Нескорені борці за людські й національні права в Україні – героїчні мужчини і жінки – є для нас дороговказом для життя і наказують не послабити акції в обороні переслідуваної української людини в Україні і на засланнях доти, поки не буде досягнутий ідеал Української Самостійної Соборної Держави.

7. Ми твердо стоїмо на ґрунті помісності і патріархального устрою Української Католицької Церкви і закликаємо весь Божий люд, всіх священників та всю ієрархію визнавати і прославляти Патріярха Блаженнішого Йосифа I-го, як вияв суверенної волі Українського Народу.

8. Ми підтримаємо кожне змагання в напрямі організаційного та ієрархічного завершення Української Православної Церкви та внутріукраїнського церковного поєднання.

9. Здвигаючи храм майбутньої Української Держави, ми будемо й надалі плекати та розвивати всі ділянки нашого суспільного, церковного наукового та політичного життя, виховуючи молодого сумівця на повноцінну українську людину.

За Резолюційну Комісію:

А. Гайдамаха – I-ий заст. голови ЦУ

Б. Гаргай – голова КУ Великобританії

Г. Пастернак – голова КУ Франції

Р. Раделицький – Голова КУ Бельгії

П. Мозолук – секретар КУ Німеччини

І. Крушельницький – редактор

ВАСИЛЬ СТУС ЗВИНУВАЧУЄ КГБ

Від певного часу поширюється в Советському Союзі Самвидавом звернення Василя Стуса «Я звинувачую» і недавно тому придіталось на Захід і оприлюднено.

Звернення Василя Стуса – це протест проти зловживань влади КГБ. Василь Стус у першій мірі протестує проти несправедливо засуджених культурних діячів на початку 1972 року, яких замішано із справою Добоша. Автор звернення кількакратно стверджує, починаючи від себе, що засуджені нічого спільного не мали із Добошем.

«Із самого початку – пише Василь Стус, – слідства кагебисти в розмовах зі мною про справу Добоша навіть не згадували, бо Добоша я й на очі ніколи не бачив. Річ у тому, що сама справа Добоша – це дешева фальшивка, вигадана з метою дискредитації заарештованих в очах громадськості для того, щоб таким чином протягом певного часу паралізувати появу прилюдних протестів».

Василь Стус вперше звернув на себе увагу московських властей ще 1965 року. Цього самого року він стратив посаду аспіранта Літератури при Академії Наук Укр. ССР. Йому відмовляли скрізь друкувати його речі. Постійної праці Василь Стус також не міг знайти. Він ночував з одного заводу на другий, був конюгаром, робітником метробуду... і звідусіль його звільняли.

Врешті, наприкінці січня 1972 року Василя Стуса арештують. Цього самого року у місяці вересні він засуджений за антисоветську діяльність на п'ять років табору суворого режиму й три роки заслання. На Захід доходять тривожні вісті, що В. Стус важко хворий.

Ред. «А»

Я ЗВИНУВАЧУЮ

Я вже не раз звертався до офіційних інстанцій з проханням притягти до судової відповідальності осіб, які чинять масову розправу над представниками цілого покоління української інтелігенції. Одначе, на ці заяви або я взагалі не одержував відповіді, або мені давали прокурорські відписки не по суті справи, мовляв, «засуджений справедливо», і тому підстав для перегляду справи нема. Тим-то я змушений звернутися до громадськості, підкреслюючи мотиви, які спонукали мене до цього заходу.

1. У мене, як і в багатьох інших заарештованих в січні 1972 року, а згодом засуджених, вчинено трус за провокаційним ордером, що його підписав Львівський прокурор Малихін. Підставою для тусу була моя нібито приналежність до так званої справи Добоша. Майже всі жертви чергового кагебистського нападу, в яких проведено обшук на цій самій підставі, жодного стосунку ні до Добоша, ні до його «справи» не мали. Я вимагаю притягти до судової відповідальності осіб, котрі санкціонували ці обшуки та арешти під фальшивими приводами.

Із самого початку слідства кагебісти в розмовах зі мною про справу Добоша навіть не згадували, бо Добоша я й на очі ніколи не бачив. Річ у тому, що сама справа Добоша – це дешева фальшивка, вигадана з метою дискредитації заарештованих в очах громадськості для того, щоб таким чином протягом певного часу паралізувати появу прилюдних протестів.

Оскільки справа Добоша від початку до кінця є вигадною я заявляю: українські процеси 1972-73 років аналогічні до сфабрикованих процесів 30-тих років і провадилися за допомогою тієї таки єжовсько-беріївської методики.

Маштаб фальсифікації свідчить про те, що автором цього душогубного сценарія було керівництво КГБ при Раді міністрів Української ССР, тому я звинувачую їх у завідомій фальсифікації з метою приховати справжні злочини й прилюдно дискредитувати людей, репресованих за переконання.

2. Під час трусу в мене вилучено майже все написане протягом 15-17 років літературної праці: вірші, критичні статті, твори у прозі, переклади. Із творів молодих українських літераторів кагебісти конфіскували в мене вірші Віктора Кордуна, Миколи Холодного, Ігоря Калинця, Григорія Чубая, деякі твори Василя Симоненка, Миколи Вінграновського, Ліни Костенко, Івана Драча. Жертвами розбою стали рукописні статті Михайла Брайчевського, Леся Танюка, Івана Дзюби, Станіслава Тельнюка. Вилучили твори українських авторів, що живуть за кордоном – поетичні збірники Віри Вовк та Емми Андіївської. Така ж доля спіткала окремі твори Бориса Пастернака та Євгена Євтушенка, Максима Горького та Олександра Солженіцина, Миколи Бердяєва й Карла Маркса, Карла-Густава Юнга та Ортеги-й-Гассета. Кагебісти довели, що їхніми ворогами є твори письменників і мислителів усього світу.

За це я вимагаю судити їх, як ворогів української культури, ворогів українського народу, ворогів гуманізму, світової культури, ворогів людства.

3. До мого звинувачення включили немало моїх текстів, у яких мова йде про репресії 20-30-их і пізніших років, про геноцид українських селян 1933 р., про нищення української інтелігенції в 30-их роках, про матеріальні злигодні, що їх зазнавали колгоспники в 30-40 роки та в різні періоди наступних десятиріч. Слідство й суд назвали антисоветськими мої заяви про брак свободи, переслідування сільської людности, позбавленої паспортів, що я назвав формою закріпачення. Названо антисоветськими мої твердження, згідно з якими період від 1961 до 1971-го років був десятиріччям такого самого систематичного погіршення умов матеріального та духового існування народу, був періодом наступу реакції. Названо антисоветським мій вірш «У Марини стоять кукурудзи», в якому мовилося про відомі факти минулого, коли колгоспникам за працю практично нічого не платили.

Назвавши згадані тексти антисоветськими, кагебісти тим самим взяли на себе ролю безпосередніх винуватців минулого кривавого періоду і співучасників нещадної державної експлуатації народу. Ставлячи нині такі твердження за провинку, засекречуючи відомі факти безпрецедентних репресій у минулому, кагебісти показують тим самим свій кровний

зв'язок з бандою Єжова та Берії, беруть на себе відповідальність за всі злочини, що їх учинили їхні попередники в минулі десятиріччя.

Я називаю КГБ паразитною, експлуататорською й шкідливою організацією, на чиєму сумлінні мільйони та мільйони розстріляних, закатованих, заморених голодом (...) душ (перед словом «душ» у тексті пропущено одне слово чи кілька слів, – Ред.).

4. Мені поставили за провину брак у моїй творчості класового підходу, а також ту обставину, що я непартійний та позаспільковий літератор, що я не дотримую комуністичної партійності й принципів соціалістичного реалізму, що я стою на позиції абстрактного гуманізму й що деякі мої твори позначені екзистенціалістською настроєністю (проблематика). Таким чином злочинне вже те, що людина має будь-які інші, некомуністичні перекокання. Цій людині просто заборонено існувати.

Тому я називаю кагебістів злодіями, які втоптали в землю найелементарніші людські права.

5. Під час слідства мені не дали жодного юридичного кодексу, який ознайомив би мене за правами звинуваченого. Таких кодексів я вимагав щодня – до початку суду. Але мені їх не дали. Тоді я відмовився ходити на слідство. Кагебісти погрозили, що приведуть мене силою. Я відмовився розмовляти зі слідчими – мене запроторили до психіатричної лікарні. Ба, більше, коли в тюремному коридорі я гукнув, що мене збираються везти до психолікарні, на мене накинулися з кулаками... начальник тюрми Сапожников і вартовий офіцер (після «кулаками» бракує кількох слів, – Ред.).

Щоб чинити психологічний тиск, об'єднали свої зусилля слідчі та прокурори для нагляду: Макаренко, Погорілий, Малий. Саме вони несуть відповідальність за вчинений у кабінетах слідчих самосуд, за всі порушення найелементарніших умов проведення слідства. Для мого звинувачення використано інспірованих кагебістами свідків – Мацкевича, Сидорова, Кислинського, хоча і з самого початку я говорив про них, як про кагебістську клієнтуру, до того ж по-шовіністичному настроєну. «Я відразу зрозумів, що Стус націоналіст, бо весь час він розмовляв українською мовою», – заявив на очній ставці Сидоров.

Із безпосередньою метою обмовлювати інших заарештованих використано як «свідків» психічно й морально заломаних Зіновію Франко та Леоніда Селезненка. Останній сказав на суді, нібито я справив на нього враження справжнього націоналіста. Коли я відкинув це твердження як безпідставне, Селезненко відмовився од нього. Тоді суддя Дишель став лякати свідка тюрмою. І Селезненко не витримав шантажу. Те саме було зі свідком І. Калиниченком, у якого в КГБ вибрано фальшиве... (тут у тексті бракує слова, – Ред.)... мого віршу, од якого він відмовився на слідстві. Тоді суддя став його обливати нецензурною лайкою, погрожуючи, що за таку поведінку його виженуть з праці і знімуть учену ступінь.

Під час суду я вимагав відкритого суду – мені відмовили; я відмовився од адвоката... (далі в тексті пропуск, – Ред.), я вимагав літературних експертів – але також даремно.

У зв'язку з цим я звинувачую весь слідчий відділ КГБ, начальника тюрми Сапожникова, всю судову колегію, прокурорів, Макаренка, Ма-

лого та Погорілого, які провадили цей злочинський самосуд наді мною та моїми товаришами.

6. Я звинувачую внутрішніх рецензентів КГБ, які писали відгуки на конфісковані твори українських літераторів. Із них я можу назвати Арсена Наспрука (Інститут літератури Академії наук УРСР), який рецензував збірники моїх віршів та літературно-критичні статті, А. Ковтуценка (Інститут літератури Академії наук УРСР), автора «відгуку» на збірник «Крик із могили» Миколи Холодного; далі – авторів колективної рецензії на книгу Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?», Андрія Скабу, Володимира Євдокименка, Юрія Збанацького, Василя Козаченка, Ларису Нагорну (Інститут історії партії), Петра Недбайла (Київський університет), Володимира Чирка (проректор Вищої партійної школи), Миколу Шамоту, Павла Ящука (доцент катедри журналістики Львівського університету). Підставою того, щоб притягти їх до судової відповідальності, можуть служити наявні в справі рецензії з відкрито поліцейськими, кровожерними заявами. Думаю, що їхня провина у проведенні масових репресій така сама, як і штатних лагєбістів. Вони самі душогубці, як слідчі та судді.

7. Я звинувачую лагєбістів за фізичні катування, що їх зазнають українські політв'язні. Так, 1972 року завдано кілька ножових поранень Валентині Морозові. На початку 1975 року тяжко побито Михайла Осадчого в камері Потьми. Трохи пізніше це сталося з Вячеславом Чорноволом, якого на шостий день голодівки силою вигнали на етап, обкувавши його наручниками, та змусили босим іти по снігу. Фізичного катування зазнають українські жінки-політв'язні – Строката, Шабатура, котрих у січні 1975 року запроторили до табірної тюрми на голодний пайок, і довели їх до крайнього виснаження. Іншим ув'язненим вони методично вкорочують життя – холодом і голодом, браком потрібного лікування тощо.

Я звинувачую лагєбістів, які четвертий рік тримають у психіатричних лікарнях українських політв'язнів Миколу Плахотнюка, Бориса Ковгара, Василя Рубана, Анатолія Лупиноса, Терелю, Зіновія Красівського та інших. Я називаю КГБ при Раді міністрів УРСР зловмисною організацією, яка провадила дикі репресії 1972-73 років у небачених під сучасну пору для СРСР масштабах, а ці репресії завдали непоправної шкоди українському народові та його культурі. Я звинувачую КГБ як організацію відкрито шовіністичну й антиукраїнську, бо вона зробила мій народ і без'язним і безголосим. Суди 1972-73 років на Україні – це суди над людською думкою, над самим процесом думання, це суди над гуманізмом, над проявами синівської любові до свого народу. Покоління молодого української інтелігенції, яке перетворили на покоління в'язнів, було виховане на ідеях гуманізму, справедливості та свободи. У цьому вся його провина, весь його злий замір. Але тільки такими синами і славний народ – і нині й на віки віків.

Я впевнений у тому, що рано чи пізно КГБ судитимуть як злочинну, відкрито ворожу народові поліцейську організацію. Але я не впевнений, чи сам доживу до цього суду. Тому прошу передати моє звернення звинувачам цієї злочинної організації. Нехай у багатотомній справі їхні злочинів буде й моя сторінка свідчень-звинувачень.

Василь Стус

концтабір Дубровлаг, 1975 рік.

3
ПІСНЕЮ
ЧЕРЕЗ
СВІТ...

*Бюст О. Кошиця,
роботи Л. Молодожаньма,
Калгари, Канада*

У місяці вересні цього року минуло сто років від народження видатного і, мабуть, найбільшого українського диригента цього століття Олександра Антоновича Кошиця.

Своєю впертою й незвичайною силою волі Кошиць зміг залишити по собі незатерте знам'я великої подивугідної людини-мистця – диригента та композитора. До останньої хвилини життя Кошиць диригував, учив і творив. Будучи близький і безпосередній з своїми хористами та навколишніми людьми, Кошиць здобував собі скрізь добре ім'я, а з тим і великої поваги та пошани у всіх кругах.

До цього Кошиць щирий український патріот, який всеціло посвятив себе поширенню української народної пісні, головню ж серед чужого світу, де українська пісня стала на позем світової.

Народився Олександр Кошиць двадцятого вересня 1875 року в селі Ромашках, Канівського повіту на Київщині в родині священика. Початкову освіту одержав вдома, відтак у місті Богуславі (1884-1890 рр.). На жаль, на вступних іспитах в духовній Академії в Києві «провалився».

Олександр змушений учителювати «на хліб насущний». Та Київська Академія йому не сходить з голови. «Сильна воля й бажання», – як згадує один з сучасників, – «осягнути намічену мету – стати диригентом Академічного хору, яким управляли студенти, перемогли». Олександр Кошиць дістався нарешті до духовної Академії і вже за рік осягнув свою мету і став диригентом Академічного хору. В 1901 році закінчує Академію дипломом наукового звання «Кандидата Богословія», іншими словами, докторатом богословських наук.

Музикою Олександр Кошиць цікавився ще з дитячих років. Як згадує він сам у своїх «Споминах», найбільший вплив мали чудові народні пісні, які він чув від своєї матері і всього довкілля та прекрасні церковні співи в сільській церкві дяка-мистця Пилипа Оверковича Олександрівського. Маючи сам добрий голос (співав спочатку сопраном, а відтак тенором), малий Олександр ніколи не тратив нагоди, а де тільки міг, співав у юначих шкільних та парафіяльних хорах.

Концерт Бортнянського (з часів лобуту у Богуславі), як він сам пізніше писав, «залишивсь у душі навіки». Тут у Богуславі він і почав перші спроби компонування. Зустрічі з М. Лисенком (вже в Києві) «створили для нього музичний національний світ та дали непереможний, вже свідомий потяг до рідної пісні».

Скоро Кошиць стає центром всієї уваги. От, наприклад церква в Києві, де він диригує хором, кожного разу вщерть заповнена. Відтак, перебуваючи на Кавказі, Кошиць покликаний відділом кубанського етнографічного товариства, за рекомендацією Миколи Лисенка, збирати й записувати пісні на Кубані. Згодом ми стрічаємо Кошиця знову в Києві: він працює – учителює, творить і ...диригує! Знову ж Кошиць не сходить зі сцени: 1909 р. перебирає диригентуру студентського хору університету Св. Володимира, а потім і оркестрою; 1911 р. диригує церковним університетським хором; рік пізніше – головний диригент у театрі Садовського. Слава про Кошиця з дня на день росте. В 1916 році запрошений на диригента Київської Опери... За Центральної Ради – Кошиць член Уряду при міністерстві Культури.

Та найбільшої слави Кошиць здобув поїздкою Капелі по Європі та Америці. Західня Європа вперше почула подібні мільодії. Україна була всіма незнана і забута «провінція» – аж тут 80 людей доказало, що це неабияка потуга у світовій культурі.

«Концерти капелі в столицях, великих містах західно-європейських держав Австрії, Швейцарії, Франції, Англії, Чехії, Голляндії, Бельгії перемінилися у нечуваний досі тріумф української пісні, а Кошиць і його Капеля стали неперевершеними амбасадорами України. Найкращі і найвибагливіші музичні критики Європи були згодні в одному: такого чудового хору, такого виконання, а передусім такого хорового диригента ніхто тут іще не бачив і не чув».

Українська пісня залунала по цілому світу, не сходячи зі сцени. От, наприклад, у Мексико на одному концерті було 32.000 людей.

На жаль Визвольні Змагання закінчились невдачею. Останній уряд С. Петлюри скапітулював. Олександр Кошиць рішився залишитись на Заході в Америці й поселюється в Нью Йорку. Тут він всеціло віддався музиці і тільки деколи, з нагоди великих празників, на запрошення, диригує.

Помер Олександр Кошиць 21 вересня 1947 року, залишаючи по собі значну творчу спадщину. Його перу належать численні обробки-гармонізації, п'єси. З-під його редакції вийшли багато співаників народних пісень. Слід зазначити, що велику частину своєї творчої праці Кошиць присвятив церковній музиці: написав під ноти 5 літургій у староукраїнському церковно-народньому стилі. Вкінці Кошиць автор цікавих спогадів («З піснею через світ») та праць і статей на музичні теми.

Проф. д-р Микола Чубатий

(Посмертна згадка)

Є одиниці в народі, яких праця залишає творчий слід і значення на довгий час і яких місце важко заступити. До таких особистостей належить проф. д-р М. Чубатий, що помер 10.7.75, проживши 85 років.

По закінченні гімназії 1909 р. молодий абсолювент вступає на Богословський факультет Львівського університету та студіює рівночасно історію України в проф. Михайла Грушевського, а потім продовжує свої студії на віденському університеті, де здобуває диплом доктора філософії. В 1917 і 1918 рр. доповняє свої студії в історично-правничому семінарі і закінчує історію пра-

ва східньо-слов'янських народів, а в 1919 р. його локликано до університету в Кам'янці Подільському викладати історію українського права. В роках 1920-1922 викладав він на правничому факультеті українського університету у Львові історію українського права, а від 1939 р. викладав історію української Церкви у богословському відділі Греко-католицької Духовної семінарії у Львові, а від 1928 р. в Богословській академії. В роках 1923-1928 був директором Учительського семінара Сестер Василіянок у Львові.

Славної пам'яті професор Микола Чубатий – основоположник історії українського права. Він перший викладає цю науку на підпільному університеті у Львові. З-під його пера вперше появився підручник історії українського права.

Крім наукової праці покійний професор був діяльний в Академічному студентському товаристві «Обнова». Беручи участь у світовому з'їзді «Пакс Романа» в Америці, Миколі Чубатому на Україну вже не було вороття, бо застала його в Америці друга світова війна. Він і далі не покидає пера і наукової праці, а також активно включається в громадське життя. Його заходами засновано англomовний журнал «Український Квартальник» та відділ «Наукового Товариства ім. Шевченка» в Нью Йорку.

З-під пера видатного історика, публіциста і громадського діяча вийшло понад 50 наукових праць. До значніших його праць слід зачислити монографію «Київська Русь та виникнення трьох слов'янських народів», «Очерк історії українського права» та монументальну працю «Історію християнства на Русі-Україні» (перша частина вже вийшла друком в Українському Католицькому Університеті в Римі).

Найбільшою заслугою покійного є те, що своєю довголітньою науковою працею він розбивав фальшиві концепції й погляди на історію

150-ЛІТТЯ ВІД СМЕРТИ ДМИТРА БОРТНЯНСЬКОГО

Вісімнадцяте століття в українській історії позначене, як період повного політичного занепаду. Поразка під Полтавою, Малоросійська Колегія – це вже не «братній союз», а повне підкорення України під московську владу.

Европеїзування Московії, яке почалось за Петра Першого, пройшло для України також не менш болюче. Стягаючи на північ найкращі культурномистецькі та наукові сили, а тим самим підриваючи на Україні всякий вільний розвиток української науки й культури, Москва хотіла знищити не тільки квіт українського народу, але й взагалі стерти з лица землі все, що українське. А, не маючи в себе ні науковців ні мистців, була прямо приневолена стягати з України великі сили. І так на північ «помандрували» числені талановиті письменники (Рубан, Полетика, Туманський), малярі (Левицький, Лосенко, Сошенко, Боровиковський), скульптори (Козловський і Мартос), архітекти (Зарудний і Старченко), (Артим Ведель, М. Березовський та Д. Бортнянський), співаки та різного рода культурні діячі.

Дмитро народився в родині значного козацького старшини Степана Бортнянського в Глухові 1751 року. Та не мав малий хлопчина навіть нагоди закінчити коло батьків народної школи. Маючи 8 років, до Глухова прибула царська комісія набирати хлопців до придворної царської капелі. А що Дмитро мав чудовий голос, його забрали зі собою. Не допомогли ні материнські плачі, ні вговорювання церковного диригента. З ним поїхав і старший юнак Максим Березовський.

В Петербурзі малий Дмитро стрів ще сотки таких хлопців як він, також всі з України. Тут крім співу і музики вони вивчали усі предмети навчання: географію та історію Росії, математику, мови (головно французьку мову). До того ж російські власті свідомо старалися виховати з них північних яничарів на службу «батюшки» царя.

Дмитро з великим трудом привик сяк-так до півночі. А будучи здібним і маючи гарний голос, його вислали з М. Березовським до Італії на продовження студій. Бортнянський вдосконалювався в техніці композиції в композитора Дж. Галюппі у Венеції (1769-1779 рр.).

← України. Микола Чубатий ніколи не відійшов від творчої наукової праці, якою він здобув собі пошану й авторитет у всіх громадсько-політичних та наукових колах, а вагу цього великого науковця збагнула вся українська еміграція. Покійний часто виступав публічно на різних конгресах і з'їздах, заступаючи перед світом правду про Україну. Він викладав на Українському Вільному Університеті в Мюнхені. Микола Чубатий близький співробітник Блаженнішого Патріарха Йосифа І. й щирый оборонець УКЦ і її завершення патріархатом.

Італійська пісня вповні полонила молодого українця. Дмитро прямо зжився. Скоро й сам почав komponувати. В 1775-76 рр Бортнянський написав «Аве Марія» і «Сальве Регіна». Згодом береться до поважнішої праці і пише опери («Креонт» – 1776, «Алкід» – 1778, «Квінт Фабій» – 1779), які з великим успіхом були поставлені по італійських містах.

Та час побуту в Італії пройшов скоро. По завершенню студій, Бортнянський повертається до Петербурга. Знову те холодне і похмуре життя. Знову уєсливі похвали цареві і цариці та «матушці Росії». Його товариш Березовський таки не витримав «північного клімату» і вже на 32-ому році у приступі меланхолії і напевно з приводу зруйнування Січі Запорозької, не бачучи іншої можливості, покінчив сам зі своїм життям.

Бортнянський, натомість, перейнявшись вповні італійською музикою, не відчував такої потреби українського ґрунту, як Березовський, й тому значно віддалився був від українського життя. В 1784 році він був уже капельмайстром при царському дворі, а в 1796 році управителем придворної капелі – де всі були українці. В міжчасі Бортнянський далі komponує: 1786 р. пише «Сокіл», 1787 р. – «Син-суперник». Згодом створив пасторальну комедію «Свято сеньора».

Ще слід згадати, що велику частину своєї творчості Бортнянський присвятив церковній музиці, звертаючись увесь час до старого українського співу, відчуваючи тут джерело свого надхнення.

Бортнянський вніс в українську пісню багато нового й, очевидно, багато італійського. Його опери успішно лунали по театрах та оперних залах, а церковна музика до нині не сходить з церковних хорів.

«Історичне значення Бортнянського – пише професор В. Витвицький, – полягає у його хоровій церковній творчості, яка своєю фактурою і якістю стояла на висоті сучасної європейської музики. Хорова творчість Бортнянського є завершенням довголітньої хорової української культури і відображає певний вплив української народньої пісенної творчості» (Словник ЕУ част. 3, стор. 163).

Його творчість використали на Україні й пізніші наші композитори, як М. Вербицький, І. Лаврівський, В. Матюк, Й. Кишакевич і ін. Перу Дмитра Бортнянського належить понад 100 творів хорової культової музики для мішаного хору. Крім того велику частину його спадщини становлять фортепіанові сонати та твори для камерних концертів.

P.P.

Ідеологічні Темі

З матеріалів Зимового Табору СУМ 1974/75 на Франкополі

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ В 4-ОХ УНІВЕРСАЛАХ

III. Третій і четвертий Універсали

З непевного політичного становища України після II-го Універсалу жовтнева Революція в Росії зрушила УЦР до нових кронів творення української державности, примушуючи її боротися проти московських більшовиків, які не відповідали демократичним засадам ТЧУ. Новітні події в Петербурзі, в Києві не бралися спочатку аж надто серйозно. Щойно, коли УЦР освідомила собі, що ТЧУ неспроможний втримати лад у цілій російській державі і тим також на Україні, коли безнастанно почала ширитися анархія і нелад на Українських землях, а УЦР не бачила ніякої можливости одержати легальним шляхом від нового російського більшовицького уряду автономію, вона проголошує третій Універсал, щоб вдержати на своїй території лад. До цього додалися міркування про участь на мирових договорах з центральними державами.

Проголошення III-го Універсалу відбулося 20. листопада 1917 р. Жалісний початковий тон відноситься до ширення безвладдя, безладу і руйни. Пригадується для яких завдань була вибрана УЦР. Відтак виголошено слідує: «І ми, Українська Центральна Рада, своєю волею (народу – прим. автора), во ім'я творення ладу в нашій країні, **во ім'я рятуння всієї Росії**, оповіщаємо: від нині Україна стає Українською Народною Республікою. **Не відділяючись від Республіки Російської і зберігаючи єдність її**, ми твердо станемо на нашій землі, щоб силами нашими **помогти всій Росії**, щоб вся Російська Республіка стала федерацією рівних і вільних народів.» Далі визначено територію Української Народної Республіки, оголошено земельну реформу, організацію праці, видвигнуто бажання УЦР якнайскорше заключити мир, скасовано кару смерті і заповіджено скликати Установчі Збори. Звернений цей Універсал до «Народу Українського і всіх народів України», зобов'язуючий всіх, хто жив на означеній цим Універсалом українській землі. У порівнанні до другого Універсалу УЦР цим зробила два кроки вперед у своїй державнотворчій праці. Раз вона надробила блудний крок з II-го Універсалу – зречення самому творити свою автономію –, а подруге поступила крок вперед, стаючи перед Російською Республікою як рівний з рівним і незалежна від якогось вищого уряду, хоч ще у федерації з Росією.

Як вже згадано, цей крок був потрібний для збереження внутрішнього спокою в Україні і був передумовою, щоб брати участь на мирових договорах. Все ж лишається головним аспектом поміч всій Росії-Імперії, щоб вдержати її цілість хоч би федерації всіх народів. І виглядає міркування були при тому слідуємого характеру: ТЧУ відтяжений проблемами України зреорганізується і перебере знову владу в Росії і як завершення боротьби за демократію і свободу створиться федерацію всіх народів, які входили в царську російську імперію. Годі нам нині зрозуміти, як глибоко вкорінено було в творців новітньої Української Держави гасло й ідея неділимості всієї Росії і в якій мірі, з нинішньої перспективи проти всякого глуму, УЦР аж до загрози війни з Росією старалася ту єдність вдержати.

Та події покотилися інакше як це була намітила УЦР. Большевицький уряд Народних Комісарів дивився на український еманципаційний рух з ненавістю і посилав на Україну агітаторів і занархізовані війська. На роззброювання таких військ УЦР-ою большевини відповіли ультиматом, який вона рішучо відкинула. Це був третій з черги самостійний чин УЦР, який потягнув за собою вирішальні для нашої національної справи наслідки. Якраз на той час 17.12.1917 р. відбувся у Києві З'їзд Робітничих, Селянських і Військових Депутатів, який большевицькі агітатори намагалися відтягнути від УЦР. Це їм вдалося лише у дуже незначній мірі, бо з 2500 осіб перейшло до них 60. З них створено в Харкові «Виконавчий Комітет», який був визнаний російським урядом як «орган влади всеї України» і був протиставлений УЦР. Російські пограничні війська вдерлися до Харкова, де слаба українська військова залога за два тижні здалася. Осмілені російські війська протягом грудня і січня 1917/18 р. заняли ціле Лівобережжя і Чорноморя. Большевицька агітація сіяла дезорієнтацію на українських землях.

Тим часом новий російський большевицький уряд переговорював з центральними державами про мир у Бересті. Україна не могла допустити до того, щоб Росія заключила мир з центральними державами без неї, а то ще й проти неї. УЦР постаралася про перемир'я на своїх фронтах і вислала своїх делегатів до Береста. Однак постанова УЦР брати участь на переговорах у Бересті не виключала співдіяння української делегації з російською. Потрібно було заявити, що українська делегація є умандатованим представником Українською Народною Республікою вже не у федерації з Росією. Рівно ж тиснула боротьба большевиків з українською державністю до проголошення IV-го Універсалу, щоб мати вільні руки в усталенні свого міжнародного становища, а наступ большевиків на українську «буржуазію» та грабінж українського державного майна оформити як справжню війну двох чужих собі і ворожих державних організмів.

Отже об'єктивний розвиток революції в Росії і міжнародних подій вивели Українську Народну Республіку на шлях самостійного існування.

IV-ий Універсал, проголошений 22.1.1918 р., звертався до «Народу України». Після вступу про тяжкі часи відродження волі України заявляє УЦР: «Од нині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою Українського народу». Після цих урочистих слів доручено Раді Народних міністрів

заключити мир з центральними державами, оповіщено оборонну війну з Росією і проклямовано основи внутрішнього соціально-економічного будівництва і забезпечено всі демократичні свободи проголошені ще III-ім Універсалом. Закликом «стати на сторожі добутої волі та прав нашого народу і всіма силами боронити свою волю від всіх ворогів селянсько-робітничої самостійної Української Республіки» кінчався цей Універсал.

Цим Універсалом піднесено українську націю до рівня державних націй при чому суттєве те, що він був проголошений з волі народу. УЦР створила ним на сході Європи нову політичну ситуацію і винесла до того часу ширше невідому проблематику вперше і у повній мірі на міжнародній форум. Не викликає жодного сумніву, що проголошення IV-го Універсалу потягло за собою незвичайний зріст національної свідомости на Україні. Важливість проголошення цього останнього Універсалу УЦР розглядається в трьох площинах: а. як історична подія епохального значення, яка дала розвиткові доцьогочасної української історії зовсім нові перспективи; б. як політичний акт внутрішньо-українського і міжнародно-правного значення, що бодай формально, започаткував новий державно-правний уклад на сході Європи; в. як акт державности, підкреслюючи принцип національної свободи України в проти-вагу класовим теоріям.

Зважаючи на вікове поневолення українського народу і разом з тим на його довголітню бездержавність і занедбання та придушення національної свідомости треба уважати за велике досягнення вже те, що за несповна одного року наш народ віднайшов свою національну свідомість і добився політичної зрілості. IV-им Універсалом задокументовано найзріліше і найповніше завершення розвитку української національної ідеї з політичного мінімалізму автономії у самостійній, незалежній, суверенній державі.

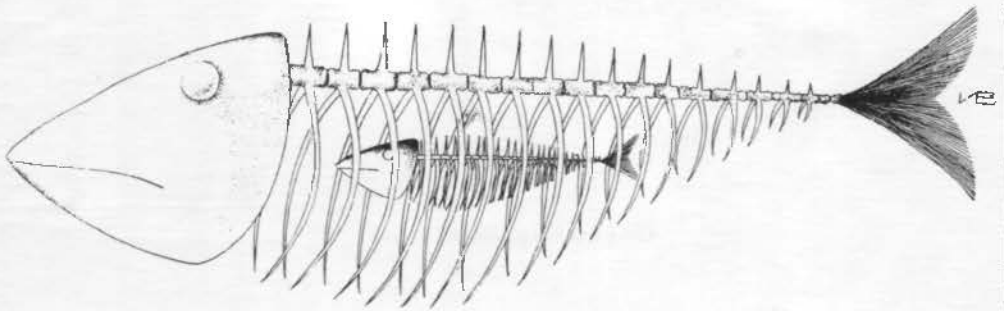
Шлях від ідей Драгоманова до Міхновського не пройшов без втрат, з яких найбільша – втрата своєї самостійної і незалежної держави. Не з ідеологічно-теоритичних заложень дійшла УЦР до ідеї національної свободи, лише з боку практичної політики, переконавшись, що чужа влада – царська чи пролетарська – всеодно є ворожа для всіх верств іншого народу. Практична політика безсумнівно признала слушність ідеям Міхновського, після чого всі наші політичні ідеологи прийняли за національну ідею – самостійну і незалежну українську державу. Ця ідея є центральна в новій визвольній ідеології – ідеології українського націоналізму і за неї до нинішнього дня провадиться боротьба в різних виглядах з нашим віковим окупантом.

Мозолюк П.

Франкополе, Зимовий Табір, 1974/75

Література:

Дмитро Дорошенко	- <i>Історія України</i>
Павло Христюк	- <i>Українська Революція</i>
Тинтор Іван	- <i>Велика Історія України</i>
Роман Млиновецький	- <i>Нариси з Історії Українських Визвольних Змагань</i>
д-р Григорій Васильович	- <i>День Державности і соборности</i>

Доля республік в лоні СССР

Мовчи яличку..., бо повиснеш!

Очі партії і КГБ всюди глядять за тобою

ВІДПОВІДІ НА РЕБУСИ «БЕЗ СЛІВ»

9
1974

ОТЧИЗНА

Поезія · Проза

На 200-ліття зруйнування москалями Січі Запорізької

Олесь Бердник

ЛЕГЕНДА ПРО СІЧ

*Хто там базіка, що Січ зруйнували,
Що розгромили козацьку потугу,
Що Катеринині пси-генерали
Волю навіки припнули до плуга?*

*Хто там доводить, що казки Твердиня —
То сміховинна луна історична,
То лише запахи стегу полинні
Та сентименти народу незвичні?*

*Хто запевняє, що диво-герої
Закам'янили у скитській подобі,
Й стала їх слава дитячою грою
На архаїчному спогадів гробі?*

*Все то неправда, кохані братове,
Я розкажу вам правду велику, —
Тільки не слухайте підлого слова
Від звироднілих, од без'язиких!*

*Сталося так... Генерал Текелія
Взяв у облогу притулок орлиний...
Та отамани в останній надії
Раду зібрали у ніч горобину.*

*Палахкотіла козицька колиска...
Та характерник — мудрий, старезний —
У ореолі перунових блисків
В душу братерства дивився столезку.*

*— Правда проста, як щоденне світання,
Правда гірка, ніби пучо в неволі:
Киньте, братове, пусті сподівання —
Одвоювати полегкість у долі!*

Є дві дороги — одна до покори,
Друга — у Божі Одвічні Хорони.
Перша — то муки, зневага і горе,
Друга — стежина небесного гromу!

Ось — вибирайте, діти кохані:
Долю приземлену, долю крилату!
Ці — хай ідуть у одвічне блукання,
Ці — вирушають до Нової Хати!

Гей, запаліте вогнище яре!
Так, мої лицарі! Станьте у коло!
Хай нині вражої сили примара
Нас пожене у небесному полі!

Бачили ті, що лишалося жити,
Бачили ніби й солдати ворожі
Як у вінку із волошок і жита
З неба спустилася Матінка Божя.

Прямо до Неї з племінної Січі
Йшли непокірні, йшли вогнеликі,
Ніжно дивились у Зоряні Вічі,
І... пропадали в безмір'ї великім...

Так промайнули віки невимірні.
Хортиця нижня в тумані пропала...
Лицарі ж Волі у Краї Зазирнім
Січ Небувалу вже збудували!

Гляньте ночами на ясне склепіння —
То палять вогнища лицарські лави,
То племенистих шабель миготіння,
То мерехтіння грядущої слави.

Чудо зростає у серці Народу,
З неба злітає незриме насіння...
Будьте готові до Нових Походів —
Довбиші б'ють у литаври сумління!

І не зупиняють звитягу небесну
Інші Потьомкіни і Текелії!
Браття, виходьте з полонів облесних
В Січ Полум'яну Великої Мрії!

ШУМІТЬ, НЕ ЗАТИХАЙТЕ!

(Присвячую всій молоді, що вела акцію голодівки в чужині, у солідарності з непохитним борцем за правду, В. Морозом – жовтень-листопад 1974)

Оце ж і ви!
Зерна живучій оті –
Із невмірущого поля-роду,
Що їх доля-сівач,
Посіяла на чужім полі в велику негоду: –
А Мати – мучениця наша,
Сльозою-кров'ю їх поливала
І в тайні Господа благала,
Щоб зерна тії не пропали,
Щоб на велике диво всім
Душі пожива з них зростала,
І кров-сльоза терплячої віками
Даремно не пропала.

Зійшли ті зерна на чужині,
В колосся буйнее зросли,
И до вітру з піль, политих кров'ю,
Шуміли з вітром чужини
Пильно вслухалися вони.
І в нім почули
Тривожний клич сурми –
И під тії звуки кличу-правди
Братів із рідної землі
Буйним вітром зашелестіли,
Розкішні колоски.

Ваш шум, колосся золотее
Не є отой абиякий!
Він голос костей з Петрограду,
Він з Винниці могили-жах,
Він голос мільйонів тих –
Що їх голод-коса
Помостом клали без могил,
Він голос всіх отих –
З сибірських могил безчисленних,
І тих, у кого катом ненажерним
Замкнуті вже уста!!
Він голос-зов
У сплячій в розкошах чужини серця!

Шуміть!
Шуміть!
Не затихайте –
У бурю-гураган зростіть,
І з дуи братів кошмар метіть,
Ідіть через усякі межі
Не дозволяйте їм ходити
В байдужности одесі!!

Мотря Фаринич

Микола ШАФОВАЛ

ГЛЕЧИК

(новеля)

присвячую Христині М.

I.

Стара, дерев'яна хата, похилена під тягарем років, лежала під високою горою, неначе приперта до неї. Недалеко починався густий ліс, а кілька десятків метрів від хати, там, де мала камінна доріжка кінчалася, шумів могутній, білий від піни Прут. Навколо широким амфітеатром розгорнулися шпилі Карпат, обгорнені білими смугами хмар, що дорогоцінним ковнірцем їх убирали. Хата – присадкувата, темна, похилена як старша вже газдиня. Вона щоранку виходила на поріг хати та всміхаючись вітала новий ранок, новий день. А коли зимові сніговії метали снігом та Прут неначе спиняв свою шалену, постійну перемогу між кригами, тоді старечі, добрячі очі дивилися крізь малі шибки вікон в ту саму сторону: на шлях, яким одного дня пішов її син – її єдиний син: на шлях, який ніколи ще не почув на собі кроки того, що повертається додому.

Війна забрала її сина, єдину підпору на старші роки, а лишила в заміну пусту хату, самотність та «милосердну» опіку здичавілої советської влади. Колись, як вона ще була молодою дівчиною, її покійний чоловік теж пішов тими слідами, але повернувся. Зажили в затишку рідних гір. Роки минали. Приносили радощі та сумні удари. Але що ж, все залишилося спогадами. Дійсністю були вони лише в очах бабусі, які відбивали глибокий жаль та смуток. Неначе пам'ятка минулого блишало присніжене волосся, приховане хусткою. Але вона була справді бабусею. Буревій війни загнав сина в далекую країну, аж до Аргентини, до якої перед війною та за часів австрійського цісаря багато-багато людей із сусідних сіл виїхало.

Мокрина не була завжди такою. З нею були не лише спогади, але і листи її сина. Він гаразд загосподарований. Заклав родину. Дружина в нього своя, з Яремча. Є в нього і донька, Дзвіня на ім'я. Чудова дівчина з синіми, як весняне небо, очима та чорними, пречорними косами. Не забував син про Мокрину. Часто приходила від нього посилка. Хустки та всяка всячина. Вона натякала в багатьох листах, щоб син не посилав, але видно, що коло нього добробут. Засипає маму посилками. Та коли б не ті посилки, Бог зна, яке було б її життя.

Та саме сьогодні Мокрина встала з наміром післати щось для Дзвінки. Якийсь даруночок. Щось таке, що відбивало б красу та дику свободу гір. Щось, в чому знаходилися б знаки її родового племені. Від чого відбивалася б краса, традиції, сам сюжет згорбленої бабусі, старої дерев'яної хати, бистрого Прута, шпиль гір та землі... Землі! Тут розв'язка для її перешкоди. Дарунок мав бути зроблений з найбільшої дорожочінності – з землі. З цієї землі, що зрошена кров'ю тисяч українців. Землі, що була і предметом любови. Своя, несвоя рідна земля. Колиска власного життя.

Мокрина взяла мале дерев'яне відерце, лопату та пошкандибала стежками до глинища. В глинищі неплодовита земля була добрим матеріалом для предметів мистецтва. Тарілки, вази, макітри, глечики виходили з-під спритних рук гуцулів. Глина давала можливості творити. Вона – початок гуцульської кераміки.

Мокрина глянула на глину. Спритні очі її, доньки та дружини гончарів, шукали за кращим елементом, та скоро знайшла. Підійшла з відром, зрушила лопатою глинясту землю. Вклякла та з великою любов'ю почала брати глину руками та вміщувати її у відерце. Її руки та все єство дрожали із зворушення. Роками не виконувала ритуалу вироблення кераміки, а тепер для своєї дорогої Дзвінки пішла доріжками минулого.

Повільним рухом піднялася, взяла в свої дужі руки відерце та лопату і пішла в напрям хати. Шойно тепер звернула увагу на природу. Високо-високо над шпильями гір піднялося сонце. Його золоті потоки променів заливали полонини, що простелялися з другого боку Прута. Густі ліси чорніли, хитаючись то направо, то наліво під подувом легкого літнього вітру. Яструб, неначе пан та власник небесних просторів, летів не ворухнувши ані разу крильми. То тут, то там перекликувалися голоси природи. А Прут! А Прут у своїй білій, вічній одежі

шумів, скакаючи з каменя на камінь. Мокрина спустила відерце з своїх рук та в тій екстазі, яку лише знають люди, що все своє життя жили в контакті з природою, в дружньому контакті, що дає лісова коліска та вічна пісня гір, глянула на довкілля. Вона почула себе в потійсному контакті з своїми постійними друзями. Хотіла розповісти вітрові, горам, сонцеві, Прутові, полонинам, що вона робитиме глечик. Глечик в рідній гуцульській кераміці для своєї внучки. Для чорнокосої дівчини, що живе на чужині. Мокрина зразу відчула, що природа зрозуміла її. Волошки схилили свої головки до неї, а маки неначе потакували. Шпильки ялиць переповідали одна одній її думки. Все зігралося в симфонію радості, сподівань.

По Мокрининих зморшках появилися сльози. Сльози небуденної радості. Їй здавалося, що коли прийде до своєї віддаленої від села хати, чекатиме на неї внучка. Приблизить до неї, поцілує зморшене лице. Обійме. Схилить свою чорняву головку на її рамено та обидві підуть до хати, де в печі гратиметься огонь. І почула Мокрина, як хтось обняв її. Збудилася із свого сну та побачила, як власні руки обгортали її. Нема гіршого браку, ніж брак любови... Обтерла рукавом сорочки зрошені сльозами зморшки, підняла відерце, лопатку та помчала до своєї хати...

Праця ішла вперед. Руки мішали глину з водою. Пальці з почуттям неначе гладили кожну частину, творячи цілість. Давно нерухоме колесо побачило знову світло. Неформна маса стала на колесі. Нога похала його в вічний перед. Перед, що ставав то задом, то передом, та пальці почали витончувати форми. Глина підносилася, присідала та помало прибирала подобу глечика. Камінь виспівував свою мельодію праці. Тимчасом піч нагрівалася, щоб прийняти до себе глину та зафіксувати її подобу.

Рослинні настої пускали свої кольори: зелений, жовтий, бронзовий. Дерев'яний ріг почав виводити під спритні рухи Мокрини взори та сцени. Що би намалювати, щоб пригадало синові дитинство, гори, і тим самим служило Дзвінці для пізнання душі свого народу? Мокрина хвилинку подумала. Через її пам'ять промчали сцени минулого, а увага спинилася на одній: її малий Максим сидить на пеньку та грає на сопілці. Може цю сцену? Може представити маленького гуцулика з сопілкою? Руки задрожали. Це мала малювати не її рука, а її душа. Це мав бути син. Почала повільно рисувати малого хлопчину. Примітивізм людини, що все жила в контакті з мистецтвом природи, творив чудо. Це був справді хлопчина. Очі наче сміялися та світили хитрими іскрами. Здавалося, що можна почути, як він грає на сопілці. Ще кілька деталей – та готове! Праця була закінчена. Мокрина оглянула її із задоволенням. Прямо не хотілося вірити, що це вона зробила. Довгими роками не робила та не розмальовувала кераміку, а тепер зробила таку гарну річ та ще для Дзвінки. Руки тряслись, а три сльози, що висунулись, потекли крадькома з очей на глечик, помочивши його, але зараз же висохли. Мокрина завершила своє бажання: Дзвінка матиме глечик від бабусі на пам'ятку.

За кілька днів вислала листа до сина, а глечик з малої сільської пошти почав довгу-довгу дорогу в чужі світи...

(далі буде)

Наука · Культура · Мистецтво

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Борис Антоненко-Давидович

Продовження

Складний і складаний

Щоб не помилитись у вживанні цих схожих слів — *складний* і *складаний*, як це часто доводиться спостерігати в мовленні, слід пам'ятати, що прикметник *складний* походить від іменника *складність*, тоді як *складаний* — від дієслова *складати*; перший означає, що якась річ або явище — не прості, а становлять собою певну складність: «Складку ти задачу задала мені, — вже спокійніше відназвав Бондар» (М. Чабанівський); цей прикметник з наголосом уже на першому складі має й друге значення, відповідне до російського *складный*, доброї будови тіла: «Її постать, повна, тілиста і разом *складна*, її свіже лице. ...все разом заворушилось в кількох дзеркалах» (І. Нечуй-Левицький).

Прикметник *складний* означає річ, яку можна *складати*: «Кулемет з трьома *складаними* ніжками» (з перекладу М. Пінчевського); «Поки ченали гостей, Степан витяг на палубу *складаний* гумовий човен, так званий кліпербот» (М. Трублаїні). Такий предмет, як кишеньковий ніжик може бути не тільки *складаним*, бо частини його складаються, але водночас і *складним*, якщо в ньому є багато приладів, призначення яких важко відразу збагнути.

Тривкий і тривалий

Тривала дружба чи *тривка*? *Вогнетривка* цегла чи *вогнетривала*? — постає питання перед людьми, що не замислились над походженням цих прикметників та їхніми значеннєвими функціями. Прикметник *тривалий* означає, що якась дія чи стосунки між людьми довго тягнуться в часі: «Знову настала *тривала* мовчанка» (В. Собко). Прикметник *тривкий* означає «міцний, сталий, таний, що не піддається змінам»: «Як буде мур готовий, прийдуть люди і докінчать хати, палати й храми, під захистом *тривким* їх праця буде *тривка* й доладна» (Л. Українка).

Дружба може бути й *тривка*, цебто міцна, і *тривала*, що визначається довгим часом. Цегла тільки *вогнетривка*, або йдеться про її стійкість чи тривалість перед дією вогню, а не тривалість перебування у вогні.

Чисельний і численний, багаточисельний

Прикметники *чисельний* і *численний* часто плутають, ставлячи їх не там, де треба: «Цього разу збори були *чисельні*»; «Між населенням півночі й півдня країни є велика *численна* різниця».

Прикметник *чисельний* означає те, що стосується числа, що бере за основу числові вирази: *чисельний* аналіз, *чисельна* перевага, *чисельна* переконливість тощо. Прикметник *численний* означає «наявний у великій кількості»: «Небо заступали хмари. Вони насувалися з заходу, закриваючи собою *численні* зорі» (А. Шиян); «*Численна* і різноманітна рослинність нашої неосяжної Батьківщини» («Наука і життя»).

Отже, і в двох перших фразах треба було написати «збори були *численні*», «велика *чисельна* різниця».

Іноколи трапляється в наших газетах і такий дивний прикметник: «Мітинг був *багаточисельний*: тисячі трудящих міста прийшли привітати посланців героїчного В'єтнаму». Слова *багаточисельний*, яким автор газетної замітки хотів підкреслити, що на мітинзі було багато людей, нема в українській мові, є прикметник *численний*, якого й треба було тут написати: «Мітинг був *численний*». Якщо авторові хотілось посибити враження, він міг би додати: *дуже (вельми) численний*.

ДІЄСЛОВА

Дієвідміна слів *дати*, *істи*, *відповісти*, *розповісти*, *бути*

Дієслова в другій особі однини теперішнього часу та в майбутньому часі доконаного виду мають закінчення *-еш (-єш)*, *-иш (-іш)*: *хочеш, будуєш, вариш, захочеш, збудуєш, звариш, загоїш*. Виняток становлять дієслова *дати*, *істи*, *відповісти*, *розповісти*: *ти даси, їси, відповіси, розповіси*, а не *даш, їш, відповіш, розповіш*, як то часом, надто в західних областях України, кажуть.

Дієслово *бути* має в усіх особах однини й множини форму *є*: «Зазнаю чужої сторони, яка вона *є*» (М. Вовчок); «Ви *є* у нас від самого царя настановлені» (Г. Квітка-Основ'яненко). Іноді для першої й третьої особи однини вживають форми *єсть*: «Я *єсть* народ, якого Правди сила ніким звоєвана ще не була» (П. Тичина); «Коли в чоловіка хліба *єсть* достаток, то в нього в дому всякий буває статок» (М. Номис). Сучасна українська літературна мова звичайно випускає ці форми дієслова *є* та *єсть* у складеному присудку: я учень V класу, ти мені родич, він тобі товариш, – залишаючи їх тільки тоді, коли треба надати фразі врочистого тону: «Я *єсть* народ».

Форми для другої однини *єси* та третьої особи множини *єуть* – архаїчні. Форма *єуть* трапляється й досі лише в південно-західних діалектах. В українській класичній літературі цих форм уживали тоді, коли було треба надати фразі врочистості або іронії: «Ні, не знаю, а так здається... сам *єси*... Бо без Твоєї, Боже волі ми б не нудились в раї голі» (Т. Шевченко).

Давноминулий час і описова форма з словами

було, бувало

В українській мові є два минулі часи – минулий і давноминулий. Минулий час, не маючи особових закінчень, означає, що дія відбулася в минулому, колись: *я читав* цю книжку; давноминулий час, який твориться з форм минулого часу відмінюваного дієслова та допоміжного дієслова *бути*, означає, що одна минула дія відбулась раніше від другої: *я читав був* цю книжку, та *забув* її зміст; *«Дознався був* владика, що сліпий старець чинить у Божому домі одправу, і *заборонив»* (М. Вовчок). Цією складеною формою давноминулого часу користуються й тоді, коли треба показати минулу перервану дію: *«Лукаш... знаходить вербову сопілку, що був хижув, бере її до рук і йде по білій галяві до берези»* (Л. Українка).

Крім давноминулого часу, є ще описова форма з частками *було, бувало*: *«А ще, було, як* намалює що-небудь та підпише... що це не кавун, а слива, так тобі точнісінько слива» (Г. Квітка-Основ'яненко); *«Дарка часто, було, дивилась понуро, спускала очі в землю»* (Л. Українка). Як бачимо з цих прикладів така описова форма надає дії в минулому відтінку повторности, вказує, що якась дія відбулася не раз, а часто.

Іноколи помилково вживають цієї описової форми замість потрібного давноминулого часу: *«Я теж хотів було* сказати про це, та вийшов мій час». Описова форма *хотів було* слухна була б у фразі, де мовиться, що хотілося повторно, часто: *«Я хотів, було, не раз* зайти до нього, але все вагався». А в попередній фразі треба поставити тільки давноминулий час: *«Я теж хотів був* сказати», – бо тут одна минула дія *хотів* відбулась раніше від другої – *вийшов*.

Варто нагадати, що слів *було, було б* часто слухно вживають у розумінні *слід було, слід би було*: *«Було* тобі, моя мати, цих брів не давати, та *було* тобі, моя мати, щастя й долю дати» (пісня); *«Та було б* не рубати зеленого дуба, та *було б* не сватати, коли я нелюба» (пісня).

Наказовий спосіб

Часто забувають, що українська мова має в наказовому способі не тільки форми 2-ї особи однини та множини, як російська, – *читай* і *читайте, роби* і *робіть*, а ще й форму 1-ї особи множини – *читаймо, робімо*. Російська мова, не маючи цієї форми, користується описовою конструкцією типу *давайте читать* або формою доконаного виду майбутнього часу дієслова – *прочтём*.

Українська клясика й народне мовлення знають наказовий спосіб 1-ї особи множини, що надає фразі динамічності, заклику. Досить згадати хоч би народні пісні, де раз у раз натрапляємо на цю форму: *«Заспіваймо* пісню веселеньку»; *«Пиймо* за щастя, *пиймо* за долю, *пиймо* за те, що миліше» і т.ін.

Незважаючи на це, один плакат закликає: *«Виконаємо* завдання, що поставила перед нами партія!», – замість *виконаймо*; читаємо й у творах сучасних письменників: *«Давайте* підємо зараз до неї», – замість *ходімо*; *«Давайте* стечемо, мамо, пироги», – замість *стечімо*.

Часто до дієслова в наказовому способі 1-ї особи множини помилково додають закінчення *-те*, наприклад: *ході́мте*. Якщо російською мовою, де нема форми наказового способу 1-ї особи множини, таке закінчення потрібне:

(пор. *іде́мте*), щоб надати фразі тону заклику чи прохання, то українською мовою в цьому нема ніякої потреби: *ходімо, спечімо, виконаймо, заспіваймо*.

1-ї та 3-ї особи однини й 3-ї особи множини наказового способу нема ні в українській, ні в російській мовах, через те, щоб надати реченню тону наказу, прохання чи побажання, користуються описовою формою, додаючи до дієслова теперішнього часу частки *хай* або *нехай*: «*Нехай* я заплачу, *нехай* свою Україну я ще раз побачу!» (Т. Шевченко); «*Хай* чабан – усі гукнули – за отамана буде!» (П. Тичина); «*Хай* вони виздыхають йому до ночі» (М. Коцюбинський).

Слід зазначити, що частка *хай* інколи поєднується й з 2-ю особою однини дієслова, коли акцентується на побажанні, а не йдеться про наказ: «*Хай* в добрий час ти мовиш се, панотче» (Л. Українка).

Замість описової форми для 3-ї особи однини наказового способу з частками *хай*, *нехай*, можна вживати форми наказового способу 2-ї особи однини, що надає реченню дійовішого характеру: «Про мене хоч вовк траву їж» (приповідка, замість – «*хай* вовк траву їсть»); «Вже й не *думай* ніхто її зайняти» (Г. Квітка-Основ'яненко), – замість «*хай* ніхто не *думав*».

Віддієслівні іменники, дієслівні словосполучення

Візьмімо фразу з газети: «Завдання ліквідації будь-яких *порушень* статутів і настанов, рішучого *зміцнення* дисципліни вимагають докорінного *поліпшення* контролю за діяльністю підлеглих, розумного *використання* дисциплінарних прав, *усунення* помилок в роботі». Усі слова в цій фразі – українські, а разом із тим звучить вона не по-українському. Чому? Тому що вона переобтяжена віддієслівними іменниками: *порушення, зміцнення, поліпшення, використання, усунення*. Таке нагромадження їх з одноманітними закінченнями порушує мелодійність звучання монотонним «нянканням», ускладнює фразу – аж стає важко зрозуміти її зміст.

Українська мова в побудові речення надає переваги дієслову в неозначеній формі та в різних особових формах, а також дієприслівникові над віддієслівним іменником. Ідучи за цією вимогою, треба було наведену вище фразу скомпонувати так: «Завдання *ліквідувати* будь-які порушення статутів і настанов та рішуче *зміцнити* дисципліну вимагають докорінно *поліпшити* контроль за діяльністю підлеглих, розумно *використосувати* дисциплінарні права, *перекорювати* помилки в роботі». З п'ятьох віддієслівних іменників залишився тільки один, конче потрібний, – *порушення*, і вся фраза від того полегшала, стала простішою, приступнішою, яснішою, мелодійнішою.

Візьмімо ще одну фразу з газетної статті: «Всі чесні французи вимагають від деґоллівського уряду *вжиття* рішучих заходів щодо ОАС, чесного *виконання* Евіянських умов», – де так і проситься поставити замість віддієслівних іменників дієслова в неозначеній формі – *вжити* рішучих заходів, *виконати* Евіянські умови.

На жаль, про цю особливість української мови забувають інколи деякі сучасні письменники й пишуть: «Він щодня вчився *гри* на скрипці», замість – *учився грати*; «Для нього стало обов'язком *додержування* всіх правил гуртожитку», замість – *додержуватися* всіх правил; «Головний клопіт слуги – це *запевнення* свого пана, що тому без нього ніяк не обійтися», замість – *запевняти* свого пана.

Наведімо ще фразу з наукової праці: «Тут ми бачимо *вимирання* окремих

тваринних видів без *залишення* нащадків», – де можна було висловитись простіше, ясніше й природніше по-українському: «бачимо, що *вимирають* тваринні види, не *залишаючи* нащадків».

Дехто помилково гадає, що перший варіант фрази, обтяжений віддієслівними іменниками, є зразок наукового стилю, тимчасом як другий, з дієсловом і дієприслівником, – це стиль популярної брошури. Стиль наукового викладу не повинен визначатись накиданням тій чи тій мові невластивих їй зворотів. За цим хибним стилем часто проступає звичайнісіньке невміння чітко й ясно висловити свою думку та незнання всіх широких можливостей української мови. Фактично тут ідеться не про науковість вислову, а про ті канцеляризми, яких притягли з дореволюційної ще бюрократично-канцелярської практики й досі не можуть їх позбутися. Хіба ми применшимо науковість викладу, якщо у фразі: «*При користуванні* фразеологізмами, слід наперед визначити їх значення» напишемо: «*Користуючись* фразеологізмами, слід наперед визначити їхнє значення»? Аж ніяк! Так само, коли фразу «*При вимовлянні* цих звуків треба кінчик язика притулити до піднебіння» ми переробимо, замінивши віддієслівний іменник дієприслівником: «*Вимовляючи* ці звуки, треба кінчик язика притулити до піднебіння», чим не порушимо наукового характеру фрази, а лиш надамо їй природного українського звучання.

З цього, звісно, не слід робити хибних висновків, ніби віддієслівні іменники взагалі не властиві українській мові й треба їх скрізь уникати. Вони звичайно виконують у реченнях функцію підмета або додатка: «*Заучування* слів дисциплінує пам'ять» (О. Ільченко); «Вона наче шукала *виправдання* для того, чого їй не хотілось робити» (Ю. Смолич).

Іноді між дієсловом і віддієслівним іменником є деяка значеннєва різниця, наприклад: «Я не люблю *заучувати*» і «Я не люблю *заучування*». Друга фраза має далеко ширше поняття, бо в ній мовиться про те, що людині взагалі не подобається, коли щось заучують, тимчасом як у першій фразі ідеться лише про те, що їй самій не подобається заучувати.

Дієслівні форми на *-но*, *-то* й пасивні дієприкметники

«Ці кадри фільму *зняті* в павільйоні»; «Передплата на газети та журнали *продовжена* ще на місяць»; «Ці слова *казані* не про вас». У всіх цих фразах дано правильні українські слова, і все ж фрази звучать не гаразд по-українському. А це тому, що функцію присудка в цих фразах виконують пасивні дієприкметники *зняті*, *продовжена*, *казані*.

Одною з синтаксичних особливостей української мови, що відрізняє її від близьких і далеких мов, є широке вживання дієслівних форм на *-но*, *-то* в ролі присудка. Візьмімо, наприклад, широко відому народну пісню:

Ой у полі жито
Копитами *збито*
Під білою березою
Козаченька *вбито*.
Ой *убито*, *вбито*
Затягнуто в жито.
Червоною китайкою
Личенько *накрито*.

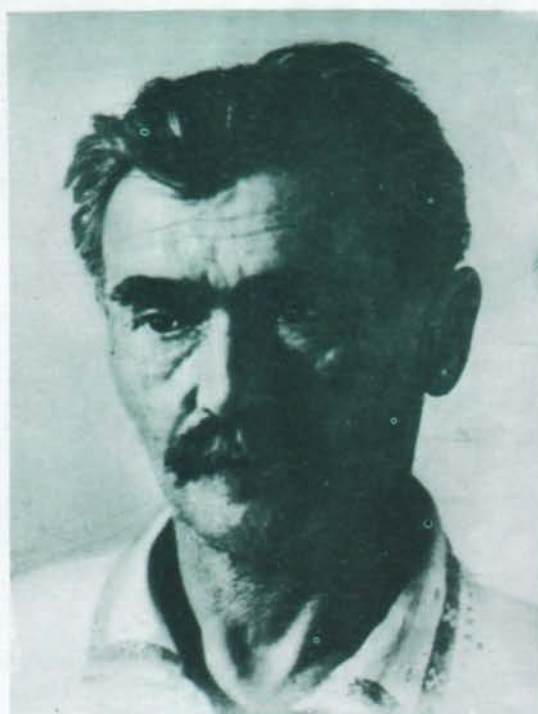
У всіх цих сурядних реченнях нема підмета, а є функції присудника виступають дієслівні безособові форми на *-но*, *-то*: *збито* *вбито*, *затягнуто*, *накрито*.

(далі буде)

ВАСИЛЬ

Г. КРИЧЕВСЬКИЙ

В 1972 році минуло 100 років від народження визначного архітекта й мистця Василя Григоровича Кричевського і з цього приводу Українська Вільна Академія Наук у ЗСА видала велику монографію (книжка вийшла друком у 1974 р.) про його життя й творчість, яку написав Вадим Павловський.

В. Кричевський належав до найвизначніших українських мистців початку й першої половини ХХ століття. Тоді появилися у нас такі оригінальні й незвичайно талановиті мистці як – Михайло Бойчук, Юрій Нарбут, Олександр Архипенко, Анатоль Петрицький, Олена Кульчицька, В.Г. Кричевський – які властиво дали основу до відродження новочасного українського мистецтва, а у їх творчості, яка йшла з духом часу, виявився геній власного й окремішного українського мистецького відчуття.

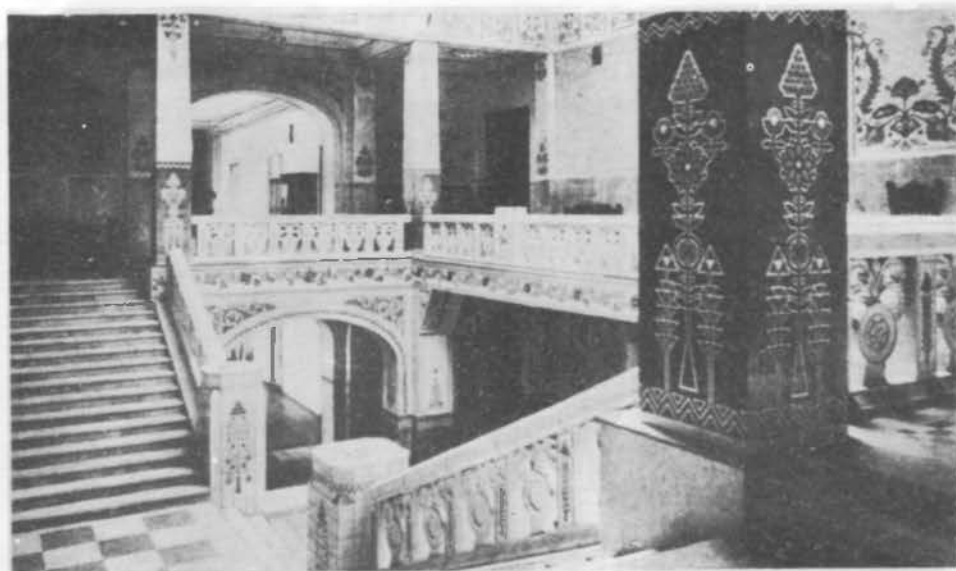
Будинок Губернського Земства в Полтаві 1903-1907

Завдяки монографії Павловського, ми знаємо тепер більше про творчість В. Кричевського, хоч і ця монографія не є повна, бо, через війсьні обставини двох світових воєн, чимало творів мистця пропало в Києві і під час мандрівки.

В.Г. Кричевський народився дня 31 грудня 1872 року (за новим стилем це буде 12 січня 1873) як найстарша дитина в родині повітового фельдшера в селі Ворожбі під Лебедином на Слобожанщині. Молодший брат Василя – Федір (1879-1947) теж був визначним малярем і професором високих мистецьких шкіл Києва.

В. Кричевський студював архітектуру в Харкові, а крім цього сам вивчав українське народне мистецтво, а зокрема дерев'яну архітектуру, мандруючи по містах та селах Слобожанщини, Полтавщини та Київщини. З того часу постала його унікальна збірка килимів, вишивок, кераміки, старого скла і народної різьби в дереві (збірка згоріла в Києві в домі проф. М. Грушевського під обстрілом московсько-більшевицьких гармат 7.2.1918 року; палення і нищення пам'яток історії й культури має свою давню й випробовану історію...).

В конкурсі на будинок Полтавського Земства в 1903 році В. Кричевський здобув перше місце і за його проєктом, не зважаючи на завзятий опір і навіть саботаж російських шовіністів, збудовано будинок, в якому як у сочці зібрано і задемонстровано багатство українського народного мистецтва. Архітект зумів творчо перестилізувати елементи з народного мистецтва в один великий, оригінальний і неповторний твір, в якому ціла будова, всі її деталі, зовнішня і внутрішня декорації, вестибюлі – все було між собою органічно пов'язане одним стилем. Один критик так висловився про цей будинок: »Будинок вражає своєю монументальністю, багатством внутрішньої й зовнішньої архітектури,

Будинок Земства в Полтаві з середини

зовсім новою, незвичайною декоративністю. Як і в малярстві нашого майстра, тут у всьому дотримано міри, тут є життєрадісність, просторість, нічого експансивного, йричущого. І в той же час в цьому спорудженні глибоко відображений дух народний, багатющі традиції народної архітектури і її вбрання.»

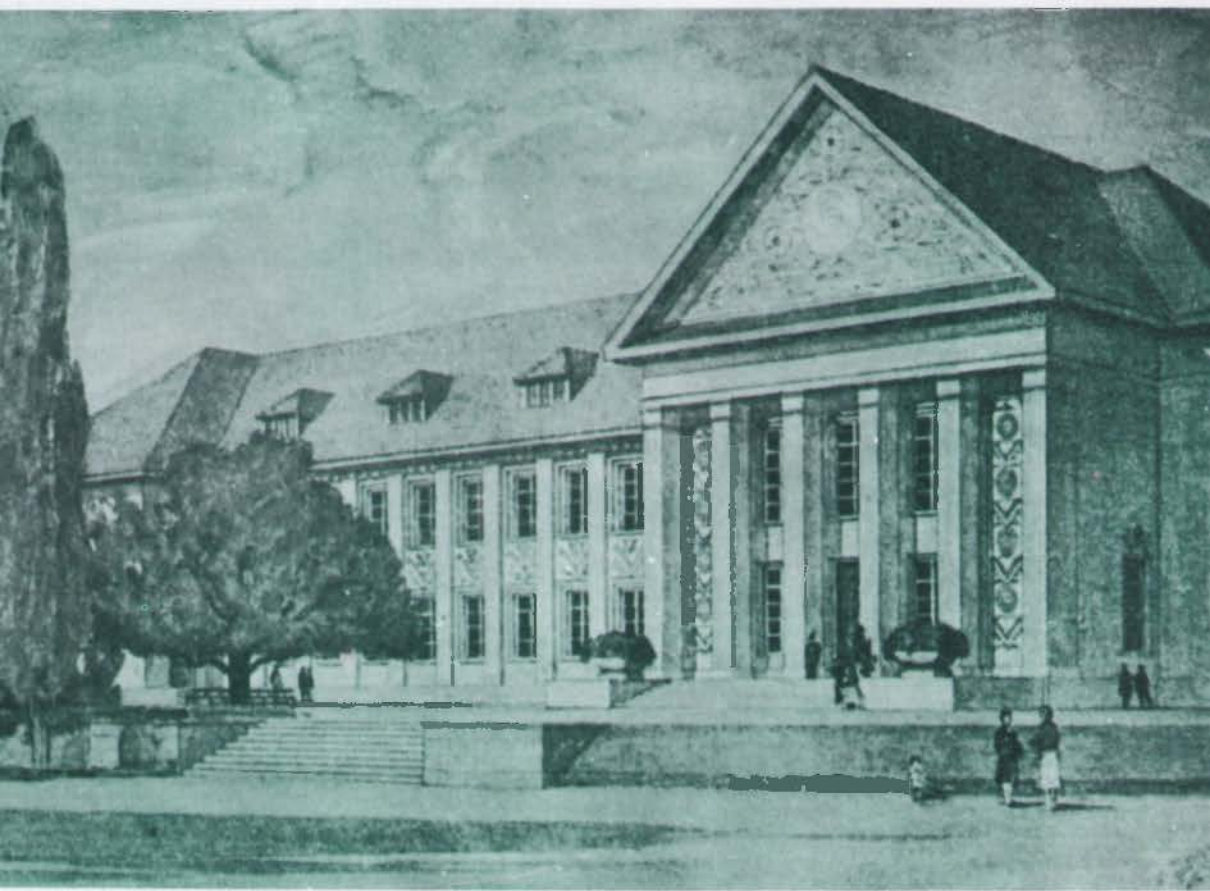
Дім цей спалили німці в 1943 році і тепер, не без довгого зволікання, його відбудували, але, на жаль, не цілком таким самим яким він був перед війною.

За царського панування на Україні українських архітектів було мало (переважаюча кількість – це були росіяни, жида і закордонні спеціалісти) а ті, які були, не легко діставали замовлення на більші будови, тому то і Кричевський не міг вповні використати свого таланту архітекта. Також і наші люди не завжди зверталися до своїх фахівців, зрештою, це ми спостерігаємо й тепер. Маємо в Канаді надзвичайно здібного архітекта проф. Р. Жука, але чи в нього багато замовляють проєктів на наші церкви за океаном??.

То ж за проєктами В. Кричевського збудовано на Україні не багато – народний дім у Лохвиці, три земські школи, кілька родинних будинків у Києві й у Вінниці та меморіальний музей біля могили Шевченка.

Застосовуючи форми народного будівництва, Кричевський модернізував і примінював їх до сучасних будівельних матеріалів і техніки в дусі свого часу.

За часів української державности В. Кричевський став професором Української Академії Мистецтв у Києві. Тоді він працював теж як мистець для потреб держави. Він був автором державного гербу (великого й малого), державної печатки УНР (великої й малої), проєкту-

кий та П. Костирко. Меморіальний музей Т. Шевченка коло його могили. Один з ранніх варіантів пр

вав палерові гроші та мистецьке оформлення державних документів.

В. Кричевський належав до людей зі всесторонніми зацікавленнями і здібностями і тому він працював у багатьох галузях мистецтва і в кожній з них був він авторитетом, бо вивчав їх джерельно, а при тому був дуже працюючий та мав неабияку пам'ять. Треба подивляти – де він знаходив стільки часу, щоб працювати і в школах як педагог, як дослідник і науковець, як маляр, графік, мистецький доглядник і просвітодавець в театрі і в кінематографії.

В часі, коли жив Кричевський, наше мистецтво щойно розвивалося і в деяких ділянках, як наприклад кінематографія чи мистецьке оформлення театральних постановок, ставило перші кроки.

До Кричевського, як до здібного мистця і рідкісного знавця українського народного мистецтва, зверталися за порадами і з замовленнями і то не лише малярські чи графічні твори, але і на проекти внутрішніх устаткувань і декорації установ, наукових кабінетів та навіть замовляли проекти килимів, меблів чи текстилів.

Кричевський, як маляр, намалював близько три тисячі творів, з них було кілька сот картин більшого розміру, а решта – маленькі етюди. Він прекрасно опанував техніку акварелі, малював теж олійними фарбами. Його малярство – це переважно красиви Полтави, Києва, Харкова й Криму. Він умів передати теплу атмосферу кримських узбереж, погідний настрій київських гір а особливо він з лієтизмом змальовував старі київські церкви й монастирі, з яких сьогодні вже багато не існує. Стилістично його малярство можна зачислити до пост-імпресіонізму.

Обкладинка 1911

Обкладинка 1918 р.

Про його малярство лише Павловський: «В картинах Василя Кричевського вражає чистота кольорів і уміння схопити ефекти освітлення та передати типовий характер зображуваного об'єкта. Його малярське мистецтво здебільшого має риси декоративні, часто з помітним нахилом до узагальнення образу, спрощення й стилізації його».

Мистецтвознавці вважають В. Кричевського за основника сучасної української книжкової графіки. Він проектував обкладинки книжок, видавничі знаки, заставки, ілюстрації, рисував портрети діячів культури, виготовляв екслібриси. Для самого лише видання «Українські пісні» він дав майже 300 заставок з мотивами українського народного орнаменту.

Залежно від змісту книжки, він проектував оформлення книжки – в модерному стилі, або в дусі народного мистецтва.

За проектами Кричевського поставили в Києві пам'ятник на гробі проф. М. Грушевського, а в Чернігові пам'ятник на могилі М. Коцюбинського (цей останній большевики знищили, бо був «замодерний» а поставили інший).

За молодих років В. Кричевський працював для театру М. Садовського. Він не лише малював декорації, але і проектував костюми, меблі та побутовий реквізит. Від театру В. Кричевський перейшов до кінематографії і був основоположником мистецького оформлення українських фільмів. Він оформив 12 фільмів, а між ними такі відомі як «Тарас Шевченко» (1925 р.), «Тарас Трясило» (1926 р.), «Звенигора» (1928 р.), «Назар Стодоля» (1936 р.) і перший український кольоровий фільм «Сорочинський ярмарок» (1938 р.)

Майже всі ці фільми були потім як не знищені, то усунені з ужитку. Їх критикувала партійна критика: «В практиці української кінематографії відомі факти, коли буржуазно-націоналістичні елементи не раз намагались на історичній тематиці протягати свою контрреволюційну, націонал-шовіністичну контрабанду («Тарас Трясило» та інші)». Про фільм «Звенигора» писав один критик: «Красвиди «Звенигора» чарівнопоетичні. Певно, не буде жодного перебільшення, коли сказати, що до «Звенигори» мистецька кінематографія таких красвидів ще не знала. В пошуках місць для натурних зйомань «Звенигори» О. Довженко і В. Кричевський об'їздили й обійшли власними ногами силу найглибших закутків української землі». Всі, хто працював з Кричевським у кіно, високо цинили його високу культуру, широкую ерудицію, мистецький смак, майже невичерпну творчу працездатність і його винахідливість. Своїми працями і своїми вимогами, а почасти може й самим прикладом, він підніс загальний культурно-мистецький рівень українських кінематографістів, яким доводилося з ним працювати.

Під час II світової війни В. Кричевський виїхав з Києва, на якийсь час задержався у Львові і там був ректором мистецької школи. Потім виїхав до Західної Європи, перебув два роки в Парижі, а в 1948 переїхав до Венесуели, де помер у Каранасі 15 листопада 1952 року. В серпні 1975 року перевезено тлінні останки мистця і його дружини з Венесуели до Америки на українське кладовище при православної церкві в Бавнд Бруку.

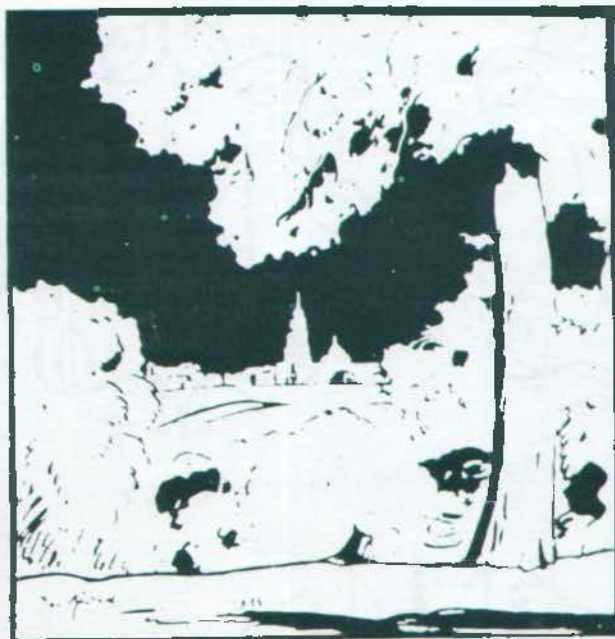

Великий Державний Герб УНР. 1918 р. Малий Державний Герб УНР. 1918 р.

Заставка для дипломатичних документів УНР. 1918 р.

Київський краєвид з Лаврою, рисунок пером – 1933 р.

Велика державна Печатка УНР. 1918 р. Мала Державна Печатка УНР. 1918 р.

В.Г. Кричевський мав трое дітей, всі були обдаровані мистецькими здібностями – Микола (1898-1961) маляр, довгі роки проживав у Парижі і там помер, Василь (1901) маляр, проживає в Америці (його дочка Катерина – теж малярка), і Галина (1918) малярка і архітект, живе у Венесуелі.

В західному світі знаходиться телер близько 500 творів В.Г. Кричевського, частина в рідні (Венесуеля і Америка), біля 200 творів в українських приватних збірках Америки й Канади, решта в Європі. Недавно (в грудні 1973 року) відбулася в Нью Йорку ретроспективна виставка творів В.Г. Кричевського, на якій показано 150 творів.

В. Попович

ДЕЩО ПРО СМІХ, ГУМОР І САТИРУ

Дещо скорочене вступне слово, що його виголосив Ярослав Климовський на авторському вечорі Оксани Руданевич з нагоди появи її книжки «Щастя-долі виглядаєм». Цей вечір відбувся дня 9 листопада 1975 в залі УСО «Тризуб» у рамках імпрез Літ.-Мист. Клубу у Філадельдії.

Редакція

Збірка Оксани Руданевич більшістю містить у собі мініатюрні гумористичні твори. Не без підстави нажемо, що «сміх, то здоров'я», бо він, як давно вже доказано, помагає травленню, а поза тим сміх і наявність гумору – це явища, що не потребують обґрунтування; ці явища поруч мислення є так сказати б, виказкою людини й елементом життєвої постави.

Схильність реагувати сміхом і усміхом на явища життя та стремління, що впливає з цієї причини – шукати і творити підйоми сміху, становить гумор згл. почуття гумору, яке схоплює в значній мірі світ як сукупність джерел сміху, що у висліді допомагає перемагати печальність буття.

Вже Плявт (б. 250-184 перед Хр., який м.і., заки взявся за перо, був актором), поруч дидактичного елементу в своїх комедіях, прагнув перш-за-все розважати, смішити. Ю. Кляйнер про такий рід творчости наже, що «це зліт звичайного, сірого світу на вершини відживно заселені і осяяні теплом серця».

Відносно сатири, то початків її треба шукати в Аристофана (446-388 перед Хр.), та він, хоч властиво комедіограф, то в своїх комедіях жалом сатири безжалісно ранить своїх противників – політичних, інтелектуальних, мистецьких, прим. Клеона, противника Перікля – в «Героях» і «Осах», софістів і самого навіть Сократа у «Хмарах», а Евріпіда в «Тесмофоріях» і «Батрахоміомахії». Очевидно, що й Евріпід не залягав із довгом Аристофанові у своїх вставках, сатиричних алюзіях у деяких із своїх творів. І Сенека, мол. (3 перед Хр. – 65 по Хр.), поза трагедіями, писав і сатири. Ювеналь (60-127), пишучи своїх 16 сатир, сказав: «Difficile est satiram non scribere» (Важко не писати сатир).

Тертуліян (б. 160-240) постійно говорив, що «багато речей заслугоує, щоби їх висміяти». Сатира поборює ті прояви суспільного лиха, супроти яких закон є безсилий. Це стверджували у свій час впливові римляни і часто наголошували, що: «Satira ridendo castigat mores» (у довільному перекладі: сатира гостро п'ятує злі обичаї).

До-речі сатирою просякнута ціла творчість Молієра (1622-73). Рік молодший за нього, Паскаль (1623-62) у своїх творах – у «Мислях» і «Провінціялках» навіть акцентує виховну функцію висміювання.

Про автора «Енеїди», Котляревського, Євген Сверстюк висловлюється: «крізь товщу століть задивляється у ту глибіню поет, що був дитям

запорозького сміху, здатного попри всі нещастя на руїнах рідної Трої утверджувати волю до життя». Другий, що зробив помітний слід у жанрі гумору і сатири, це Степан Руданський, автор «Слівомовок».

На галицькому ґрунті в цьому жанрі щойно Іван Франко створив більший гумористично-сатиричний твір «Лис Микита». У двадцятих роках коли на наших центральних землях тобто на підсоветській Україні творив Остап Вишня, у Галичині, окупованій поляками буйно розвинулись гумор і сатира, головним чином у малих формах – Еко, Галактіон Чіпка, Гіяконт Брунька, Вухналь і др., а на передодні II світової війни: В. Нижанківський та І. Керницький (Ікер). Розвій української сатири гальмує якась, так сказати б, наша під цим поглядом відсталість і брак почуття гумору у зіставленні з другими народами навіть слов'янськими. Ще трішим від браку почуття гумору є у нас широкорозвинена алюзіоманія. Це є розбурхана до розмірів елефантіязіс манія дошукуватись у всьому алюзії, при чому очевидно це обов'язково мусить бути негативна алю. я. У нас, Борони Боже!, когось жартом заторкнути (але той «хтось», то так та й ще як) і тому цей жанр у порівнянні з другими культурними народами, пасе задніх. Крім багатьох мотивів, що не сприяють цьому родові творчості, із-за чого – само собою – наша література є дещо збіднена, це треба усвідомити, що важче когось розважити, розсмішити, ніж зворушити до сліз.

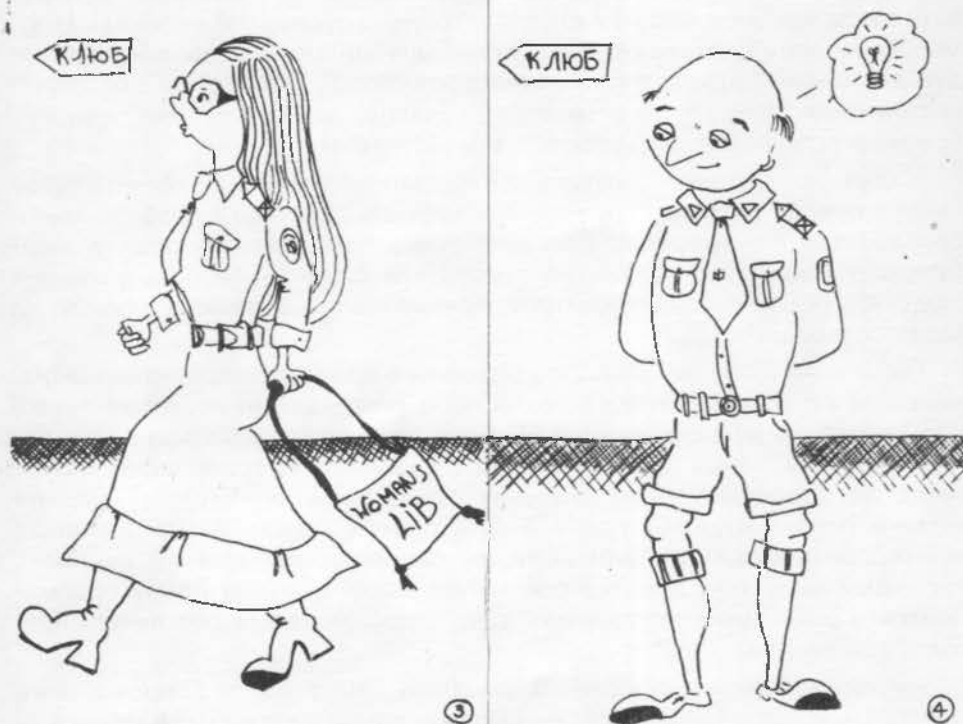
Відносно Оксани Руданевич, вона ці всі барикади вміє оминати. Слід підкреслити, що Оксана Руданевич ще пише, так мовити б, і на-поважно; мається на увазі її гідні уваги нариси. В зв'язку з цим, виринає особиста думка, що її наступна збірка повинна бути збіркою нарисів. Усвідомлюємо, що кожна збірка вимагає виснажливої праці, але за те, знаємо, праця перемагає все, як каже Вергілій, ну й, очевидно, дає добрі результати.

* * *

В авторському вечорі, який відкрив голова Літ.-Мист. Клубу – др. Клюк – крім авторки виступали з читанням фрагментів її нинішні, такі акторські сили: Марія Степова Карп'як, Віра Левицька, Євдокія Дичко-Блавацька, Марія Лисяк, Ярослав Пінот-Руданевич і студенти – Зоряна Луцька і Сергій Ковальчук.

Програмою керував Ярослав Климовський. Заля «Тризуба» була заповнена вщерть. Авторку вшановано не тільки рясними оплесками і квітами, але і постановом з місць, що вважається вершком віддання пошани визначним ювілятам і заслуженим діячам науки і культури.

*

Висновок гляди стор. 305

Виховники

Д-р Іван Головінський

ІДЕАЛІЗМ І ПРАГМАТИЗМ ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ

Виховання як засіб і процес або дія, є надзвичайно важливим у кожному суспільстві, бо воно лучить минуле, сучасне і майбутнє, передаючи духові надбання із одного покоління в друге.

Щоб зрозуміти докладно виховання, як процес, треба його розглядати не тільки із прагматичних аспектів, але також з точки зору ідеологічно-світоглядових проблем. Тому, що виховання як процес служить у першу чергу для майбутності, а не сучасності, воно набуває особливої ваги у не державних народів, як, наприклад, національні меншості чи національні групи в діаспорі. У тих випадках виховання стає найважливішим засобом зберігання національної тотожності й самобутності.

Звичайно, говорячи про виховання, думаємо про свідомі процеси, які можемо зауважити чи навіть зміряти. Однак, щоб докладно зрозуміти виховання, треба також звернути увагу на підсвідомі аспекти виховного процесу, набуті у висліді історично-суспільної еволюції. Нормальна людина (поміняючи патологічні одиниці) можна сказати успадковує дві важливі прикмети: а) нахил до групової, спільної дії і б) трансцендентальне почуття часу (минуле, сучасне, майбутнє), яке зроджує бажання працювати для нагороди в майбутньому.

Нахил до групової, спільної дії і трансцендентальне поняття часу лягли в основу творення груп племен, народів, і держав для збереження спільних цілей і інтересів. Бажання працювати для нагороди в майбутньому стало тією психічною силою, яка спричинилася до розвитку людської особистості і характеру, прикмет, які відрізняють людину від інших сотворінь.

Підсвідомі й свідомі елементи виховного процесу надзвичайно скомпліовані і в залежності від того, чи ми їх розглядаємо під кутом сучасних потреб чи духових вартостей, вони дістають прагматичне чи ідеалістичне наświetлення. Темпоральний (сучасний) чи трансцендентальний підхід до пояснення явищ (фізичних і психічних), як також дії людини лягли в основу дуалізму поміж прагматизмом і ідеалізмом. Цей поріг в інтерпретації існує з меншими чи більшими змінами по сьогодні. На цьому місці хочу коротко розглянути вплив дуалізму поміж прагматизмом і ідеалізмом з історичної точки зору, як також розглянути найголовніші виховні теорії.

Чи не найбільшим філософом ідеалізму слід уважати Платона, який твердив, що ідеї є вічними і досконалими, а речі чи предмети тільки від-

ойтки ідей і тому недосконалі, обмежені. Він твердив, що видимий фізичний світ людина пізнає чуттями, а ідеї можна пізнати чи зрозуміти тільки розумом. Для Платона ідеї – це дійсність, і тому його можна назвати абсолютистом чи об'єктивним ідеалістом.

Аристотель, який хоч признавав існування ідей, уважав, що поміж ідеями і дійсністю існує нерозривний зв'язок. Він уважав, що, форма і матерія стоять у сталому взаємовідношенні, себто, коли є форма, то мусить бути і матерія, через яку та форма проявляється.

Ідеалізм у різних формах просякав виховну філософію протягом середньовіччя, і щойно починаючи від XIX століття бачимо сильні впливи матеріалізму головно у висліді творів Маркса і Дарвіна.

Під впливом матеріалістичної філософії у секулярному шкільництві запанували прагматизм і так званий прогресивний напрямок. Головним пропагатором прагматизму у виховній філософії був Дюї, професор педагогіки Колумбійського університету.

Якби ми хотіли зробити коротке порівняння поміж прагматизмом і ідеалізмом, то можна сказати, що ідеалізм задивляється на дійсність, якою вона повинна бути у відношенні до ідеалів, а пояснює події і взаємовідношення поміж людьми на підставі суб'єктивно інтерпретованої дійсності. Для прагматистів ідеї не існують окремо від дійсності. Екстремізм у прагматизмі доводить до того, що заперечує не тільки ідеї, але також ідейні вартості та етично-моральні засади.

Крім крайніх ідеалістів і прагматистів були також намагання в минулому погодити ці два напрямки. Світової слави епістололог П'єр у своїй книжці «Біологія і знання» зайняв компромісове становище, намагаючись погодити ідеалізм із прагматизмом. Він, цитуючи сучасні дослідження в ділянках біології, неврології і психології, критично ставиться до матеріалізму XIX століття і називає його примітивним або «вульгарним».

У висліді різнорідних філософічних інтерпретацій постали різні виховні ідеали. Під сучасну пору ті виховні ідеали можна поділити на три головні напрямки: а) християнський, спертий на релігійних основах, б) ліберально-прогресивний, спертий на дарвінізмі, прагматизмі та психоаналізі, і в) комуністично-тоталітарний, спертий на діалектичному матеріалізмі.

Християнський виховний ідеал в основному спирається на старовинні традиції дуалізму боротьби добра і зла, який сягає в часи асирійсько-вавилонської мітології. Наприклад, сонце – це добро, темрява – зло. Християнська традиція розрізняє два роди існування – духове і матеріальне. Душа існує як окрема істота, хоч вона може проявлятися тільки через тіло (Аристотель). Інтелект і свобідна воля існують окремо від фізіологічних і чуттєвих аспектів тіла і над ними панують. У душі такої інтерпретації ціллю виховання є сталити волю, характер і розвивати інтелект.

У християнській виховній філософії бачимо сильні впливи грецьких філософів, у першу чергу Платона і Аристотеля, як також Отців Церкви, в першу чергу св. Августина і св. Томи. Як відомо, християнська виховна філософія мала сильний вплив на початки освіти в Україні. Протягом нашої історії ті впливи були віддзеркалені у нашому письменстві,

в «Поученні князя Мономаха дітям», у працях Могилянської Академії і у творах Григорія Сковороди.

Можна по-різному інтерпретувати сучасні впливи у виховній філософії, однак треба ствердити, що історично і психологічно християнський виховний ідеал найкраще відповідає нашій духовості. Можна сміливо ствердити, що особливо тепер в другій половині ХХ століття, християнський виховний ідеал став антитезою діалектичного матеріалізму.

Ліберально-прогресивний напрям у виховній філософії розвинувся під впливом течії дарвінізму, матеріалізму і психоаналізи. Основним твердженням дарвінізму є погляд, що людина стоїть у центрі знаного нам життя, як витвір еволюційних процесів. Дарвінізм розглядає еволюційні процеси, як вислід цілої серії «припадків», відкидаючи само поняття доцільности, а разом і поняття Творця- Абсолюта.

В сучасній науці відомі світової слави науковці і біологи (P. Chanchard, L. von Bertalanffy, Driesch та ін.), серйозно квестіонують «припадковість» розвитку життя, особливо його найвищих форм. Також сучасні психологічні дослідження так званої структуральної психології, яка більше зближена до філософії Канта і Лейбніца з їх натяком на існування «вроджених ідей», ніж до дарвіністичної «припадковости».

Лібералізм у виховній філософії постав, як відомо, як реакція на пуританську філософію, яка уважала, що людина приходить на світ в основному злу. Тут можна зробити цікаве зауваження, що так Фройд, як і Дюї розвинули свої погляди до певної міри, як реакцію на погляди своїх батьків і свого дитячого оточення. Наприклад, батько Фройда був ортодоксальним рабіном, а батько Дюї – пуританським священиком. В той час, коли пуританізм розглядав людську владу як в основному злу, лібералізм, відкидаючи поняття «зла» і «добра», уважав людину в засаді «неутральною», яка стає злою лише внаслідок впливів оточення. У ліберальній філософії виховання вбачаємо впливи французького романтизму ХІХ ст., як також впливи психоаналізи Фройда.

Охочих зацікавитися докладніше із психоаналізою можна звернути до моєї статті «Теорії формування індивідуальности людини» («Гомін України», 18 вересня, 1971 р.). На цьому місці думаю тільки зазначити, що Фройда гостро критикували навіть самі співтворці психоаналізи, як Адлер і Юнг, як також критикували його власні учні. В загальному критики вважали, що Фройд звертав завелику увагу на роль статевих гонів, недоцінюючи роль особистого «я».

За головну слабкість психоаналізи треба уважати те, що вона в практиці не дає жодних порад, як скріплювати силу особистого «я», себто силу волі. Це стало причиною, що протягом минулих 20-ти років впливи психоаналізи почали підупадати. Ліберально-прогресивний напрям у виховній філософії характеризує також так званий математично-статистичний підхід до рішення виховних проблем. Себто, рішаючи виховні проблеми, мірилом вартости стає, як на дану проблему задивляється числова більшість. Морально-етичні засади стають релятивними вартостями, а в центрі ліберальної системи стоїть особисте самовдоволення.

Третім сучасним головним виховним напрямком слід уважати комуністично-тоталітарний. Комуністичне виховання в сучасному є синтезом атеїзму, діалектичного матеріалізму і рефлексології Павлова.

Розвиток цієї виховної системи пов'язаний із іменами Крупської, Виготського, Макаренка та ін. Ціллю комуністичного виховання, за словами Кайдова, міністра освіти ССРСР, є розвинути педагогіку як знаряддя виховання «нової людини», будівничого комуністичного суспільства. Щоб досягнути цю всю ціль, комуністи звернули особливу увагу на дошкільне виховання. Вже на IV конференції дошкільного виховання в 1928 році були створені основи програми комуністичного вишколу в дошкільлі. Головною ціллю стала індоктринація в атеїзмі і колективізмі. Ті завдання були знову повторені на XXII з'їзді КПСС.

Розвиток комуністичної виховної ідеології мав також свої проблеми і «ухили». Зараз після Першої світової війни в советській педагогіці проявилися сильні західні впливи, які причинилися помітно до розвитку нової ділянки, так званої педології.

Педагогія, як наука, займалася проблемою індивідуальних різниць поміж людьми, звертаючи увагу на те, що індивідуальні різниці є вислідом не тільки виховання і впливів оточення, але також спадкових чинників. У своїх твердженнях педологія часто різнилася від учення діалектичного матеріалізму про людину, як витеір історично-суспільних процесів, як також різнилася від інтерпретації генетики Лисенка й Мічуріна.

У висліді витворилась сильна опозиція проти педології з боку партійного апарату і таких педагогів, як проф. Медінський і Макаренко. Уже в 1936 році ЦК КПСС офіційно вирішив, що педологія заснована на «антимарксистських тезах». Це рішення на довгі роки стримало розвиток педагогіки як науки в Советському Союзі. Етика советського виховання найкраще може бути схарактеризована на прикладі «Павліна» Морозова, історії, відомої нашим читачам, як етика соціальної диктатури.

Рис. Надя Сестчак

ПОВОРОТНИЙ АНАЛЬФАБЕТИЗМ

Уміння читати стало доступним найширшому загалові, і це заслужує перед нами парадоксальне, новочасне явище, а саме – анальфабетизм читаючих людей.

Протягом останніх кількадесятьох років з'явився особливого роду поворотний анальфабетизм, який не є спричинений забуттям букв. Велетенський відсоток матурантів, магістрів і докторів, після закінчення шкільних і університетських студій, перестає читати книжки, обмежуючись читанням часописів. При цьому присвячують вони на це півгодини денно.

Де на це докази? В цифрах. Щоденна преса друкується в мільйонах примірників, накладі книжок рідко переступають тисячі.

Що це значить? Що лише малий відсоток людей, так званих інтелігентів, цікавиться літературою, філософією, історією, наукою, навіть описами чужих країв. Найбільший успіх мають книжки-репортажі. Але такі книжки є родом часопису, чи радше часописної шпальти, побільшеної до розмірів тому.

Книжки визначних письменників «аналізується» при каві, в дев'ятьох з десяти на основі прочитаних рецензій, вміщених в щоденнику чи тижневику. (Літературні місячники перестають виходити з браку передплатників, не тільки з браку редакторів).

Що це значить? Що мільйони молоді, яка закінчила школи, повертаються до анальфабетизму. Вони читають в часописах «новини», «події», читають про «погоду», «спорт», «з судової зали», «детективні оповідання», «камікси», розв'язують «кросворди». Це – плекання анальфабетизму у вигляді читання.

Скільки ж таких поворотних анальфабетів, які глибоко переконані, що по закінченні шкільної науки треба назавжди скінчити з читанням – зустрічаємо в українських інтелігентських середовищах!

В принагідному гуртку говорили про пам'ятник Лесі Українки в Клівленді. Хтось доказував, що Михайлові Черешньовському, як справжньому мистцеві, пощастило розкрити в нім і показати головну суть Лесі Українки: вічний сенс її постаті і справжнє ество її особовости, як поетки й людини. Хтось другий, покликаючись на погляд Євгена Маланюка, заявив, що Михайло Черешньовський розкрив суть Лесі Українки – олімпійки, Лесі Українки – клясика в доглибнім, а не в історично-літературнім значенні цього слова. Людську подобу, що була сосудом Духа...

В тій розмові не брав участі інженер з поважним стажем, але, коли мені довелось повертатися додому в його товаристві, він сказав:

— Знаєте, я не мішався до вашої буфонадної розмови про Черешньовського, бо до мистецтва не маю надто близького відношення, але те, що ви всі говорили про Лесю Українку, це перебільшення! — Як же це? — питаю. — Пане, — сказав інженер, — уже в гімназії лізли мені боком усі ті мавки, п'явки «Лісової пісні» та інші баяндраси, а тепер

бачу, що це гістерія старої панни. — А чи ви, пане, не пробували колись, по скінченні інженерних студій, простудіювати твори Лесі Українки? — О, що то — то ні! Скінчилася, Богу дякувати, шкільна неволя! Зрештою, за кого ви мене маєте? Чи ви міркуєте, що я не маю інших турбот, як тільки займатися дурницями? Кажу вам, що з мене досить, і якби чоловік час від часу не мав бриджу і тут і там якоїсь сливовички, то хіба пропав би!

А нещодавно один магістр, відомий суспільний діяч, громив своїх студентів: — Усюди націоналізм збанкрутував, а ви вчепилися його, як реп'ях коужуха! Вже час прозріти і визволитися від цього донцовського дурману! — А чи ви читали твори Донцова, пане магістре? — Не читав і не буду читати. І без цього знаю, чого вони варті! Зрештою, на фашистську пропаганду аморального волюнтаризму шкода кожної хвилини!

І чи повірите, що минулого року, коли ми відзначали 250-річчя з дня народження Григорія Сковороди, один доктор запитав мене: — Слухайте, наша преса робить шум довкола Сковороди, бачу, що й ви з ним возитеся, скажіть мені, що він собою являє, чи він щось колись написав?

І чи треба ще більше прикладів поворотного анальфabetизму?

Явище передчасної духової смерті інтелігентів завжди шкідливе для духового росту народу, але воно подвійно загрозове для українського суспільства в діаспорі, що ставить своїм головним завданням всебічну допомогу Батьківщині.

др. Михайло Нушнір
б. голова ЦВ Ради СУМ
(за «Вісником»)

В наші часи, як ніколи передше, народи шукають своєї метрики, коренів свого походження, джерел своєї культури і логіки своєї історії, щоб на цій основі розгадати невідоме майбутнє, яке треба продовжувати як найдоцільніше. Задля цього вивчається наша минувшину: археологію, антропологію, етнографію, соціологію, психологію, економію, мову і літературу, щоб уточнити і показати справжній портрет народу як синтезу, в якій відбивались би її риси характеру і світогляду, що треба би виховувати і розвинути у нащадків, щоб учинити їх шляхетними, великими і непереможними.

Джерела нашої духовости і світогляду, початки якого сягають тринізької епохи, а продовженням була імперія Київської Русі, москвини стараються знищити і затерти за всяку ціну. Це робили не тільки боголюбські, петри й катерини, але ще з більшою лютістю лєніни, сталіни, а продовжують брєжнєви. Вони нищили і нищать не тільки свідків нашої слави — пам'ятки Києва, Чернігова, Вишгорода, Львова та багатьох інших, але нищать і живих людей — носіїв і спадкоємців цієї величі. Не маючи змоги знищити нарід фізично, ні перенести Києва на Московщину, москвини вирішили обхрестити наш нарід не тільки пам'яток старовини, але і з найбільшого скарбу, яким є традиція і християнсько-ідеалістичний світогляд нашого народу.

з «Записок Виховника» — ч. 1.

»ЗАПИСКИ ВИХОВНИКА« В НОВОМУ ОФОРМЛЕННІ

10-ий Конгрес СУМ, між іншими рішеннями, виніс також постанову відновити випуск «Записок Виховника», що виходили в роках 1959-1962. Йшлося про потребу фахової лектури для виховників СУМ, як також для вишколу нових виховних кадрів, що приходять на зміну попереднім. Починаючи четвертим кварталом 1975 року це рішення було здійснене. Перше число «Записок Виховника» за жовтень-грудень 1975 року об'ємом 64 сторінки, книжкового формату, вже є доступне для всіх хто цікавиться виховними проблемами української молоді.

У вступному слові до відновлених «Записок Виховника» Голова ЦУ СУМ д. О. Коваль, мотивує зміни, які введено в редагування «З.В.», в порівнянні з попереднім випуском. «З того часу – пише Голова СУМ – зайшло чимало змін в житті СУМ. Деяке число з колишніх Виховників вже відійшли від активної праці, а інші є в постійних пошуках за новими методами праці із щораз більшими труднощами на цьому відтинку. Натомість молодше покоління Виховників потребує передовсім бази для українського національного виховання, бо багато з поміж них є професійними учителями, мають закінчену середню, або й вищу освіту в чужих школах і потребують радше засвоєння української термінології, пізнання ідейних основ українського національного виховання та впливаючого з них Виховного Ідеалу. В парі з тим виникає потреба глибших студій сучасної ментальності юнацтва й пристосування виховних засобів, які відповідали б психічному станові сучасної молоді та направляли б до виховної цілі».

Перше число «Записок Виховника» присвячене загальним виховним принципам, а зокрема порушує питання місця України в свідомості української молоді на чужині, подає основні дані з історії виховання і психології, уточнює поняття виховного ідеалу та методики виховання і самовиховання і вводить читача в сферу психології дитини і юнацтва. Друга частина присвячена питанням світогляду і характеру та дає відповідь на найважливіші справи пов'язані з чужими українській духовості матеріялістичним світоглядом. Окреме місце присвячене плеканню волі та іншим психічним процесам. Зміст цього числа «З.В.» опрацював п. В. Паїк (Едмонтон, Канада). Книжечка опрацьована фахово і приступно та дає заохоту до пізнання педагогіки і психології людини.

Наступні числа «Записок Виховника» порушують основніше питання «Виховного Ідеалу» так, як його з'ясував великий наш педагог проф. Г. Вашенко. Його знаменита критика советського виховного ідеалу, аналіза націонал-соціалістичного і християнського виховних ідеалів, а зокрема історичне виведення українського виховного ідеалу як синтези християнського і національного в житті українського народу, будуть не тільки дуже помічними в праці виховників, але також будуть найкращою зброєю для нашої молоді в боротьбі з розкладовим середовищем серед університетського, чи індустріально-економічного світу.

Суспільники

ЯК ОРГАНІЗУВАТИ ІДЕОЛОГІЧНИЙ ВИШКІЛ?

Потреба ідеологічного вишколу серед української молоді є так важлива, що зобов'язує всі наші громадські установи і політичні провали зосередити свою увагу на цьому відтинкові. Справа в тому, що децидуючий вплив на формування людини під цю лору мають університети та різні високі школи, куди добралися небезпечні розкладові елементи і з катедр проголошують марксистські і інші ліберально космополітичні теорії, де нація не має місця, а всі вартості міряються матеріальними добрами.

Проти цих ворожих нам течій, які загрожують нашому існуванню, як окремої спільноти, мусимо протиставити світ наших ідей, так як їх протиставлять Нескорені в боротьбі з московським смоком. Валентин Мороз в своїх есеях говорить про потребу апостолів, які кидали б іскри в народ і запалювали його вірою. Таку віру може дати солідно збудована ідеологічна система, яка давала б розв'язки на всі питання, з якими стрічається людина в житті.

Курс політичної освіти, який розпочався вже з рамени Інституту Політично Суспільної Освіти при ЦУ СУМ має дати саме такого типу людей, які були б здатні до апостольської праці серед свого і чужих народів. Все залежить, однак, від того, чи ми зуміємо надати цьому питанню належної ваги і чи будемо спроможні на потрібне зусилля.

Що ж потрібно, щоб такий курс на місці урухомити? Потрібно принаймні троє людей, а коли є більше, то й краще. Не більш, однак як п'ятнадцять в одній групі. Коли є охочі, тоді треба підшукати досвідчену в питаннях національної ідеології людину, яка могла б допомагати в дискусіях і семінарійних працях. Потрібно також систематичних сходин щотижня, або двічі в місяць. Вишкільні матеріали які постачає Інститут Суспільно Політичної Освіти є так підібрані і оформлені, що не справляють особливих труднощів для засвоєння і використання до семінарійних праць. До того приходить Керівник ІСПО, який кожноточасно служить порадами і напрямними, коли до нього звернутися.

Перша частина Курсу ІСПО, що вийшла вже друком і розіслана по Осередках містить початкові матеріали до історії розвитку суспільно політичної думки, починаючи політичними творами Т. Шевченна, відтак розглядає ідеї Кирило-Методіївського Братства, українське національне питання в творах М. Драгоманова та ідеї Миноли Міхновського. На черзі приготовані вже до випуску наукові матеріали про націю, ідеї Липинського, Д. Донцова і інших відомих українських наукових і політичних особистостей.

На протязі кількох місяців можна на підставі цих матеріалів оволодіти знанням, яке дасть солідну підставу для дальших більш поглиблених студій. Великим поштовхом для ідеологічного вишколу повинні бути зимові і спеціалізовані табори Дружинників, де на протязі кількох днів можна було б розгорнути дискусію над прочитаними матеріалами, щоб відтак відважніше братися до опрацювання тієї, чи іншої теми. Так, напр. Європейський Зимовий Табір СУМ на Франкополі має в програмі провести повних два тижні на такому вишколі. Дуже важливо, щоб такі вишколи на таборах були більш численні, бо це дасть бажаний вислід. Все залежить, отже, від наявності кількох осіб, їх здетермінованості взятися до діла і послідовно здійснювати програму вишколу.

СУМ в дії

Дружинники СУМ в Канаді на ідеологічних дослідях

Цінний табір-семінар СУМ

Учасники і Учасниця Табору-Семінару

Гартуйсь! Привіт від дружинників Західньої Канади! У днях 18-го до 26-го серпня, 1975 року, відбувся Ідеологічний семінар-табір дружинників «Естафети», над Голубиним озером біля Едмонтону. Учасників було 22 з Осередків: Ванкувер, Саскатун, Вінніпег, Торонто й Едмонтон. Під час табору доїжджали дружинники з Едмонтону на частинний побут і при кінці табору було 30 дружинників-учасників.. Молода команда складалася з таких членів: Богдан Романюк – комендант, Христя Фіялка – заступниця коменданта, Ірина Шарабун – писарка, Роман Василик – таборовий опікун. Хоч не прибули усі заповіджені доповідачі, програма семінару була широка і цікава. Збагатили її своїми доповідями такі викладачі: др. Б. Стебельський та його дружина мгр. А. Стебельська, д-г Я. Заяць, д-г В. Окіпнюк, д-г М. Тобейчик, о. Гринишин і д-г П. Башук. Темі семінару були:

1. Формация українського народу.

2. Філософські основи українського націоналізму в ідеях Сквороди, Шевченка, Лесі Українки, Франка, Міхновського, Донцова, Вассіяна, Липи і Княжинського.

3. Ідея держави в різних епохах історії України.

4. Український націоналізм та його відношення до демократії, диктатури, лібералізму, соціалізму, капіталізму, комунізму, монархізму, анархізму, фашизму, інтернаціоналізму, троцізму.

5. Рух спротиву в Україні: «Шестидесятники», «дисиденти», «нескорені», «одержимі». Аналіза та висновки двох форм боротьби: «легалістів» (на базі конституції СРСР та ідеології комуні-

му-ленінізму) та революціонерів (на базі самостійности українського народу і його державної незалежности).

6. Громадський сектор української спільноти в діаспорі та його завершення – СКВУ.

7. Організації Визвольного фронту та їх завершення СУВФ.

8. Українські політичні партії на еміграції.

9. Ідеологія та програма ОУН. Історія ОУН, УПА і УГВР.

10. Чи УССР – українська держава?

Ціль семінару була досконалити національні погляди дружинників особистим освідомленням над вище поданими темами. Рівно ж, дружинники намагалися поширити та упевнити свої думки і знання українознавства, себто: історії, релігії, культури, й політичної ідеології.

Заключення, до якого дружинники однозгідно дійшли, було, що ще мусимо глибше навчатися у всіх ділянках українознавства, й разом з наукою інших народів і людей поширювати наш світогляд, згідно зі словами нашого пророка, Шевченка, «чужого научайтесь, свого не цурайтесь». Але щоб користатися тим знанням, ми мусимо вміти ним орудувати. Себто, випрацювати методику для нашої праці в сучасних оточеннях і в різноманітних оточеннях інших країн в яких знаходимосся. Тільки в цей спосіб можемо корисно працювати для українського суспільства.

Подана є аналогія до попередньої думки, «це знання яке ми набираємо під час семінарів, гурток, з читань і т.п. є ця матерія з якої ми творимо нашу визвольну шаблю, а наші дискусії між собою із чужинцями на світовій арені, а саме з кореспондентами,

ВПЕРТО ДО МЕТИ

Восьмого червня цього року відбулося в Монреалі довгоочікуване посвячення і відкриття Дому Молоді Організації Українського Визвольного Фронту. Нарешті по довгих і тяжких роках невсипущої праці українське суспільство міста Монреалю збагатилося ще одним здобутком.

дипломатами, урядовцями і т.п. є спосіб в якому ми виробляємо нашу методику, а саме цей спосіб яким ми вигострюємо цю могутню шаблю щоб бити наших ворогів і здійснити нашу мету – здобути незалежну Україну.

Учасники цього семінара вже ветерани багатьох юнацьких таборів приємно знаходили себе в новім оточенню, з членами КУ Канади, всі особисто відповідали за свою поведінку. Також пригадували собі спільні пережиття і мрії під час тих попередніх таборів коли були молодші. Все ж таки відчували цю тяглість, яка нас знову звела на табір.

Нам дружинникам стало зрозуміло що це почуття, це ідея що за словами Шевченка сполучує «мертвих, живих і ненароджених». А саме це – естафета яку наші предки нам передали.

Так ми закінчили наш табір, повертаючись домів, з естафетою в наших руках, готові її далі нести, щоб передати слідувачому поколінню, на шляху до мети!

**Ярема Новальчук
Юрій Стебельський**

Мрії та старання про приміщення для молоді, «Рідної Школи», культурномистецьких та спортових розваг сягають до початків нового, повоєнного поселення українців на американському континенті, в чому і в Монреалі. Двадцять років приходилось прямо «тиснутись» по малих приміщеннях, що в більшій мірі гамувало велику частину діяльності. Вміжчасі йшли вперті та затяжні старання побудови власного дому Української Молоді.

В лютому 1951 року створено комітет для придбання Дому Української Молоді в Монреалі. Комітет очолив друг Андрухів. До комітету ввійшли більшість місцевих організацій. На жаль, по двох роках праці, Пласт зрезигнував даліше зі співпраці.

З браку відповідних фондів закуплено тимчасом дім при вул. Бег, ч. 51. Як зазначує Микола Андрухів в пропам'ятній книзі, виданій з нагоди відкриття дому, «це було мініатюрне приміщення». Однак треба було покищо і тим радіти. В 1960 році закуплено другий, далеко більший, дім. Проте й цей дім не відповідав усім вимогам місцевих організацій.

Комітет побудови, здавалось, ніколи не виконає свого завдання. Проте свою роботу він робив. Очевидно, труднощі були великі. В першій мірі це вимагало величезних фондів. А треба взяти до уваги, що в тому часі закуплено оселю «Верховина» (1955 р.). В 1966-му році будівельний комітет, вже здавалось, готовий був

Слово Голови Осередку СУМ на відкриття Дому

почати будову. Плян Дому Молоді вміжчасі зготовив був архітект Радослав Жук. Знову ж зайшли перешноди. Світова Вистава в Монреалі та великий Здвиг СУМ. Рік пізніше українське суспільство зазнало великих втрат на Оселі «Верховина». Знову ж великі гроші, які треба було сконцентрувати на другі цілі.

Та задумів придбати новий дім не покинено. Терен уже був – бракували лише тільки достатні матеріяльні засоби. Нарешті, в травні 1974 року посвячено під будову площу. Продано дотеперішній дім і справа рушила вперед. За рік дім уже стояв у своїй повній величині, а пригадаймо собі, йог «будували» ще на початку п'ятдесятих років.

«Здвиження Дому Молоді в Монреалі, це довга і зтяжна історія наших організацій. Треба було перейти шлях купна двох домів, щоб остаточно дійти до завершенної мети побудови нового власного Дому Молоді, що сталося вперше в історії української громади міста Монреалю». Дім Молоді – це гордість Українського суспільства Монреалю. Це, як зазначує голова Осередку

СУМ Монреалю на відкриття дому, «твердиня виховання молодого покоління та джерело нашого національного надхнення, а особливо забороло проти асиміляції та послаблення нашого національного організму».

Все наше суспільство щедро й радо давало свою «десятину» на здвиження Дому Молоді. З різних сторін наспівали ґратуляції й признання – всі їх імена винарбовані у пропам'ятній книзі, вони залишаться на все і увійдуть в історію як меценати Дому Молоді.

Святочне відкриття та посвячення дому відбулося при багаточисельному здвизі українського громадянства, що по Службі Божій (Службу Божу відправив о. ген. вік. І. Гаврилук в церкві св. Успення Божої Матері) організованим походом, з прапорами, перейшло до нового дому. На бенкеті ніхто не жалів слів признання та подяки. Дім Молоді здвижений в 25-ліття існування Осередку СУМ в Монреалі та в році Золотого Ювілею її заснування на Рідних Землях, є успішним показом зусиль і праці старшого покоління СУМ.

Р.Р.

Спортовий табір СУМА в Елленвіл

Вже в суботу 19 липня 75 р. на Елленвіл з'їхалось велике число сумівців-спортівців попросити при ватрі учасників вишкільно-відпочинкового табору «Білогорща» ім. ген. хор. Тараса Чупринки і з новою наснагою відбутися спортовий табір, щоб гідно приготувитись до XVI спортового змагання УСЦАК, яке вже за тижень має відбутись.

• Перед офіційним відкриттям о. Йосафат Кузьмак відправив Службу Божу і виголосив глибоко-змістовну проповідь. До відкриття стало 100 сумівців і сумівців – всі в одностроях. Промовляв Голова ГУ СУМА, друг Мирослав Шмігель. Відтак комендант табору, друг Петрик, представив таборовикам команду табору: Роман Мельник – бунчужний, Христя Шашкевич – писар і пані Ольга Коцко – медсестра.

Крім спорту, учасники табору мали нагоду прослухати цікаві гутірки д-ра Гурина, Євгена Голюка, Володимира Шмотолохи, Івана Тарнавського та двох визначних діячів американського спортивного світу. На тему «Шкідливість наркотиків промовляв д-р Радковський. Мгр Е. Гановський представив Історію Спілки Української Молоді, а друг Лев Футала – про УПА.

Помимо «переобтяження» спорту, учасники уважно прослухали всі гутірки. Кожний виніс те переконання, що крім тілесної наснаги спортом, треба в першій мірі й ум збагатити не тільки теоретичними даними про спорт, але й великою скарбницею українсь-

кої історії, культури та української духовности взагалі. І де б цей спортовець пізніше не виступав, він у першій мірі – українець, а відтак спортовець.

З приємністю можна ствердити, що табір був успішний. Все пройшло в порядку. Атмосфера на таборі була весела й здорова. Всі раділи й нетерпеливо ждали на змагання УСЦАК.

XVI легкоатлетичні змагання УСЦАК

В днях 26-27 липня ц.р. відбулися в Елленвіл шістнадцяті легкоатлетичні змагання Української Спортової Централі Америки й Канади. З'їхались сумівці з більших осередків та станиць – разом 190. Можна лише пожалувати, що так мало спортовців взяло участь у змаганнях.

Змагання почались в суботу рано урочистою дефілядою. Тому, що до диспозиції було тільки два дні, рішено зараз приступити до «діла».

В бігу 100 метрів спершу виступили молодші, відтак старші дівчата і хлопці. Цього дня проведено: скок в довжінь, метання ратищем і скок у височінь. Вкінці під вечір були ще змаги в бігу ештафетами: 4 x 100 м., 400 м., 800 м. і 1500 м.

На другий день ранком паніка: цілу ніч ішов дощ, вже поснідали – дощ таки не переставав й справді загрожував дальшому ходові

ВІДІШОВ У ВІЧНІСТЬ

сл.п. Василь Мельниченко

Українська громада в Монреалі втратила прикладного громадянина й любителя української книжки в особі сл.п. Василя Мельниченка, який відійшов у вічність дня 18 серпня 75 р. на 55 році життя, залишаючи горем прибиту дружину Емілію.

Покійний здобув великі заслуги на полі поширювання українського друкованого слова та виробів народного мистецтва. В його знай ннигарні «Арна», продавалися майже всі українські газети і жур-

← спортових змагань. По Службі Божій хмари піднеслися, дощ ущух і дальший хід дня пішов передбаченим темпом. Треба було тільки поспішати – залишилась ще половина дня.

Побіди приходили, в більшості, добре вишколеним спортсменам з Торонта, які здобували один трофей за другим. Такі, колись славні, дружини, як «Чорноморці» чи «Крила» з Чикаго, що не раз здобували перші місця, мусіли уступитися перед торонтонською «потугою».

Нарешті під вечір, на головній площі, зібрались у вишкочених лавах всі спортсмени й гості, чекаючи нетерпеливо вислідів.

Під гучними оплесками раз-у-раз виходили першуні, приймаючи похвали і признання команди та дорогоцінні трофеї. Перше місце здобув Осередок СУМ з Торонта – 531 точок, друге місце – Пластова Станиця, також з Торонта: 519 точок. За ними слідували інші осередки СУМ і пластові станиці. Трофеї одержали й індивідуальні першуні.

Імпреду закінчено гучним відспіванням національного гимну.

нали, всі вартісні книжки, платівки, народна ноша, та різні вироби мистецької творчості. Завдяки йому та книгарні «Арна» українська молодь, люди з мішаних подружж, чи одиниці, що не мали змоги пізнати української культури, переходили не раз духову метаморфозу після кількох відвідин цього торговельно-культурного центру. «Арку» він розбудував зі смаком, а українські експонати притягали своїх і чужих.

Як людина, Василь Мельниченко відзначався гарними товаришськими прикметами, громадською свідомістю та ширим патріотизмом. Своєю лагідною вдачею Покійний з'єднав собі багато приятелів та симпатії серед своїх та чужих, що видно було з великого числа присутніх на похороні.

В громаді Василь Мельниченко був активний в організаціях Визвольного Фронту, головню в СУМ. Свою громадську виробленість засвідчував він працею, всеприсутністю на імпредзах та фінансовою піддержкою. Громаду він любив, цинив і піддержував, жертвуючи не раз особистими вигодами.

Замість квітів на могилу, друзі і присутні склали жертву на дім української молоді, збудований цієї весни.

Покійний понад усе любив рідну землю, на якій не довелось спочити. Хай чужа земля буде йому легкою!

Фізична Культура

АТОМНА ЕНЕРГІЯ – ПОСТУП, ЧИ ЗАГИБІЛЬ?

У році 1946 Конгрес ЗСА визначає гурт людей, з Давідом Е. Лілієнталем на чолі, будувати у ЗСА атомові горнила. Вийшов відповідний закон (Мек-Мегон), в якому мовилось, що «постала революційна доба... у всіх ділянках життя...». Справу роздуто розголосом до небувалих меж, мовляв паливо таке як вугіль, нафта і земний газ й так уже на вичерпування, а тому здобування енергії шляхом розбиття атому урану є життєвою konieczністю, якщо не хочемо, щоб наша цивілізація загибла. Завжди підкреслювано, що цю енергію використовуватимуть виключно для мирних цілей.

Але незабаром серпанок відслонено і ми довідуємось, що йдеться тут про здобуття плутонію, відпадку при розпаді атому урану. Цей плутоній є необхідний для будови атомової зброї; справа стала ясною, коли ми були свідками, як Москалі згортають уран в Китаю, як за уран ведеться війна у бельгійському Конго, як викрадають тайну будови атомної бомби.

Знавці справи, тобто енергетичних джерел на землі, успокоюють населення заявляючи, що вугілля, нафти і земного газу вистане ще на сотки літ, що в міжчасі назріє справа здобування ядрової енергії, а тому шляхом звар'ювання атомів, спосіб цей при тому є цілком нешкідливий для людини і життя на землі. Розв'язано уже питання здобування енергії соняшним промінням. Для електрівні силою тисячу мегават потрібна площа, чотирокутна, якої боки виносили б 4 км, сітка провідів-перетворювачів так построєна, що соняшне проміння входить і є вцілості зв'язане. У цих проводах пливе розтоплений натрій (тепл. топл. 540 ступ. Ц.) евтектичні солі збирають тепляну енергію і накопичують її та нею урухомлюють електрівню (D. Vincendon, «Express», Paris, 17.4.72, p.54) Гарячково працюють, щоб використати вітри, теплоту морської води, нутра землі, вулканів і т.д.

Д.Е. Лілієнталь, як сам до цього признається, був зразу фанатичним прихильником здобування енергії шляхом розбивання атому урану, вміру того, як його досвід росте перемінюється зі Савла у Павла. На 17-у році його досвіду він видає книгу під наголовком «Change, Hope and Bombe», Princenton University Press. 1963.

В цій книзі він остерігає: «великий ризик для здоров'я соток-тисяч людей, які живуть в полосах атомових споруд-горнил, не дозволяють уважати ті горнила як рівновартісні з дотеперішнім способом здобування електричної енергії... В атомових горнилах це смертоносне проміння витворює горяч; того смертоносного проміння немає при

спалюванню вугілля, нафти і земного газу...»Лілієнталь взиває «залишити цю безоглядну гру з людським життям, з почуття високої свідомості, відповідальності і журби за долю всього живучого на землі.

Лілієнталь заперечує всі ті блага, які нібито мало дати людству розбиття атому урану!

Кошти: сирий уран не надається до прямого вжитку в атомових горнилах, його треба щойно відповідно збагатити, учинити; кошти споруди для учиннювання сирого урану йдуть в мільярди!! При чому зуживається втричі стільки електричного струму ніж його опісля отримується назад. А якою енергією покористуємось, що б учинити цей сирий уран? електричним струмом, здобутим в електривнях на вугіллі і газі. Безглуздзя очевидне!

«Tödlicher als die Bombe», Drei Eichen Verlag, München

Кошти будови електривні з атомним «паливом» вносять три рази стільки, що будова електривні з вугільним паливом.(Останньо кошти підскочили так високо, що з цього лише приводу залишать дальш будову) Вік електривні з атомним «паливом» є втричі коротший ніж вік електривні на паливі вугілля чи нафти.

З 1 кг. чинного урану лише одна тисячна є перемінена в тепло, решта це попіл, але не звичайний попіл, а зложений з неозорого числа похідних урану, які всі сіють смертоносне проміння. Вік промінючності тих похідних з розпаду атому урану в попелі вносить 600 літ, а деякі з них будуть виділяти смертоносне проміння аж 2000 літ. Тому то цей попіл мусить бути зберіганий у відповідних бетонових або сталевих збірниках. Кошти тих збірників є великі. На тому не кінець, ці збірники мусять лежати здаля від поселень (кошти перевозу!) і мусять бути постійно наглядані обслугою дуже високоплатною упродовж 600 до 2000 літ. І ще одно, ці збірники мусять бути постійно холоджені, складними способом, при чому зуживається електричну енергію і так упродовж 600-2000 літ! По 20, ба навіть по 10 роках стінки збірників є так роз'їдені, що треба цей попіл пересипати до нових збірників (кошти ростуть!). Помимо цього деякі збірники вибухли (кошти направи шкід!), а головне велика кількість смертоносного проміння заказила надземні простори! Зложища урану при сьгоднішній кількості атомових горнил вистануть на яких 20-30 літ. Чим більше попелу тим більші кошти його зберігання і так аж до 600-2000 літ!! Час потрібний для усунення смертоносного попелу з горнил і вложення нового уранового «палива» вносить яких 4 і більше тижнів (кошти ростуть), але важніше при цьому є те, що упродовж тих 4 тижнів атомове горнило є відчинене і сіє смертоносним промінням у наш життєвий простір!

Шкоди на здоров'ю: проф. Ернест Штернгляз виказав, що смертність плодів і новородків в області атомових споруд, у ЗСА, під впливом смертоносного проміння, зросла подвійно, теж потворків приходить більше на світ, зривання вагітності частіше, помітно більше пістряків, а особливо пістряка білокрівон (білачка). Сенатор Нортон подав свого часу перед Конгресом висліди його дослідів щодо смертності і захворювальності населення довкруги атомових споруд в ЗСА. За його звігом кількість захворінь пістряком крові (білачка) зросла на 100 %, а смертність з причини цієї недуги зросла на 40 %, потвор-

ності у мертвонароджених зросли на 50 %, зате потворності всякого рода у живонароджених зросла на 300 %, зірвання вагітності зросло на 63 %...

Гамбург і Бремен є у Західній Німеччині, щодо смертності плодів і новородків, на першому і другому місці серед 11 (одинацять) областей Німеччини. (Числа відносяться до років 1961-1970, за винятком 1962 року, коли то Бремен був на першому місці а Гамбург на другому.

Обчислюють, що в першому поколінні прийде на світ один мільйон зі знищеною родоспадковою прзябиною (Ербмассе), а в чергових поколіннях звиродіння в тілесно-духовому займе десять мільйонів, з чого на перше покоління припаде десять відсотків.

Чи існує допустима давка тих промінів в нашому життєвому середовищі, давка, яку б можна уважати нешкідливою? – Біологи відповідають: найменша давка є біологічно чинна і тому шкідлива. До природної промінючності, яка існувала і ще існує, все життя на землі включно до людини, мали час упродовж мільйонів літ до цього промінювання при звичаїтись. Сьогодні загушення цього промінювання так скоро зростає, що ніяке єство його не витримає і згине. В меморандумі лікарської палати Австрії сказано, що вже одна мільйонна частина одної Кюрі (Curie) вбиває людину. (Одна кюрі це одиниця промінючності енергії, визволеної при розрядженні ядра атому урану, а яка відповідає цій, яку в тому самому часі випромінює один грам радію).

Це смертоносне проміння нищить поволі мозок людини, що зауважено в дослідників промінючінних первнів.

Безпека: у випадку будови атомових горнил є аж 139 проблем безпеки нерозв'язаних, в тому 44 це пенучо головні проблеми, без розв'язки яких будова атомових горнил є непростимим злочином.

Розрив атомової споруди і тих збірників з промінючінним попелом завжди загрожують. Причини можуть бути різні, прим. недостача води для холодження, електричного струму, або прямо саботаж, а в часі війни це приціл атомовим стрільном, яке пробиває бетонову стіну шість метрів завгрубшки. Треба теж брати до уваги можливість трясення землі.

Міністер Г. Й. Геншер признає у тайному письмі з дня 13.4.73, що «Вірґассен стояв на мить від найбільшого до подумання нещастя». У Вірґассен є побудоване атомове горнило середньої величини.

У «Der Stern» (14.2.74) написано: «Середньо-велике горнило, як прим. це у Вірґассен, (або у Штаде) містить у собі по кількох місяцях праці стільки промінючінної енергії, що одна тисяча бомб величини скиненої над Гірошімою. Як знаємо, в Гірошімі, по розриві атомової бомби у проміні двох кілометрів все життя вигоріло. Коли б наступив розрив у атомових горнилах у Вірґассен або у Штаде то життя вимерло б дощенту аж до полярних околиць.

І саме тому, що є стільки проблем непевности, ще за міністра Євсінґа засновано дослідню з чотирирічним пляном праці зі завданням дослідити всі ці прогалини незнання відносно тих 139 проблем непевности щодо безпеки.

У Гестахт (Німеччина) побудовано невеличку атомову споруду, по-

туги 4 мегагон; плащ безпеки довкруги самого горнила виносив 3 м, зі сталі і бетону; всежтаки мусіли загасити це горнило бо сіялосмертноносне проміння крізь триметрову стінку. Атомова споруда у Штаде, потугою 630 мегават, має довкруги комори надтиску аж два плащі: перший завгрубшки 1.97 м зі 7 мм обручем, другий 60 см. Отже товщина шкаралупи незначна, взявши до уваги її потугу 630 мегаватів. Сіє ця споруда смертноносне проміння чи ні?

Хто платить у випадку нещастя?.. У випадку звичайних електривень платять асекурації, зате у випадку атомових горнил ніяка асекурація не хоче брати відповідальности! – Отже, держави мусіли взяти цей тягар на себе. Знаменна є при тому висота капіталу призначена на ту ціль. У Зах. Німеччині призначено на ту ціль 500 мільйонів НМ, а у ЗСА сім бильйонів амер. дол!.. Мова цих чисел як і те, що асекурації відказались від того рода »заробітків« є виразна і знаменна!

Способи відкривання цього смертноносного проміння у нашому життєвому просторі. На суді, у Гамбурзі, проти міністра для господарських справ, Нижньої Саксонії, міністра, який уділив дозволу будови атомового горнила у Штаде (обвинувачував міністра горожанин Енкель за намірений морд тисячів людей) судді видвигнули цілий ряд питань, на які відповіли безсторонні знавці.

Питання 14-е звучало: »Чи існують прилади, або щось в тому роді, які з певністю відкривали б ту найменшу кількість смертноносних промінів в даному повітряному середовищі, яка уже представляла б небезпеку для людини? – Відповідь звучала: такого приладу немає! Знавець пригадує заяву союзу лікарів Австрії, в якій сказано, що уже одна мільйонова Кюри є смертельна для людини, давна, якої ніякий прилад не годен відкрити. Лише людина являється найчутливішим приладом, але коли в неї появляться отруйні об'яви, то це уже є запізно для цілого населення!

Але й з боку фізиків маємо додаткове вияснення, а саме, що при розпаді урану постають крім смертноносних промінів Гамма ще й неутрони, звані »неутрінос«, якого прилад Гайґи не спроможний виявити; з цього приводу це промінювання є несхопиме, незміриме, але має незвичайну силу пронизування предметів і простору (це була відповідь на питання 15-е).

Сьоме питання звучало: Чи можна те проміння перепинити, зв'язати чи знечиннити відповідними всотувачами (фільтрами)? Чи можливо це надійно провiрjати і наглядати? – Відповідь була: Ні! – Бо все повітря яке опускає комин є зажажене смертноносними проміннями і коли б ми хотіли затримати те промінювання, то треба би затримати все те повітря яке опускає комин, а це є неможливим.

Знаменна річ, що зацікавлені круги у будові атомових горнил »відривають« і »міряють« це смертноносне проміння одиницями, званими »РЕМ«. Пощо це робиться? А тому, що в одиницях »рем« міряне смертноносне проміння виходить смішно низьке і дає загалові заспокоюючу певність безпеки. Тимчасом »рем« і »мілірем« це є одиниця для міряння позафіялкового проміння і теж промінів ікс (рентгена), а ніколи смертноносного проміння, вижбуреного з ядра розпадаючогося атому урану. Одиницями »рем« і »мілірем« міряне позафіялкове проміння дає вірні вартості, міряне проміння рентгена у »ремах« чи »міліремах« уже дає

менше правильні вартості, а у випадку проміньочинної енергії ядра атому не дає ніяких вірних вартостей. Це так, якби ми хотіли подати вагу якогось предмету у сантиметрах. Отже свідоме впровадження в блуд необзнайомленого суспільства.

Проміньочинну енергію можна міряти лише одиницями Кюрі і Мілікюрі, а ці вартості в області атомових горнил, у воді і творинні незвичайно великі і з дня на день щораз більші.

Цілий повітряний пояс з хмарами включно є постійно затрокований уже існуючими горнилами. Те саме відноситься до збірників вод (підземні води, ріки, озера, моря). І тут теж приклонники будови атомових горнил оминають правду, мовляв, у випливаючій воді з атомових горнил майже немає тих смертоносних промінів! А тимчасом промовчується дійсність, що те проміння є й у воді, лише що в ту мить вбирає його зоопланктон, фітопланктон, риби, жаби та інші животины, птиці, водорості і ссавці, а там і всі звірята включно до людини, які їдять ту рибу птицю, ссавці і худобу, що пасе ці водорості.

Лілієнталь, як предсідник виділу будови атомових горнил у ЗСА, мав доступ до всіх тайн і за сімнадцять років мусів назбирати досить досвіду, щоб почуття високої відповідальности і етичних засад остерегти людство перед смертельною загрозою з боку атомових горнил, написавши вище згадану книжку.

Він пише: «Найбільше тривожить мене те, що урядові чинники, які повинні бути оборонцями і сторожами нашої безпеки, щораз дужче опановані ідеєю розбудови національної потуги, ще заки розв'язано й усунено стільки небезпек риску для людей». З цього ми бачимо, що не йдеться тут цілком про здобування енергії з розбиття атому, а про затвердження становища потуги атомовою зброєю.

Лілієнталь заявляє, що атом не впровадив нас у «новий світ», а навпаки, атом сам залишився частиною, до того найменш вартісною, старого світу. Такий світ, який ми вилеліяли собі докируги атому не існує! Ми маємо всі підстави вірити у правду і щирість слів Лілієнталья.

Всі ознаки промовляють за тим, що той час є недалекий, в якому всі атомові горнила погасять, а одинокою журбою буде те, як позбутися проміньочинного попелу.

др. Степан Зошук

Аддіс Абеба жовтень, 1975

ЮВІЛЕЙНИЙ ДАР СУМ

До Центральної Управи Спілки Української Молоді наспівають зголошення датків на ЮВІЛЕЙНИЙ ДАР СУМ. В наступних числах «Авангарду» подамо списки Жертводавців і надані їм звання ДОБРОДІІВ, МЕЦЕНАТІВ і ФУНДАТОРІВ, відповідно до внесеної суми. Осередки і поодинокі читачі «Авангарду», які ще не зголосили своїх Жертводавців, повинні це зробити в найкоротшому реченці, щоб можна було своєчасно подати до журналу і вислати ПОЧЕСНУ ГРАМОТУ Ювілейного Року СУМ. Поснільки 1976 рік є 30-літнім ювілейним роком відновленого СУМ на Чужині, цей Ювілейний Дар СУМ буде збиратися також на протязі 1976 року.

цу СУМ

Українське Студентство в Світі

Конференція ЦЕСУС-у

В днях 1-5 серпня 1975 року відбулася в Мюнхені, в приміщеннях Українського Вільного Університету, Конференція ЦЕСУС-у. Конференція мала в першій мірі на цілі поінформувати Європейські Союзи про діяльність Централі та підготувати терен до наступного Конгресу у Вашингтоні (серпень 76 р.). В дальшому бігу Конференція розглянула можливості відновлення діяльності СУСТЕ (Союз Українських Студентських Товариств Європи), що вже від кількох років не проявив найменшої активності.

Конференцію відкрив Ректор УВУ, проф. д-р Володимир Янів. Участь у відкритті взяли рівно ж і діячі громадських та наукових установ: о. д-р. Коржан від УТП, д-р А. Фіголь від НТШ, мгр. А. Мельник від ЦПУЕН, о. Паладій Дубицький від православної Церкви. Учасників Конференції було небагато, до цього дехто з них були рівнож учасниками Літнього семестру УВУ чи Високошкільних Курсів. Відтак саме в тому часі відбувався в Німеччині і напевно в других країнах табір Пласту та СУМ-у. Все це до певної міри впливало на слабкий успіх конференції, проте всі делегати з найбільшою інтенсивністю брали участь в нарадах та працях Конференції.

Зі звітів можна було ствердити, що студентська діяльність з

різних причин підупадає, головню, коли мова про Великобританію, беручи до уваги велике число студентів у названій країні. В Німеччині діє студентська громада тільки в Мюнхені. У Франції недавно тому поставлено на ноги студентську громаду; понищо тільки в Парижі. В Бельгії студентська діяльність, через велике розпорошення (на кожному з університетів лише по двох-трьох студентів) та малий доплив нових студентів, також підупадає. В Італії студенти, переважно богослови, в більшості скупчені в Римі. Відтак студенти одиницями розкинені по Австрії, Еспанії та інших країнах.

Та ще найбільш пекучим виявився теперішній стан СУСТЕ, саме цей, який координує, організує та підштовхує всі європейські Союзи до праці. І помімо відсутности Управи СУСТЕ (з Управи СУСТЕ не було ЖОДНОГО представника) рішено таки з місця взятись до діла. Конференція вибрала Комісію на чолі з Тарасом Лончиною (студент УКУ в Римі). В Комісію ввійшли і представники других Союзів, що взяли участь у Конференції (Марко Томашек – Австрія, Володимир Личманенко – Великобританія, Зенон Коваль – Бельгія, Богдан Бобин – Німеччина та Богдан Митрович – Франція).

Головні теми до дискусій були: діяльність і можливості діяль-

ности студентських громад, рух опору в Україні, акції в обороні Нескорених... Між переслідуваними раз-ураз виступала постать Олеса Бердника і, очевидно, Валентина Мороза. Постановлено використовувати всі можливості акцій в обороні Нескорених, головню в тих країнах, де урядові чинники прихильно ставляться до української справи. Сильний наголос поставлено на »Емнесті'Інтернешенел« та інші міжнародні організації. Наголошено також роллю української культури в збереженні української самобутності.

Вкінці Конференція опрацювала ряд резолюцій і постанов. Отже, в першій мірі, назначена Комісія поставила собі за обов'язок відновити діяльність СУСТЕ та скликати на Великдень 76 р. Конгрес СУСТЕ (правдоподобно в Римі). День 22 січня (1976 р.)

проголошено днем солідарности українського студентства у вільному світі з рухом опору на Україні. Відтак, у зв'язку з століттям проголошення »Емського указу« (1876-1976), яким заборонено вживання української мови в Україні, як у слові так і на письмі, рішено організувати по університетах доповіді, панелі, дискусії на тему: »Що змінилося за 100 років від часу проголошення Емського указу«.

Члени Управи ЦеСУС-у мгр. Андрій Чорнодольський (голова ЦеСУС-у) та Зенно Зварич (реф. зовнішніх зв'язків) з нагоди Конференції ЦеСУС-у відвідали могли визначних борців України (Коновальця, Петлюри, Бандери та Мельника) і склали на їх гробівцях вінки.

Р.Р.

Лист студентки з Америки

Забита Скарбниця Української Літератури

Дорогі Подруги та Друзі!

Як студентка та Ваша подруга, хочу поінформувати Вас про кілька дуже цікавих, хоч рівнож і дуже сумних фактів. Недавно я зайшла до бібліотеки Каліфорнійського університету в Лос Анджелес і там віднайшла величезну кількість українських книжок. Я була приємно заскочена такою багатою збіркою української літератури, джерел української історії, мови та географії, що можна сміло називати »Скарбницею Українського Письменства та Творчости«.

У цій бібліотеці є Котляревського »Енеїда«, праці Тараса Шевченка, деякі видання ще з 19-го століття, не лише в українській мові, але у французькій, німецькій, російській, англійській та навіть у португальській! Є зібрані твори Марка Вовчча, Григорія Квітки-Основ'яненка, Ольги Кобилянської, Миколи Гоголя та багато інших. Є понад п'ятдесят видань творів Лесі Українки та велика збірка Івана Франка. Дуже багато видань є Київської Вільної Академії Наук до 1935-го року.

А щодо політично-історичних джерел, то є великий вибір не лише в українській мові, але в багатьох інших чужих мовах. »Історія України« Михайла Грушевського, нараховує понад 20 томів. Є матеріали та документи з Третьої Сесії Української Національної Ради з 1954-го року. Є також гарно зібраний в книжки орган гетьманського руху »За Єд-

ність Нації». Там є видання Українського Інформаційного Бюро з Лондону, та праці бувшого прем'єра Держ. Правління Ярослава Стецька. Навіть є нова книжка підпільних творів та документів Чорновола, нам усім відома «The Chornovil Papers». З економії є англomовна книжка професора Константина Кононенка, з передмовою Др. Л. Добрянського.

Крім історично-наукових джерел є також декілька видань української еміграційної преси, наприклад, «Свобода», «Український Квартальник», «Гомін України» та інші.

Але на превеликий жаль та сором українським студентам на американських університетах, більшість цих книжок ніхто не уживає, не читає, навіть не подивиться на них і вони лежать на полицях і припадають порохом!

Ось, наприклад: Шевченка «Гайдамани» видані в Києві у 1935-му році, були в університетській бібліотеці вже від 1936-го року, і за такий довгий час, ця книжка була вибрана з бібліотеки лише один раз. А сім томів творів Марка Вовчка ніколи не були випозичені. «Українські Народні Думи» Колесси з 1920-го року також взагалі не уживані.

Таних випадків є сотні у цій ольній бібліотеці. І я є переконана, що в інших бібліотеках діється таке саме. Яка шкода, що ця прекрасна скарбниця української літератури лежить ніким не використана!

Чия це вина, як не наша? Чому студіююча молодь не цікавиться таними речами? Як можна вимагати щоб університети купували українські книжки, передплачували еміграційні журнали та часописи, якщо немає виразного зацікавлення та попиту на такі матеріали?

Думаю, що перш за все, ми студенти повинні цим займатися. Чейже кожний студент мусить хоч раз на семестер написати якусь працю, «Term Paper». Майже завжди студенти мають вільну тему і замість писати про якусь іншу державу чи народ повинні вибирати теми з української історії та культури. Незалежно від головної лінії студії, завжди можна знайти якусь тему, яка охоплювала б даний предмет та щось українського. Порівняльні студії дуже добре на це надаються: порівняльна політика та економія чи музика й література, розвиток мистецтва, етнічні студії, порівняльна лінгвістика чи антропология. Майже немає теми, яку не можна було б пов'язати з якоюсь точкою української культури.

Ми повинні використовувати такі можливості для свого особистого збагачення та власного знання. Крім цього, ми будемо популяризувати нові українські теми, знайомити чужих професорів новими фактами та джерелами.

Мені тут нагадуються слова бувшого американського президента Кенеді. Він казав: «Не питайте, що Ваша Батьківщина може зробити для Вас, а питайте, що Ви можете зробити для своєї Батьківщини». Як ми студенти будемо займатися таними науковими речами, тоді ми не будемо ждати на чужих політиків, дипломатів чи науковців та на їхні престижні імена, щоб допомагати українській справі, бо ніхто не може так переконливо насвітлити українську тематику і з таким відчуттям як ми самі. В цей спосіб ми досягнемо дві речі за одним замахом. Ми збагатимо своє власне знання та будемо поширювати між чужинцями правду про Україну!

Ліда М. Василин

Лос Анджелес, Каліфорнія

ЗСА

ГУ СУМА і
О-к Нью Йорк

зб. л. 44,45,46, збірщик - Марія П'ятка.

По 10 дол.:

М. П'ятка, В. Познахівський, К. Василик.

По 5 дол.:

О. Харук, Ст. Серабин, М. Зваричук, П. Бурик,
П. Мотовільчак, Р. Кіфяк, М. Грабар, Я. Петрик,
Я. Шмігель, Е. Гановський, З. і О. Галькович, Є. Ко-
ролюк, Т. Воляник, М. Корнага, Горон, М. Ланик,
Спільник, Б. Калавур, М. Заверуха, Б. С.-Чарторий-
ська, Я. Коструба, В. Івасютин, М. Семанишин,
О. Безкоровайний, Р. Іванишко, М. Грицьковян, Геня
Кузьмович, М. Пасічняк.

По 4 дол.: Д. Горячий.

По 3 дол.:

М. Гавтилюк, М. Кондрин, І. Кріль.

По 2 дол.:

В. Бадяк, І. Ковальчин, В. Харук, С. Лібович, П. Кіра,
В. Шипайло, Т. Дротик, Т. Курнявка, П. Жидовсь-
кий, М. Пенджола, О. Коваль, Д. Горячий, М. Ба-
дарак, П. Вовчак, М. Тулис, Ликанко, Петрик, Сте-
ців, Ферхуняк, М. Сулима, В. Кузик, М. Кавчак, Я.
Базиліак, С. Журавський, Д. Горячий, К. Пил, Рисяк,
Дячук.

Інші менше.

Бруклін

зб. л. 24, на суму - 60 дол., збірщик - осередок

По 5 дол.:

І. Макар, О. Рибницький, М. Гранківський, М. Кунька.

По 4 дол.: Осередок СУМА

По 2 дол.:

Й. Кузан, В. Сметанюк, М. Бігун, В. Слушала,
Б. Карась, І. Подусовський, Ф. Лукіяньський, І. Семо-
кішин.

Інші менше.

Авдубон

зб. л. 677 на суму - 17 дол., збірщик - Ігор Кунаш

По 5 дол.: І Кунаш.

По 3 дол.: С. Мельник, М. Коробій, С. Жгута.

По 2 дол.: А. Шимак.

Інші менше.

Клівленд

зб. л. 31 на суму 139 дол., збірщик - В. Дучинський

По 10 дол.: В. Дучинський, П. Венгрин.

По 5 дол.: Г. Лішинський, Б. Гришко, В. Гусак, С.
Тимків, Д. Мирун, І. Ющак, П. Хробак, І. Стадник,
М. Лішнянський, В. Шудан, П. Цица, Й. Теркаля,
Д. Палайда, І. Марич, 3-ій відділ ООЧСУ, Б. Си-
ченький, В. Кметь, М. Гейниш, В. Мовчко, М. Міге-
лич, Я. Баб'як, Я. Бурдяк, І. Зварич.

По 2 дол.: М. Данила, П. Присяжний.

зб. л. 32 на суму - 180 дол., збірщик - Петро Венгрин

По 10 дол.:

В. Дученський, П. Венгрин, Т. Мецях, В. Баслядинський, М. Рибій, І. Трилюк, О. Бартків, Клюб «Одеса» СУМА Клівленд, В. Лагошняк.

По 5 дол.:

І. Столяр, М. Дідич, Г. Кріслатий, І. Іваницький, С. Савчак, П. Райца, А. Кокодиняк, З. Городинський, І. Оліяр, Л. Василів, І. Оліяр, П. Кінаш, А. Блашків, С. Кріслатий, В. Добромильський, М. Паньків, І. Олійник, С. Дзюба.

Нью Йорк

М. Джулин - 5 дол.

В. Івасюк - 3 дол.

Чикаго

О-к СУМА «Крути» і Відділ ООЧСУ - 25 дол. (також на «Крилаті» - 25 дол.)

Петро Поржи-Олексієнко - 20 дол.

Денвер

Філадельфія

З весілля Ольги Гаманюк з Тарасом Маціканичем -

Канада

Етобіко

З 25-ліття подружжя п-тва Куркуплів - 60 дол. зб. л. 72 на суму - 40 дол., збірщик - В. Дзюбанівський

По 5 дол.: А. Дзюбанівський

По 2 дол.:

М. Проданик, К. Корійчук, Наконечний, А.Ш. і П. Дзікевич (з Ошави).

інші менше

Калгари

зб. л. 65 на суму 37 дол.

по 20 дол.: Українська Кредитова Спілка.

по 2 дол.:

А. Коломийчук, І. Пудляк, В. Лупитків (?), В. Деденюк, Д. Коваль.

Інші менше.

Едмонтон

Торонто

(О. Кокіль) з весілля Дарки Процьків з Р. Луців - 20 дол.

(В. Мартинів) Комітет Градуаційного Бенкету - 50 дол. (також на «Крилаті» - 50 дол.)

М. Заверуха з поружного ювілею - 25 дол.

Віндзор

зб. л. 86 на суму 47 дол., збірщик - Петро Мицак

По 5 дол.: П. Криворук

По 3 дол.: Матіїв

По 2 дол.:

Д. Бурдило, М. Бунько, В. Антонів, В. Шмирко, В. Гринишин, М. Макар, Р. Цикало, М. Мостовий, П. Савицький, І. Вітрак, В. Мазник, М. Олійник, П. П. Мицак.

Інші менше.

Бразилія

Сао Павльо

зб. л. ч. 16 на суму - 300 круз.

по 100 круз.: П. Рибка; по 50 круз.: М. Даниловський;

по 20 круз.: Кухар, Н.Г., К. Костів; по 10 круз.:

В. Чуйко, В. Цвічук, В. Ткачук, О. Чуцман, І. Герін,

Т. Яцюк, Д. Байлюк, О.Р. Саміла, С. Саміла.

Вел. Британія

Вольвергамптон

О-к СУМ зб. л. чч 140 і 141 на суму - 35 ф.ст.

П. Пилип, В. Купецький - 1 ф.ст. Інші решту

зб. л. ч. 91 - І. Павлюк - 4.10 ф.ст.

Блекторн-Бістер

Карлайл

О-к СУМ зб. л. ч. 98 на суму - 15.05 ф.ст.

по 1 ф.ст.: В. Панкевич, М. Дубик, М. Богачевський, М. Пуфкий, М. Хамчак, М. Коцедан, М. Бондарчук, І. Кіцул, М. Панчак, І. Бордун, М. Лайкім, Ф. Андибур, М. Химович, М.К. Інші - решту.

Едінбург

зб. л. ч. 102 на суму 20 ф.ст.

по 1 ф.ст.: В. Федишин, І. Курилук, В. Борах, Інші - решту.

Іпсвіч

зб. л. ч. 109 на суму - 4. 85 ф.ст.

по 1 ф.ст. В. Федишин, І. Курилук, В. Борах. Інші - решту

Ніхлей

зб. л. ч. 110 на суму - 6.00 ф.ст.

І. Федецько - 2 ф.ст.; по 1 ф.ст.: В. Дубіль, П. Щур, О. Федецько, З. Лесь.

Неннон

зб. л. ч. 97 на суму 9.50 ф.ст.

2 ф.ст. - П. Чайківський; по 1 ф.ст. - М. Зубач, М. Вук, В. Петрик, М. Іванів, Ф. Мосярняк, М, Бас, Інші - решту.

Свіндон

зб. л. ч. 136 на суму - 12.70 ф.ст.

по 1 ф.ст.: А. Качан, М. Гавришко. Інші - решту.

Лондон

зб.л. чч117 і 118 на суму 51 ф.ст.

по 2 ф.ст. Л. Галушак, А Смаль, Г. Мамовський; по 1 ф.ст.: М. Гіжик, М. Мартинюк, М. Шалай, І. Равлюк, М. Бахарчук, М. Андрійв, В. Кандешинський, О. Баран, Д. Козак, А. Говдяк, В. Коцко, С. Сорочан, В. Бобецький, В. Скрипка, І. Дем'янчук, М. Маслій, С. Секунда, П. Гуляк, Ю. Мельник, С. Рутар, Т. Василів, М. Куцька, В. Ясичник, М. Терлецький, М. Куцька, В. Волощук, В. Гуметюк, Г. Ксьондзик, М. Сабан, П. Бискуп, М. Підлісний, Г. Бацик, І. Костів, І Магунь, В. Піх, П. Сахарчук, М. Шмаргай, Ю. Буцук. Інші - решту.

Бельгія

Шарлеруа

зб. л. 142 на суму 530 бфр., збірщик - Д. Димид

По 100 бфр.: Д. Димид, М. Герега, Є. Чепак

По 50 бфр.: М. Єзерський, П. Гатала, Д. Ксенич.

Інші менше.

Серен

зб. л. ч. 143 на суму - 1064 бфр. з весілля С. Сохацького і П. Ніколі.

З весілля А. Билики з Л. Старик - 750 бфр. (також на «Крилаті» - 750 бфр.).

Всім жертводавцям і збірщикам наше щире спасибі.

Адміністрація В-ва «Авангард»

Щастя Бажаємо

Молода українська Пара, Богданна ДРАТВІНСЬКА і Валентин КУКЛОВСЬКИЙ, звінчалася 21.6.1975 в церкві св. Володимира В. в Парижі. Акті вчинання довершив ген. капелян СУМ о. крил. М. Левенець, при виповненій церкві друзями і знайомими.

Обидвоє Молоді походять з родин українських культурних діячів, активних в праці СУМ в ділянці хорового і балетного мистецтва. Богданка побувала неодноразово на сумівських таборах і була активна в праці Осередку СУМ в Парижі. Валентин побіч своїх студій виявляє великі зацікавлення українською справою.

На весільній гостині о. крил. М. Левенець (Хресніш батько Богданни) сказав зворушливе слово до Молодих, вказуючи на важкий шлях їхніх батьків, які залишилися вірні українській ідеї.

З цієї нагоди Молода Пара склала пожертву на «Авангард» в сумі 100 ффр.

Щире Спасибі і Многих та Щасливих Літ!

Ярослав СОХАЦЬКИЙ і Йосифа НІКОЛІ, звінчалися 24 травня 1975 в українській церкві в Льєж. Акті вчинання довершив о. шамб. Григорій Фуканчик. Весільне прийняття відбулося в Жемен при чисельній участі родини і знайомих. Славко Сохацький, син активних громадських діячів, на терені Льєжчини, член СУМ, і учасник сумівських таборів. Своє пов'язання з українським національним життям на майбутнє Молода Пара засвідчила жестом в сторонку преси, жертвуючи на «Авангард» 1000 бфр.

Молодій Парі бажаємо найкращих успіхів у їх подружжому житті, Щастя і Многих Літ.

Молода сумівська Пара, Марія КУЧЕРА і Володимир ГОЛЯШ, звінчалася в Монреалі, Канада, в дні 6.9. 1975 р. Вінчали о. др. Мончак і о. Гайманович в церкві Успення Божої Матері.

В весільній гостині взяло участь 400 осіб, а весь весільний обряд відбувся в дусі українських традицій. Старостували інж. С. Голяш з Чикаго і пані Марійка Рекулук з Судбур. Прибуло велике число привітів і телеграм з України, Англії, Америки й Канади. Від О-жу СУМ вітала Молоду Пару подр. І. Кушільник. Обидвоє Молодята це діяльні і свідомі сумівці і походять з родин активних суспільних діячів. На заклик старости, присутні склали 517 дол. з чого 442 дол. призначено на Дім Молоді, а решту на пресу в тому 25 дол. на «Крилаті».

Многих і Щасливих Літ Молодій Парі, щире спасибі жертводавцям!

В суботу 18 жовтня 1975 р. в Українській Католицькій Церкві Св. Йсафата на Франкфорді-Філядельфія, вінчалася молода пара п-на Ольга ГАМАНЮК з Філядельфії і Тарас МАЦІКАНИЧ з Трентону Н. Дж., обоє члени СУМ.

Тайну вінчання, при вщерть виповненій церкві молоддю і старшим громадянством, уділили о. шамб. Мирослав Харина і о. Др. Мартинюк. З цієї нагоди молоде подружжя Тарас і Ольга Маціканич зложили 125 дол. на добродійні цілі, а саме: на радіо-програму УВФ у Філядельфії 55 дол. і на журнали СУМ «Авангард» і «Крилаті» по 35 дол.

За цю шляхетну пожертву Молодій Парі складаємо щирю подяку і бажаємо їм багато щастя і радості в родинному житттю.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

Омелян Новаль: <i>Бій за духову спадщину</i>	249
Р.Р.: <i>Почаївська святиня</i>	252
...: <i>«Між московським молотом і ватиканським ковадлом» (за УПСловом)</i>	255
Патріярх Йосиф І: <i>З Патріяршого послання</i>	257
А.Г.: <i>Зберегти минуле для творчої праці в майбутньому</i>	258
Б. Гаррай: <i>50-ліття СУМ в аспектах минулого, сучасного і майбутнього</i>	260
Рез. Комісія: <i>Резолюції з нагоди ювілейних святкувань в 50-річчя СУМ на Тарасівці – Великобританія</i>	265
Василь Стус: <i>Василь Стус звинувачує КГБ</i>	267
Р.Р.: <i>З пісню через світ</i>	271
...: <i>Проф. д-р Микола Чубатий</i>	273
Р.Р.: <i>150-ліття від смерти Дмитра Бортнянського</i>	274

ІДЕОЛОГІЧНІ ТЕМИ

Петро Мозолук: <i>Розвиток української національної ідеї в 4-ох універсалах (закінчення)</i>	276
--	-----

ПОЕЗІЯ – ПРОЗА

Олесь Бердник: <i>Легенда про Січ</i>	280
Мотря Фаринич: <i>Шуміть, не затихайте!</i>	282
Микола Шафовал: <i>Глечик (новеля)</i>	283

НАУКА – КУЛЬТУРА – МИСТЕЦТВО

Борис Антоненко-Давидович: <i>Культура Української мови (продовження)</i>	286
В. Попович: <i>Василь Г. Кричевський</i>	291
Я. Климовський: <i>Дещо про сміх, гумор і сатиру</i>	299

ВИХОВНИКИ

Д-р Іван Головинський: <i>Ідеалізм і прагматизм виховного ідеалу</i>	302
Д-р М. Нушнір: <i>Поворотний аналіфбетизм</i>	306
...: <i>«Записки Виховника» в новому оформленні</i>	308

СУСПІЛЬНИКИ

О.К.: <i>Як організувати ідеологічний вишкіл</i>	309
--	-----

СУМ В ДІІ

Ярема Ковальчук, Юрій Стебельський: <i>Цінний табір-семінар СУМ</i>	310
Р.Р.: <i>Вперто до мети</i>	312
С.: <i>Спортовий табір СУМА в Елленвіл</i>	314
...: <i>XVI легкоатлетичні змагання УСЦАК</i>	314

<i>ВІДПІШОВ У ВІЧНІСТЬ</i> сл.п. Василь Мельниченко.....	315
--	-----

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Д-р Степан Зошук: <i>Атомна енергія – поступ, чи загибель?</i>	316
--	-----

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО В СВІТІ

Р.Р.: <i>Конференція ЦеСУС-у</i>	321
Лідія Василян: <i>Забута скарбниця Української Літератури</i>	322
<i>ПРЕСОВИЙ ФОНД «АВАНГАРД»</i>	324

<i>ЩАСТЯ БАЖАЄМО</i> Б. Дратвінська і В. Кукловський, Я. Сохацький і Й. Ніколи, О. Гаманюк і Т. Маціканич, Марія Кучера і В. Голяш.....	327
---	-----

<i>КАРИКАТУРИ: Відповіді на ребуси «без слів»</i>	279
---	-----

Надя Сенічак: <i>Підхід до сучасної молоді</i>	305
--	-----

На Обкладинці: В. Г. Кричевський: <i>«Вежі земства в Полтаві»</i>	I
---	---

<i>«Проект декоративної вибірки»</i>	IV
--	----

